FILON VERCA

ÎNTOARCEREA ACASĂ

EDITURA PETROȘNEANĂ
PARIS 1991

FILON VERCA

ÎNTOARCEREA ACASĂ

După 42 de ani de exil

EDITURA PETROȘNEANĂ
PARIS 1991

Inchin aceste gânduri fiului meu Silvan,soaţei lui Nathalie,morţi amândoi, prin asfixiere cu monoxid de carbon,pe ziua de 8 Mai 1991,la vârsta de numai 31 si 26 de primăveri.

INTRODUCERE

Câţi sunt oare,acei Români,goniţi dela vetrele lor,de către o putere streină ce le ocupase ţara,cărora soarta nu le mai permitea de ales,decât temniţa cu ani grei,până la exterminare, moartea în încleştare cu opresorul sau exilul amarnic,ducând cu ei,în traista pribegiei,un colţ de ţară,sătucul,oraşelul sau oraşul unde au văzut lumina zilei,părinţi,prieteni,o lume întreagă,parte din viaţa lor?

Cu zecile de mii au luat,aşa,pe furiş,drumul ce duce la frontierele ţării,să-şi salveze viaţa - pândiţi şi aici de paznici asasini - cu tăria speranţei de a reveni,când împrejurările internaţionale ar fi îngăduit-o,să-şi recucerească libertatea,odată cu pământul robit?

Câţi dintre ei nu şi-au pierdut ultima iluzie,odată cu viaţa,între cele două frontiere,care separau România de Jugoslavia? Alţii,ajunşi întregi în ţara vecină,sperând mereu de a parveni într'o ţară liberă,de unde să denunţe genocidul exercitat asupra neamului lor,nu au fost seceraţi cu mitraliere,de către vicleanul securist slav,în timp ce-i ducea spre frontiere,să treacă dincolo,după cum le promisesera la plecare. Trupurile lor au fost încărcate,apoi, în camioane,cu zecile şi oferite fraţilor întru bolşevism,în gaj de solidaritate ideologică, bazată pe crima permanentă.

Astfel,într'o singură noapte,la frontiera cu Grecia,Securitatea jugoslavă a masacrat 45 de Români,tineri de 16-17 ani şi bătrâni,fără deosebire,la numai câţiva zeci de paşi de hotarul libertăţii.

Pentru cei ajunşi în Occident ,un necunoscut se aşterne în faţa lor,nesiguranţa zilei de mâine,hărăzită omului strein.

Cu încetul,îşi găsesc un rost,în ţara care le-a oferit azil.

Dar anii trec greu. Dorul de tot ceeace au lăsat acasă,mai chinuitor decât durerile fizice,îi însoţeşte zi de zi,pe unde trec,pe unde şi-au înjghebat o situaţie,până la obsesie.

Toamnele vieţii încep să-şi desăvârşească procesul de eroziune şi odată cu ele,speranţa întoarcerii acasă se pierde şi ea în neantul îndepărtărilor.

Scadenţa biologică,fără cruţare,seamănă morminte în pământ strein,e tot ceeace a mai rămas din atâtea visuri, neîncetat repetate.

Minunea a surprins pe neaşteptate, supravieţuitorii exilului,ca un dar întârziat.

Lovitură de Stat,Revoluţie? Iata că perdeaua de fier,ce zăvora hotarele ţării ,cade,lăsând loc de trecere,celor ce au mai rămas în viaţă.

După 42 de ani de înstreinare,nostalgic evocaţi în cărţile mele,iată-mă şi eu pe drumul întoarcerii acasă.

Fie , ca toţi cei încercaţi de soartă,exilaţii epocii moderne,să găsească în rândurile mele,o parte din viaţa lor,răvăşită de atâta ostilitate şi mai multe complicităţi,să le zădărnicească orice osteneală.

ÎNTOARCEREA ACASĂ

(Dupa 42 de ani)

16 Decembrie 1989. Pentru prima dată,dela revolta minerilor de pe valea Jiului,din 1987,presa franceză,după ce anunţă vizita lui Ceauşescu în Iran,semnalează tulburări în România,la Timişoara.

Ce se întâmplase? Câţiva securişti se pregăteau să aresteze pe pastorul maghiar Laszlo Tökös şi să-l îndepărteze din Timişoara,unde exersa pastoratul său,să-l trimită apoi,în Nordul ţării. Motivul invocat: atitudine ostilă guvernului. Câteva persoane se opun la această măsura arbitrară.

La insistenţa brutală a securiştilor,de a-l duce cu forţa,reacţia opozanţilor se manifestă cu aceeaşi ostilitate.Zgomotul produs de acest "incident",atrage curiozitatea trecătorilor,care se alătură celor decişi să împiedece deportarea pastorului.

Cu încetul,un număr neobişnuit de mare,începe să manifeste împotriva ,nu numai a securiştilor,ci a tiranului însuşi,care a

legitimat arbitrarul.

Pe măsură ce numărul opozanţilor creşte,agitaţia ia proporţii. "Incidentul" iniţial este depăşit atunci,când,din pieptul unui român,ajuns la limita umilinţei, a răbdării,izbucneşte cuvântul "LIBERTATE". Mulţimea, ca electrizată,scandează,într'o singură voce,magicul semnal.

Securitatea alarmată aleargă să "restabilească" ordinea,cu metodele ei binecunoscute. Apariţia uniformelor,în loc să calmeze spiritele,le îndârjeşte mai tare,în timp ce numărul manifestanţilor,decişi să nu accepte resemnarea,supunerea oarbă în faţa forţei brute,devine o mare în clocot.

A doua zi,întreaga presă franceză nu tratează decât evenimentul de la Timişoara,devenit,dintr'odată,de mare importanţă.

Şi...inevitabila faptă diversă,pentru curiozitatea presei occidentale,nu va întârzia să se transforme într'o mare tragedie.

Securitatea depăşită,iniţial,primeşte forţe noi de la Bucureşti,în frunte cu miniştrii însărcinaţi cu represiunea:ministrul de Interne,şeful Securităţii,a unităţilor speciale etc...,care,ca pe un câmp de bătaie,ordonă să se tragă în mulţime. Şi au fost ucişi,după informaţiile momentului,mii de persoane.

În acest timp,televiziunea franceză depeşează o pleiadă de corespondenţi de presă,care redau imagini de o oroare de neînchipuit. Cadavre scoase din gropi comune şi aliniate pe pamântul proaspăt desţelenit.

Vântul libertăţii străbate Carpaţii,Apusenii. Clujul,Sibiul, Braşovul şi curând Bucureştii iau foc. Totul irumpe revolta mult aşteptată.

Tiranul întors din Iran,convoacă "proletarii",să salveze regimul. Şi au năvălit românii cu sutele de mii,ca un imbold tainic. De pe balconul Palatului "geniul Carpaţilor" începe să strige,să urle împotriva agitatorilor,manevraţi de forţe străine,să pună în pericol viaţa "paşnicilor" muncitori.

Deodată,din mulţime,o voce puternică dă semnalul revoluţiei: "Jos Ceauşescu! Jos tiranul!". A fost scânteia,care a declanşat pârjolul.

Braţul dictatorului ridicat spre Cer,să apostrofeze vulgul,cade încet de-alungul corpului şi privirea lui năucă nu mai realizează,că ceva s'a petrecut, că s'a instaurat ireversibilul. Că,de acum,pentru el şi stăpânirea lui nebună,totul s'a terminat.

În pripă,părăseşte balconul. Fuga era ultimul gest ce a mai rămas laşităţii.

REVOLUŢIA

Abia acum începe însă,adevărata confruntare,pentru dărâmarea sistemului,care rămâne în picioare.

Şcene de nedescris,unde,bubuiturile armelor se amestecă strigătelor de moarte. Ele trădează ferocitatea represiunii. Se trage cu arme automate,din toate părţile. De pe ferestrele blocurilor,de pe acoperişuri. Cartierul Universităţii devenise un adevărat câmp de bătaie. Morţi,mulţi morţi şi atâţia alţii agonizând. Din oră în oră,televiziunea franceză prezintă,în direct,sălbatecul măcel.

Apar tancurile,să strivească, cu şenilele, tinere vlăstare,urmate de soldaţi în uniforme. Confuzia este generală. Nu se mai ştie cine trage în cine. Nu se observă

decât umbre ce cad şi expiră. Jurnalişti de toate naţionalităţile se amestecă vălmăşelii,să culeagă senzaţionalul,înecat în sânge.

Deodată,unul din mulţime strigă îngrozit. În urma tancului,care face o manevră de retragere,un corp strivit zace fără suflare. Este camaradul unui jurnalist francez,cu care făcea echipă,pe nume Jean Louis Calderon,prima victimă străină.

Veştile străbat undele fără încetare,cu mare viteză. Astfel,senzaţia zilei de 22 Decembrie cade ca o uşurare. Tiranul în fugă.... Tiranul arestat....

BILANŢUL VICTIMELOR

A căzut capul hidrei dar sistemul rămâne intact şi prin el se va continua teroarea. Numărul morţilor creşte uluitor. Agenţiile de presă jugoslave şi maghiare anunţă,numai la Timişoara 4600 de morţi,iar în restul ţării,în jurul a 60.000.Aceste cifre,din fericire,se vor dovedi exagerate. Totuşi,numărul morţilor rămâne necunoscut. Ceeace este sigur,însă,au căzut mulţi. La Timişoara,cei ucişi au fost încărcaţi în camioane şi transportaţi la Bucureşti,unde corpurile lor au fost arse,să se piardă orice urmă a genocidului.

La televiziunea română se instalase un grup de "rezistenţi",în frunte cu Ion Iliescu,vechiul doctrinar comunist,Petre Roman,fiul faimosului Walter Roman,din brigăzile internaţionale din Spania şi viitor organizator al Securităţii, Mazilu,Silviu Brucan,Voican Voiculescu, etc....purtând numele,foarte evocativ:"Frontul Salvării

Naționale". De aici se transmiteau veștile, imaginile,pe măsură ce soseau și tot de aici se complota,nu salvarea libertații,ci cea a sistemului,care se va dovedi,în zilele ce vor urma,a fi,în adevăr,reînvierea comunismului,sub false denumiri dar,cu aceeași protagoniști ai teroarei.

Din aceste imagini cutremurătoare,s'a împrimat în inimi,acel patetic apel,adresat luptătorilor,de catre tineretul entuziast; " Să mergem la moarte! Să mergem la moarte!", care a zguduit atâtea priviri,fixate pe ecranul televizoarelor străine.

Puterea lor de dăruire,pentru libertate,acel bun,fără de preț,pe care nu l-au cunoscut vreodată,va rămâne în istoria neamului nostru,în cea Universală,cea mai zguduitoare jertfă, care va dăinui peste timpuri și generații,ca pildă de mareața făptuire.

Neamuri,care au zămislit astfel de eroi,nu pot să piară, pentru că justiția divină nu și-a pierdut sensul.

Dupa 22 Decembrie se mai trăgeau focuri de armă,mai apăreau "rezistenții" privilegiilor,să ucidă,așa cum au fost programați,timp de câteva decenii,de macabră amintire.

Cu încetul,o liniște aparentă se așterne peste morți,răniți și supraviețuitori. Grupul,în jurul căruia se concretizase"victoria",își asează de acum "legitimitatea",devine guvernul țării, cu puteri depline,pentru "reconstrucția" țării din ruine.Astfel Ion Iliescu,după unele zvonuri,fost coleg de Facultate cu un alt neocomunist, Gorbatchev, devine Președintele provizoriu al noii Republici. Cu de la sine putere declară Republica noua formă de Stat,fără a fi consultat,în prealabil poporul,să-și dea avizul,pentru ce formă de instituție optează.

Petre Roman ,strănepot de rabin,Prim-Ministru,Silviu Brucan,israelit și el,eminența cenușie,Voican Voicules-

cu,organizatorul procesului celor doi tirani,miniștri,cu sau fără portofolii.

Măștile încep să cadă. Prima măsură,pe care noua formație o ia,este abolirea pedepsei cu moartea,să pună la adăpost prețioasele vieți ale regimului.

De ce oare atâta grabă? Asasinii unui neam nu ar fi meritat ei oare,a li se aplica același tratament,pe care l-au aplicat ei,timp de 45 de ani acestui popor?

DE LA LIBERTATE LA IMPOSTURA ROȘIE

Procesul "Conducătorului" și consoartei lui,deveniți jenanți,a fost sumar și sentința,cum era de prevăzut,capitală,iar execuția,de o maniera mai mult decât sanghinară.

Cine sunt acum,corifeii acestui nou asezământ statal? Să fie,oare,supraviețuitorii dramaticei încleștări,acei ce au îndurat foame,umilința,teroare și ani mulți de temnițe inumane,sau vreo personalitate care nu s'a compromis cu regimul. Amară dezamăgire! Nici unul din aceste categorii,înlăturați sistematic,de catre impostura Revoluției. Ei nu sunt altceva decât dublura regimului,rezerva prevăzută din vreme,în caz de nevoie. Sunt complicii de ieri,care au generat Pitești, Canalul Morții,cu sute de mii de victime,asistenții întru crime al paranoicului tiran. Ei au furat Revoluția!

Pentru ca acest "Front al Salvării Naționale"să devină legitimul reprezentant al poporului, el trebuia să fie consultat, să -și dea agrementul. Și,astfel, se fixează data alegerilor generale; Urnele vor desemna,prin exprimare "liberă" pe:Președintele Republicii,deputații și senatorii celor două Camere.

Alegerile au fost fixate,inițial,în luna Aprilie dar,în urma contestației facută de opoziție,ca fiind prea apropiate, pentru

a permite pregătirea lor,rămân fixate definitiv , pe data de 20 Mai 1990.

Şi,ironia sorţii,se prezintă trei candidaţi,să ia în mâini destinul ţării.

Unul,era de prevăzut,Ion Iliescu,reprezentând Frontul, devenit peste noapte,partid politic.

Surpriza însă,vine din rândurile opoziţiei,de unde se aştepta, ca alesul,să fie unul,care a trăit şi îndurat umilinţa,teroarea şi foamea ,celor 45 de ani de comunism sau,unul din cei ce şi-au riscat viaţa, pentru a rupe cătuşele ce-i sângerau carnea. Din cei ieşiti din baricade, revoluţionarii disperării? Nu! Nici unul din aceşti eroi necunoscuţi n'a fost învrednicit,să poarte sarcina supremă de a salva acest neam,sa sfărâme ultima rezistenţă a satanicului sistem.

De ce oare? Pentru că s'au îmbulzit cei din afara hotarelor. Unul,care în toată durată Cruciadei din Răsărit,la Londra,ca opozant al Instituţiilor de Stat,în război cu duşmanul nostru,ca vorbitor la postul de radio BBC,incita soldatul român, în plin război,să dezerteze la inamic. Acelaşi inamic,care,de 45 de ani ne chinuie fraţii. Un pion al partidelor "istorice",un fel de curier al Ţarului roşu,care primea informaţii din ţară,ce priveau frontul,prin complici de stânga extremă,infiltraţi la Marele Stat Major al armatei operaţionale,informaţii pe care le transmitea englezilor şi care,la rândul lor le împărtăşeau pe urmă,rusilor. Aceştia,astfel informaţi de mişcările trupelor române,concentrau forţe superioare,aşteptau în ambuscadă trupele române şi secerau soldaţii români cu miile,căzuţi pradă trădării.

Acest act de Înaltă Tradare,prin complicitate cu inamicul, când neamul întreg era angajat pe viaţă şi pe moarte,în loc de a fi sancţionat cu pedeapsa capitală,ce se aplică în toate ţările

din lume,acestor instrumente venale,iată-l recompensat, pentru servicii prestate unor interese străine de neamul lui,cu misiunea de a conduce soarta acestui popor martirizat.

De ce oare a fost cocoţat în prima linie a luptei de eliberare? Pentru "patriotismul"lui în ceasul al 25-lea sau,mai de grabă, nu este la mijloc o altă intruziune a unor interese alogene, pentru a încătuşa din nou acest popor, prea blând, prea generos şi temător de Dumnezeu?

El prezenta,totuşi şi o anumită "garanţie", în acest climat de sărăcie neagră,în care se găsea ţara,suptă de toată vlaga celor 45 de ani de sclavie. El propunea material,pentru instalarea unei staţiuni de radio şi televiziune "liberă",gen BBC de tristă memorie,o tipografie,unde să imprime ziare"independente", pentru propagarea unor programe de basm,unde românul va huzuri de bine,în ţara,unde va curge laptele şi mierea!

Acest candidat paraşutat dupa 50 de ani de trăire în Anglia de când era "salariat" la BBC - solicita învestitura la Preşedenţia Republicii România - a acceptat deci noţiunea de Republică,moştenita de la :Ana Pauker,Gheorghiu-Dej si Ceauşescu,fără a consulta voinţa Naţiunii - ca reprezentant al partidului"istoric"Naţional-Tărănist,agreat,sau mai bine zis, substituindu-se preşedintelui legitim al acestui partid,mai ales, că acesta a plătit un greu tribut,de 15 ani de temniţă comunistă şi era mult mai îndreptăţit să reprezinte noua opoziţie.

Aşa se adevereşte,că trădarea nesancţionată,devine metodă de guvernare!

Al treila candidat,venit şi el din Occident,după 15 ani de exil,s'a autoproclamat candidat,ca delegat al Partidului Liberal. Cine să-l fi cunoscut în ţară,ca să prezinte minimum de garanţie,pentru a-l instala în fruntea ţării,să-i făurească un destin,o speranţă,măcar,de mai bine?

L-am cunoscut la Paris,prin 1987,animat de intenţii promiţătoare,sugerând exilului creearea unui "Sfat al Ţării",un fel de guvern în exil.

Desigur,ca iniţiativa lui ,în mod inevitabil,trebuia să-i ofere şi sarcina de a o duce la bun sfârşit. Consfătuirea la care am participat cu câţiva prieteni ai mei,n'a avut urmări.

Din resemnarea celor 42 de ani de înstrăinare,un cutremur îmi zguduie toată fiinţa. Ceeace nimeni nu mai credea, nimeni nu mai spera,s'a produs ca un trăsnet,să darâme o placă de plumb,ce se aşezase,de atâta amar de vreme,peste sufletul acestui neam românesc.

UN DOR NESTINS

De-acum nu mă mai framântă decât un singur gând,ca o obsesie,să mai văd odată pământul făgăduinţii,înainte de apus de viaţă.

Când am fost silit să-mi părăsesc ţara,prima oară,nu aveam decât 26 de primăveri. Azi,75 de toamne mi-au încreţit faţa.

Să mă întorc acolo,să regăsesc prieteni,neamuri,cunoscuţi,câţi vor mai fi rămas,după prăpădul anilor de robie, dacă vor mai fi pe astă lume.

Voiu mai găsi oare,unul,din cei mulţi sau o generaţie nouă,a înlocuit-o pe a mea,iar eu mă voiu găsi străin în casa,în satul şi ţara mea?

Atâtea întrebări se îmbulzesc în mintea mea şi toate converg spre un singur răspuns: să plec acolo,să mă întorc acasă! Să urc în dealul cimitirului,unde voiu găsi,sigur,consolarea atâtor ani de aşteptare,întâlnirea cu mama,din noaptea Invierii,1949,care,din atâtea motive,mari cât o viaţă de om, nu a mai avut loc.

Iată răvaşul ultim,al acestei întâlniri,zădărnicită de noianul de oprelişti,trimis de sora mea mai mare,care să-mi anunţe tragicul desnodamânt:

"Scumpul nostru şi al nostru iubit!

Am primit scrisoarea din 8.2.1950 şi noi suntem cu ochii tot scăldaţi în lacrimi,după scumpa noastră mumă. Dumnezeu a vrut aşa,s'o pierdem,dar ea nu putea muri,că era cu ochii după scumpul ei copil. Când a tras de moarte,ultimul cuvânt a spus: Copilul meu,îl văd,dă el îi bine,îi cu al lui ortac. (Aici este vorba de profesorul Horia Sima,Comandantul de mai târziu al Mişcării Legionare,pe care l-a cunoscut şi cinstit în casa ei,în vara lui 1937).

A murit cu inima neîmpăcată dar Dumnezeu i-a dat ceasul morţii,într'o zi frumoasă,în dimineaţa de Inviere a lui Isus Hristos,1949.

Şi am tinut-o pe masa trei zile. Am strigat-o şi pe tine să vii la ea.Dar Dumnezeu ne-a pedepsit,mai mult pe tine,că n'ai putut să iai parte la întâlnire,cu noi şi cu ea,când te-a strigat şi o vorbit de tine,la ieşirea sufletului ei.

Dumnezeu ne-a mai bucurat,când am primit dela tine carte. Tot credeam că Dumnezeu e alături de noi.

La dus,au dus-o nepoţii şi vecinii au tras pământ pe ea. La petrecanie a fost tot satul.

Dragă scumpule! Când am plecat la mormânt,tot după tine ne-am uitat şi te-am strigat şi pe tine,să mergi cu scumpa ta mumă,să o petreci,dar să o luăm şi să o ducem,în pământ să nu o lăsăm,că-i păcat să putrezească,cu inima aşa coaptă. Ca aşa am rămas şi noi. Toată ziua vă strigăm pe amândoi şi aşa vă aşteptăm,barem (cel puţin) unul să veniţi,că aşa ne uităm în toate părţile dar e vai de mine! Nu mai vine nime,am rămas aşa pustie. Dar atunci mi mai greu,harângul (clopotul)

când îl aud.Așa mi se dă mie,să mă închid în pivniță,harângul să nu-l mai aud și lumea să nu o mai văd.".

Dacă numai împlinirea acestei promisiuni,de a întâlni pe mama,mă împinge acolo,pentru mine ar fi tot ce mai cer lui Dumnezeu. Să revăd pe mama sau ceeace a mai rămăs din tot zbuciumul ei.O cruce,un loc săpat în pământ,unde resturile ei mai odihnesc încă.

Dar,va trebui să mă duc,să intru în localul ambasadei,în fața căruia mi-am manifestat de atâtea ori ostilitatea,să denunț,cu ceilalți români din Franța,crimele permanente și tentativa de a ne scoate din istorie. Va trebui să pășesc pragul acestei oficine a crimei,să cer permisiunea,de la cei străini de neamul meu,de destinul lui,să mă lase să mă întorc acasă.

Și,într'o zi mi'am călcat pe inimă,am acceptat,parcă,o înfrângere,după zeci de ani de rezistență.

-Aș dori să obțin o viză de întrare în România! grăiesc eu ,în fața ghișeului de unde se eliberau vizele.

-Ca turist?

-Da! Ca turist!

-La cine vă duceți? Adresa unde veți locui?

Să-i spun că mă duc la mine acasă,că mă întorc după o lungă călătorie? Dar,mai aveam oare casă,sau că cea veche,unde am văzut lumina zilei,nu-mi mai aparține,pentru că.....eu nu mai sunt român....din cauza.... absenței mele prea îndelungate. Autoritățile țării mi-au luat acest drept.... sunt considerat străin...și voiu fi tratat ca atare. O emoție adâncă mă zguduie. O lacrimă îmi cade din ochi,să-mi răcorească fața,ce ardea ca un jăratec.

Nepoata mea,Floarea,se stabilise de mulți ani la Timișoara, încadrată în Învățământul superior și soțul,profesor la Politehnică. La ei mă voiu duce... în vizită.Complectez,deci,im-

primatele,pe care indic adresa lor...După un sfert de ora sunt chemat la ghișeu și fără nici o interpelare,mi se înmânează pașaportul. Îl deschid în grabă și ochii îmi cad pe ștampila: "Ambasada Republicii Socialiste România",compleetată cu viza de ședere în țară,pe timp de trei luni de zile.

Eram un om fericit sau aproape,în posesia actului,care-mi permitea să mă întorc acasă.

Dilema,minoră,dealtfel,rămâne mijlocul de transport. Cu avionul până la București și de acolo cu trenul până la Timișoara,îmi pare prea mult înconjur. Nu-mi rămânea decât trenul,Orient-Expres. Dar,va trebui să obțin viza de tranzit,prin țara vecinilor unguri. Telefonez,deci ,la consulat. Două fotografii și 125 franci taxele.

A doua zi,de dimineață,mă prezint la Consulatul maghiar. Surpriză! Nu două fotografii,ci patru ,nu 125 franci,ci de două ori pe atâta. Uitasem,pur și simplu,că va trebui să mă și întorc. Așa că totul se dublează,pentru întoarcere.

Pașaportul cu viza de tranzit,nu-l voiu avea decât a doua zi dimineața.Biroul nu funcționează după amiazi. Era totuși o soluție,pentru a-l avea imediat. Să mai adaug 65 de franci. Iată o afacere rentabilă,fără prea multă osteneală,pentru vecinii noștri,mai negustori. Așa profită și ei de...Revoluție!

Din ce în ce mai nerăbdător,mă opresc la Gara de Est,punctul de plecare.Obțin biletul,dus-întors - bineînteles,pe un preț interesant, 1800 franci,cu reducerile de rigoare,datorită vârstei înaintate.

Data plecării: 19 Martie,1990 și întoarcerea la 29,a aceleași luni.

Întors acasă,stăteam ca pe ghimpi,nu-mi mai găseam rostul. Trebuia să mai aștept încă o săptămână.

Seara,telefonez la Timișoara,să anunț vestea cea mare ne-

poatei,a lor mei,că vin"acasă",să nu fie surprinşi,când le voiu bate la uşă.

Cu mâna tremurândă apăs pe clapele telefonului şi aştept cu nerăbdare,ca cineva să-mi răspundă.

Sună îndelung!Deodată,o voce de bărbat îmi pune întrebarea obişnuită,cine e acolo?

- Eu sunt,Filon!Aş vrea să vin la voi.... să vă caut!...

-Da!Da! Filoane! îmi răspunde Avram,soţul nepoatei. Desigur,că ai să vii.... ne-ar face mare bucurie....

- Să mă aşteptaţi Marţi,19 Martie,în gară,la Timişoara!

Dincolo,vocea se pierde şi o tăcere, care-mi părea o eternitate,se aşterne pe fir.Credea,oare,că nu este decât o glumă.Bucuria era,cert,mare dar prea pripit,ca să realizeze surpriza.

-Atunci,vii Miercuri! reia Avram,aşa de anemic,că abia de-l aud.

-Nu! Marţi, 19 Martie!

-Miercuri!!

După câteva repetiţii,cădem de acord pentru Marţi.

Vestea mea,că vin acasă,după 43 de ani,l-a copleşit,i-a luat graiul. Nu atât faptul că vin dar alegerea mea,aşa,pe neaşteptate,fără nici o pregătire,fără nici un răgaz de meditaţie,a semănat panică. Ceva,ieşit din comun,aproape ireal. Nu i-am lăsat nici măcar timpul să se obişnuiască încet cu ideea asta, prea năstrusnică. Şi de ce tocmai acum?Spiritele încă nu s'au păciuit.

Iată explicaţia acestei nesăbuite veşti.Presa română alarmată de venirea unor legionari în ţară şi,mai ales,expulzarea a trei dintre ei: Dna Moisin şi Balaşu,dela "Cuvântul Românesc" din Canada,împreună cu Doru Popescu,a început o campanie împotriva "teroriştilor legionari". Consideraţi ca responsabili de toate relele din ţară,începând cu apariţia lor pe cerul ro-

mânesc şi până la dezastrul în care se găseşte ţara,de 45 de ani încoace. Că tot ceeace au îndurat legionarii,în temniţele comuniste,de la Piteşti,Aiud, Gherla.... şi până la Canalul Morţii,nu ar fi fost decât ispăşirea unor păcate şi că acum sunt chit de orice revendicare şi,să fie bucuroşi,că nu sunt din nou,traşi la răspundere pentru.... fascism!

Dar,ceeace apare mai dramatic,pentru ai mei,este faptul ,că numele meu figura pe lista acestor "terorişti legionari",pe locul al treilea . Desigur,că imaginaţia lui Avram,a nepoatei mele,în faţa acestei campanii,orchestrată de aceeaşi corifei ai dezinformării,vedea deja,pentru mine,porţile temniţelor larg deschise,să-mi sfârşesc zilele după gratii.

De ce tocmai acum???

De toată această campanie,eu nu ştiam nimic,ca să pot înţelege panica ,în care întrasera,cei apropiaţi mie.

Bucuria revederii era mare,umbrită însă,de teama,de a nu intra singur în gura lupului. Un pericol,care putea să întunece totul. Hotarârea mea era prea categorică!

-Atunci,te asteptăm cu nerabdare,să ajungi la noi! Te îmbrăţişăm cu toţii!

-Şi eu pe voi,dar mai aevea.... la Timişoara!

Puţin răgaz şi liniştea îşi reia dreptul.

Număr zilele, nu mai aveam astâmpăr. Ca într'un film de aventuri,îmi defilează înaintea ochilor peripeţiile atâtor ani, răsturnaţi deavalma,de iureşul soartei nemiloase,de la fuga din ţară,în iarna lui 1941,a doua fugă,înstrăinarea şi apoi.... bătrâneţele pretimpurii,care nu mi-au dat răgaz,să văd,cum se scurg anii.

In sfârşit,veni şi ziua făgăduită de destin.Marţi, 19 Martie 1990,la orele 11 seara,un tren,din cele multe,mă aştepta în Gara de Est,înainte de a porni la drum lung.

De acum,zarurile au fost aruncate. Un loc rezervat,în clasa a doua și iata-mă călător în necunoscut,cu anii după mine.

Conductorul vagonului desface paturile.Mă întind,dar somnul nu se prinde,gândurile alergau mai repede decât trenul.Eu de mult eram pe podul Timișului,la capul satului meu,la primele case,ce adăposteau o lume de altădată.

Nu știu când am adormit,că aud afară voci,pe limba lui Goethe. Eram în Germania.Călătoresc așa,ziua întreagă și pe înserate ajung la Viena.

Trenul meu nu mergea mai departe.Cobor,cu mica valiza după mine.Lume multă pe peron,vociferând în diferite limbi: nemțește, sârbește,ungurește,ba chiar pe.... românește.După o oră de așteptare,urc în alt tren,care,de astă dată,mă va duce până la Arad,unde va trebui să schimb din nou trenul spre Timișoara.

Granița ungară. Control sumar s'apoi traversăm pusta maghiară. Câmpie cât prinzi cu ochii. Un lucru m-a izbit,în mod deosebit. În goana trenului,defilau la înfinit lanurile de câmpie,fără a remarca hotarele parcelelor de pământ.Uitasem însă,că mă găseam în imperiul lui Marx,unde totul aparține tuturor și nimănui."Pământul aparține celor ce-l muncesc", stipulează textul de lege. Și cum,toți munceau deavalma ,pe moșia "Statului",muncitorilor le aparțineau doar brațele de muncă. La ce ar mai servi,atunci, hotarele,când ele erau de prisos. Proprietar era,cum s'ar spune,întreg poporul.... muncitor.

Budapesta! E noapte,din nou. Să tot fie spre jumătatea ei. După o oprire mai îndelungată,pornim,din nou, la drum,să scurtăm distanța,ce mă separă încă,de țara mea.

Granița română! Trenul stopează pentru control. Inima îmi bate,fără rost. Granicerii urcă în tren și încep controlul

pașapoartelor. Îl întind pe al meu,fără să scot o vorbă.

-Aveți ceva de declarat? intervine o voce feminină.

-Nu! Nu am nimic special! răspund eu pe limba mamei. Era vama,care-și făcea datoria.

Muzica vocii,atât de mult visată,mi-a răscolit noianul de amintiri. O melodie veche,care și-a păstrat farmecul, ca un cântec de demult, reînviat de sărbători.

Nu mi-a cotrobăit valiza. Doamna vameșă s'a mulțumit cu raspunsul meu negativ,semn că s'a schimbat ceva,de curând. O politețe neobișnuită unui regim de dictatură.

Orele două din noapte.Trenul încetinește și curând,numele gării Arad apare pe o placă luminoasă.Cobor și aștept,din nou,trenul spre Timișoara,care nu pleca decât la orele patru dimineața.

Singur,necunoscut,străin în noapte,câte nu mi s'ar putea întâmpla?

Pe peron lumea aleargă în toate părțile.Trenul trebuia să-si continue cursa spre București și mulți călători se îmbulzeau să urce.

Hamalii, șoferii de taxi,strigă în gura mare,gata să asiste sau să încarce clienți. Unul se oprește în fața mea,văzându-mă îmbrăcat mai deosebit și se oferă să mă ducă până la Timișoara,de îndată ce află destinația mea. Dar,puteam oare,să mă încredințez unui necunoscut,cu toate că mă ispitea dorul,să ajung cât mai repede la ai mei.

În timp ce șoferul insista să mă decid,aud o voce cunoscută, care mă strigă pe aproape.

-Filoane! Filoane! și în momentul următor,nepoata mea îmi cade în brațe,urmată de Avram,Puiu,feciorul lor și Carmen,nora.

-Bine ai venit! îmi urează ei toți,îmbrățisându-mă,în timp ce

Puiu - Afilon de pronume,ca și mine - îmi ia valiza.

Flancat la brat,în stânga și în dreapta,ne îndreptăm spre ieșire.

Parcă mai recunosc acest oraș și gândul mă duce,iarăși,cu ani mulți în urmă.În ziua armistițiului ne găseam la coliba lui moș Pătru,din Domașnea. Echipa lui Iosif Gavaginã, paraşutată în regiune,era acompaniată de un radio-telegrafist neamț,un tânăr de 19 ani,provenit de la marină.Era angajat să lupte alături de noi,contra unui inamic comun.Pacea revenită,el trebuia să se întoarcă în țara lui,războiul era terminat pentru el. La Mediaș,oraș cu populație germană,mai era o organizație de a lor,care se însărcinase să-l repatrieze.L-am dus pâna acolo și la întoarcere,m'am oprit în aceeași gară o noapte întreagă.

După plecarea mea,în 1941,nepoata a fost eliminată din toate școlile. Trebuia să se înscrie la Universitate,când i s'a pronunțat situația: rudă cu un inamic al poporului,"un trădător de țară".După un an i s'a ridicat pedeapsa și a putut să-și continuie studiile,la Facultatea de Agronomie.S'a căsătorit în perioada studenției. De la mine nici o veste, dispărut fără urme. Când se naște feciorul,în amintirea unchiului,care,poate,nu mai trăiește,i-a dat numele meu băiatului, să perpetueze,cel puțin,sub alt chip,amintirea unchiului dispărut. Așa se face că nepotul poartă același nume ca mine:Filon. Însă,cum diminutivele sunt ceva curent,mai ales în rândul intelectualilor,au adoptat și ei diminutivul de Puiu,răsfățat și alintat.

Nu întârziem mult și ieșim din gară. Afară ne aștepta mașina lui Puiu. Urcăm toți și pornim spre Timișoara. Pe drum, întrebările curg ploaie,la care nu găseam decât un singur răspuns: "Mi-era tare dor să mă întorc acasă".Mi-era dor de voi, de satul meu,cu tot ce ascunde în el mai de preț pentru mine, de Doda,ultima supraviețuitoare din familie.

- Dar voi,cum de ați căzut,așa,ca din senin,la momentul cel mai potrivit?

-Și nouă ne-a fost dor de tine,să te vedem mai repede!

Călătoria mea a durat 36 de ore și eram la capăt de forțe. În mai puțin de o oră,iată-mă în Timișoara,capitala Banatului,oraș cunoscut de mine doar din viața clandestină,care mi-a rămas în memorie,cu lunile petrecute la Securitate,unde am îndurat torturi,în anchete de neuitat. Apoi,alte luni,în închisoarea Curții Marțiale. Dramaticele evadări,de la această închisoare și apoi,din localul Securității,rămân tot atâtea amintiri,adânc gravate în mintea

şi sufletul meu.

Pentru prima dată parcurg străzile acestui oraş martir,ca om liber.

Floarea şi Avram locuiau un apartament destul de vast şi confortabil,unde voiu sta puţin,doar să mă odihnesc,să recuperez din oboseala voiajului.

Visul,de a mă întoarce la casa mea,îşi asteaptă împlinirea.

Nu ştiu cât să fi dormit,că aud voci prin casă. Sar din pat,dornic de noutăţi. Nu întârzii mult să aflu veşti,care mă pun pe gânduri. Nepoata îmi întinde un ziar întitulat: "Amicul public Nr.1". Bizar "amic",în cuprinsul căruia figurau numele câtorva dintre "teroriştii" legionari,printre care,numele meu figura la loc de cinste. Abia acum îmi explic eu panica lui Avram la telefon,aflând intenţiile mele,de a mă întoarce în ţara.

"Tocmai acum!". Desigur,că momentul nu era din cele mai potrivite,mai ales că aflu,în acelaşi timp şi de expulzarea celor trei români canadieni,acuzaţi de agitaţii "legionare".

Când mă gândesc că eu am venit cu intenţii atât de curate,de nevinovate,nicidecum să agit lumea.

În momentul când ţara era în plin cutremur,când morţii cu miile plăteau tributul eliberării de comunism şi nevoile de tot felul impuneau,mai de grabă o asistenţă,un ajutor din afară,m'am simţit şi eu mobilizat,să-mi împlinesc o datorie. Astfel,am făcut un apel la generozitatea populaţiei din oraşul unde eram stabilit,Gagny,adresând un patetic strigat de ajutor primarului acestui oraş. Drept rezultat,sunt convocat de primar,ca împreună, să definim modalitatea de a aduna obolul populaţiei,sub formă de:alimente, îmbrăcăminte şi medicamente.

Apelul meu a fost afişat în tot oraşul de 50 000 de

suflete,complectat de unul sonor,difuzat de un megafon instalat pe un camion al primăriei,care traversa străzile oraşului.

În acest scop,primesc o sala la primărie,înzestrată cu o linie telefonică,care-mi permitea să comunic,atât în Franţa,cât şi în străinătate,deci şi în România. Timp de două săptămâni m'am instalat la primărie,de la orele opt dimineaţa,până la şase seara,să primesc darurile,în natură sau în bani.

Aşa s'au colectat aproape 40 metri cubi de aceste bunuri,care au fost dirijate spre Prefectura Judeţului Seine-Saint-Denis,de unde porneau apoi convoaie spre ţară.

În afară de aceste articole,s'a mai colectat de la comercianţi,instituţii şi particulari,suma de 50000 de franci,la care,Primăria a mai adăugat aceeaşi sumă,un dar atât de preţios.Banii astfel recoltaţi au fost depuşi la Casa de Economii,cu semnătura primarului şi a mea,singurii abilitaţi a dispune de aceasta sumă.

Medicamentele,în mari cantităţi,au fost expediate în România,pe filiera "Pharmaciens sans frontieres",care le-a repartizat direct la spitale,prin organele lor,prezente în ţară,cu centrul de repartiţie la Bucureşti.

Mi-a rămas în memorie un gest,al unui francez,care oferea 1500 de franci,ajutor pentru România. Cerându-i numele,pentru ca Primaria să-i trimită o scrisoare de mulţumire,îmi răspunde,cu un calm şi o hotărâre,care nu mai implica replică,un anonim.Un altul,la afirmaţia mea că ar putea reduce din impozit,o parte din donaţie,după cum legea îi dă dreptul,mi-a servit o altă lecţie de onestitate,cum înţelegea el să ajute pe cei căzuţi în mare nevoie: "Dacă voiu cere colectivităţii naţionale să-mi restitue o parte din suma dăruită,atunci,gestul meu este anulat. Nu! Nu am nevoie de

nimic.

Cu puțin timp înainte,Doctor Porrini,Vice-Președintele Asociației de ajutorare,"Medecins du Monde",luase contact cu Directorul Spitalului din Caransebeș,precum și cu Primarul acestui oraș,căruia i-a propus o afiliere (jumelage) a orașului Gagny cu orașul Caransebeș. Scrisoarea primită de Dr. Porrini,de la Directorul Spitalului din Caransebeș,însoțită de o listă de instrumente medicale,absolut indispensabile spitalului,precum și una din partea primarului Dl. Gaşpar Matei,prin care accepta cu bucurie această apropiere,între cele două orașe,îmi sunt înmânate de Dr. Porrini,pentru ca Primăria orașului Gagny să dea răspunsul cuvenit. Rămânea ca eu să iau contact cu instituțiile susceptibile de a procura aceste instrumente. Astfel,fac demersuri pe lângă Asociația "Marthe Mercadier,IFPPF, Femme et Cooperation",care se ocupa de recuperarea de instrumente și aparate din toate spitalele din Franța,care înlocuiesc acest material cu un altul,tehnic mai avansat. Aceste aparate recuperate sunt revizuite,cu piese de schimb noi și oferite ținuturilor sau țărilor sinistrate. Inaintez,deci,această listă,sus menționatei Asociații,în așteptarea unui răspuns favorabil. De remarcat faptul,că aceste aparate costau o avere. Unul singur se apropia sau depășea suma de un milion de franci.

În posesia tuturor acestor informații,fixez,prin Avram,un rendez-vous cu cei interesați. Cu primarul,să-și exprime preferința a ceeace s'ar putea procura din Franța,cu suma disponibilă și cu Directorul spitalului,pentru lista obiectelor necesare.

Privit de presa română,de toate nuanțele,moștenitoare a apucăturilor comuniste,ca un "terorist","dușman al poporului,sau tot ce poate fi mai pejorativ,am încercat o mare

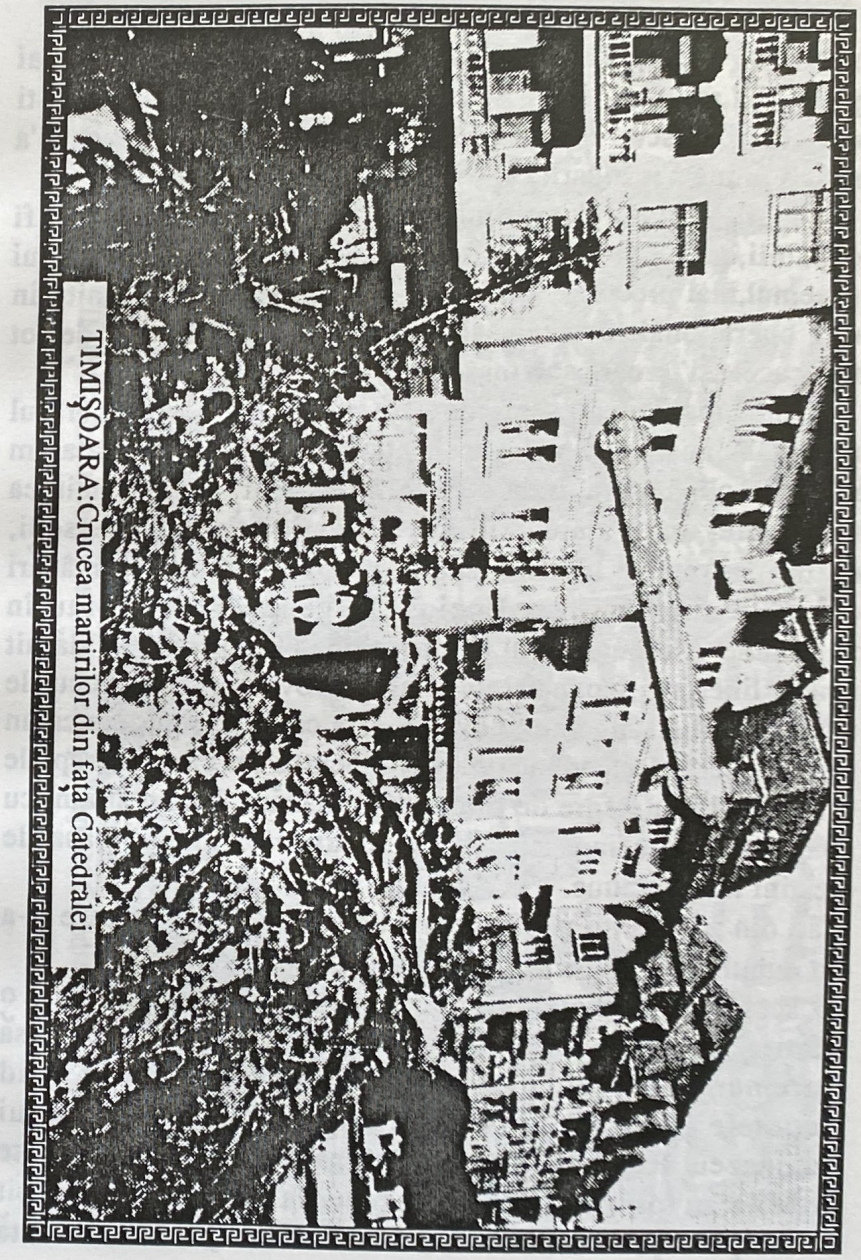

TIMIŞOARA:Crucea martirilor din fața Catedralei

tristețe. Faptul că mi s'ar putea întâmpla ceva,nu mă mai preocupa,stăpânit de un sentiment de dispreț,pentru acești detractori,crescuți și hrăniți de un sistem diabolic,unde n'a rămas nimic nepângărit.

Ai mei însă,erau foarte îngrijorați,știind bine de ce ar fi capabili,cei ce și-au însușit Revoluția,pentru a reconstitui sistemul,mai precis,să împiedece destrămarea lui,devenit din nou operațional,cu aceleași năravuri,aceleași lipsuri de tot felul,aceeași teroare,sub masca libertății.

Joi după masă,pe un soare de vară,plecăm să vizităm orașul martir. Ajunși în fața Operei,față în față cu Catedrala,am rămas o clipă zguduit,de ceeace mi s'a dat să văd. Înaintea Catedralei,unde atâtea suflete s'au stins,tineri,îndeosebi, căzuți pe treptele bisericii sau pe tot întinsul pieții,lumânări cu miile ardeau și credincioși în genunchi,implorau în rugăciune Atotputernicul,pentru odihna celor ce s'au dăruit pentru libertate. Icoane și un altar improvizat,marcau locurile udate cu atâta sânge nevinovat. Ceară caldă în scurgere,ca un pârâias,mărturisea adânca pioșenie pentru cei căzuți. Treptele Catedralei erau negre de fumul de lumânări. Turiști străini,cu aparate, fotografiau sau filmau locurile jertfei și masa de creștini în rugăciune.

Câți din aceștia nu plâng un tată,un copil,un prieten care și-a dat duhul pentru pacea celor rămași să ducă greul?

O scenă de neuitat,cuvintele sunt prea sărace,pentru a o înfățișa. Ea pătrunde în cutele sufletului,cele mai tainice,să cutremure,să revolte,cu aceeasi tărie. Din când în când clopotele Catedralei invocă,în melodii cerești,grația lui Dumnezeu. Parcă,în dangătul lor rasună vestea,că aceste jertfe nu au fost zadarnice,așa cum jertfa lui Isus a împărtășit lumii speranța Mântuirii. Pentru că,nici o jertfa închinată

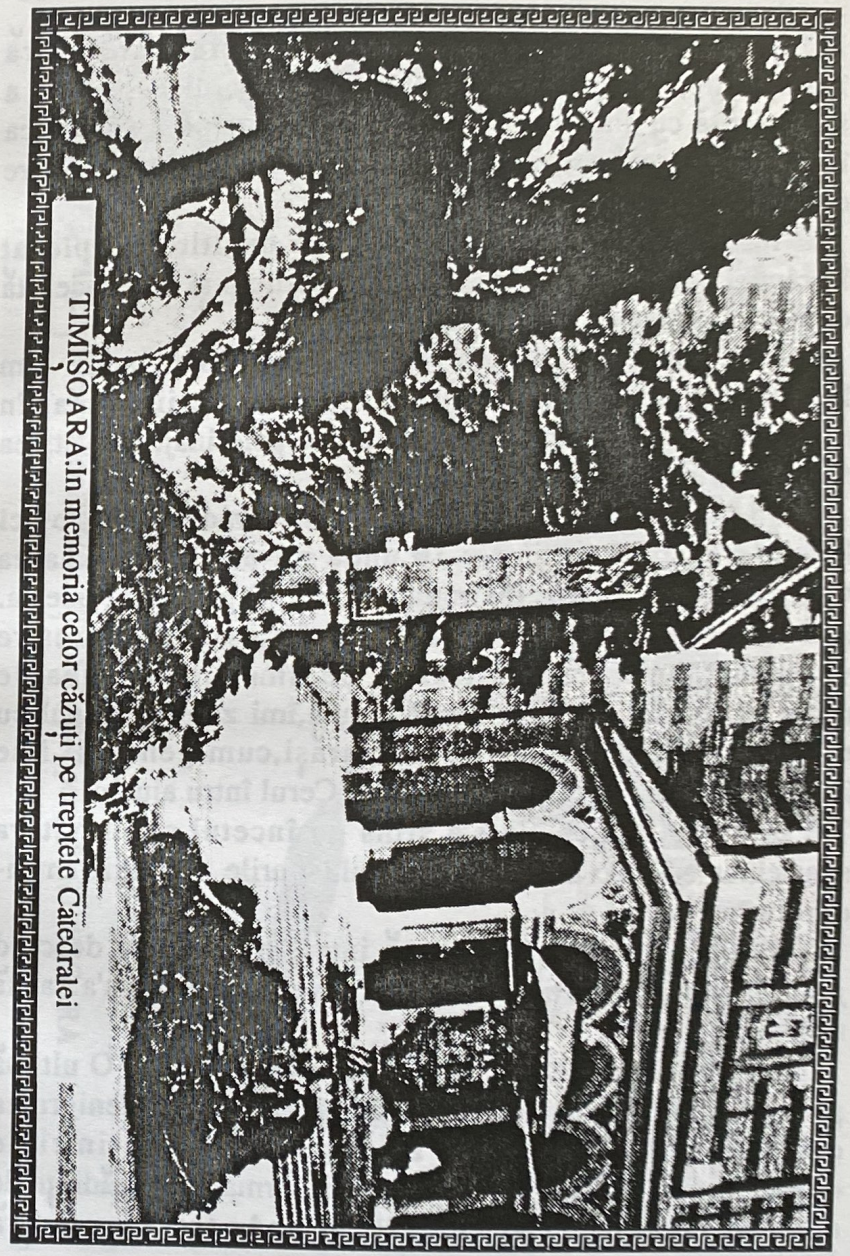

TIMIȘOARA:în memoria celor căzuți pe treptele Catedralei

Mântuirii,din osândă,nu va rămâne vreodată ,fără îndreptățire,oricât s'ar zbate răul să o zădărnicească. Ea a fost oferită cu atâta candoare,cu atâta curățenie a vârstei,ca într'o zi,nu prea îndepartată,ea va rodi bunătate și deslegare de satanica opresiune.

Cu inima încărcată de atâta ucigașă uneltire,am plecat înfrânt și culpabil,că nu mi s'a dat să particip și eu,la această cruntă încleștare cu moartea.

De aici,un alt imbold mă împinge spre locul unde am îndurat umilirea,torturile,luni grele,care au imprimat în minte,în carne,amintiri amare. Un fel de pelerinaj,unde atâtea ființe tinere s'au stins în chinuri.

Revăd grădina,clădirea Securității,din strada Diaconovici Loga,fereastra celulii No.10,unde mi-am ispășit marea vină,de a-mi fi iubit prea mult neamul și pământul acesta. Am încercat o adâncă emoție. În fața acestei ferestre văd,parcă,pe mama cu traista pe umeri,să-mi dea de urmă,după atâta căutare. Jos,în celulă,îmi zărește chipul cu urme de sadică tortură. O vad,iarăși,cum genuchii i se îndoaie și ating pământul,implorând Cerul întru ajutor.

E mult de atunci. Ea s'a stins cu încetul,sub lovitura soartei,iar eu calc azi,cu dinadinsul,locurile pătimirii amândurora.

Aș fi vrut să cobor treptele,să intru în celulă,să deschid gratiile,să pipăi pereții reci,să simt aevea,ceeace mi s'a dat să trăiesc.

Nu mă mai țin puterile și mă îndrept spre ieșire. O ultimă privire și ironia sorții,mă face să asist acum la denigrarea oricărui sentiment uman. In acest lăcaș al crimei,de odinioară,azi sălășuiește inocența,sub forma unei grădințe de copii. Drumul dela crimă,la copilul fraged,a fost parcurs fără

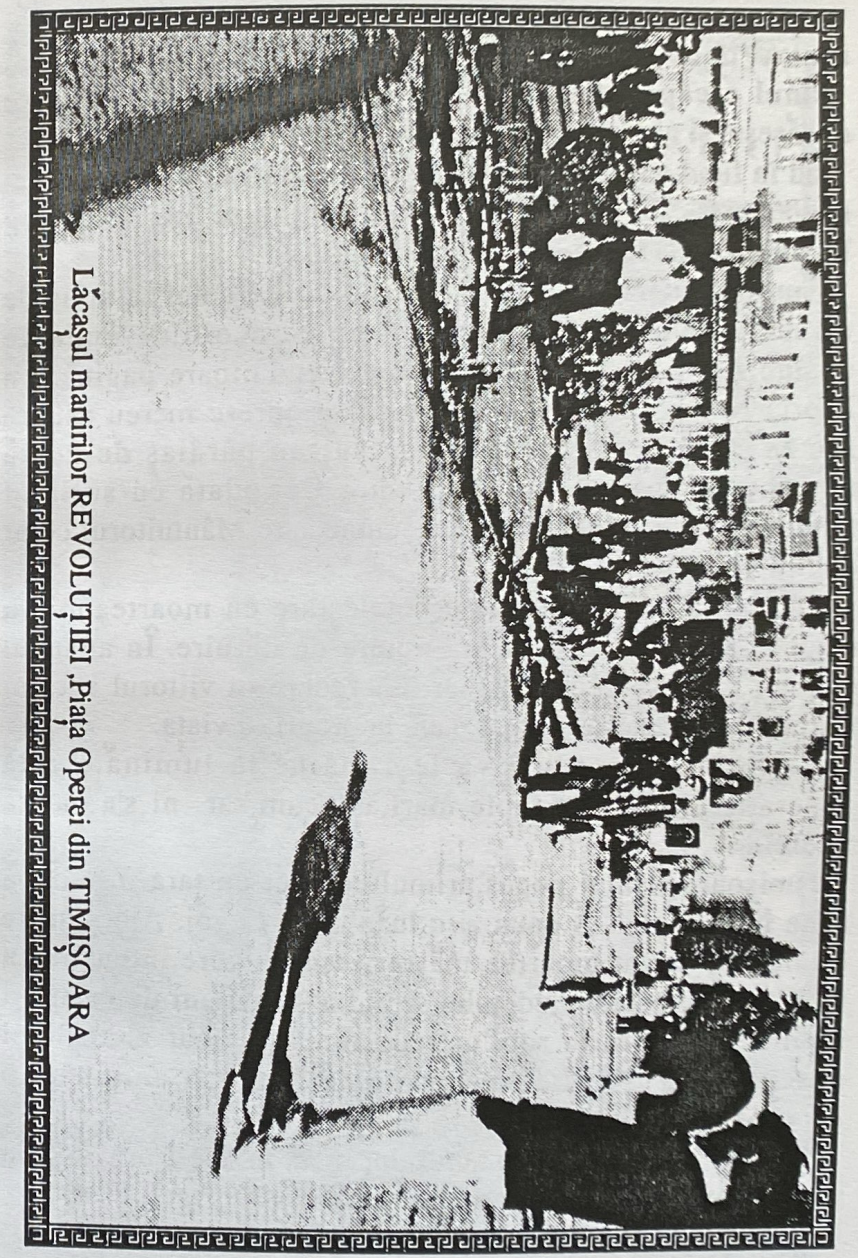

Lăcașul martirilor REVOLUȚIEI ,Piața Operei din TIMIȘOARA

multă decență.

Omul e capabil de mult rău,dar această transformare depășește și cea mai joasă nelegiuire.

Văd în fund gardul ,ce împrejmuește clădirea,pe unde mi-am salvat viața,să-mi amintească vremile duse,într'un amurg însângerat.

Am mai întârziat puțin pe străzile orașului,dar,ca atras de un mister inexplicabil,iată-mă iarăși acolo,de unde,de curând,s'a scris cu sânge cea mai zguduitoare pagină din istoria Neamului nostru. Ochii mi se opresc mereu asupra lumânărilor,de unde își lua cursul un pârâiaș de ceară topită,în timp ce fumul urca spre Cer,odată cu sufletul tinerilor martiri,înălțat ca o rugăciune,spre Mântuitorul celor obidiți.

Piața Catedralei,câmpul de încleștare cu moartea,mi-au răscolit toată ființa,de atâta putere de dăruire. În adâncul simțirii mele a încolțit o mare încredere în viitorul acestui neam viteaz,generos,darnic,până la propria-i viața.

De pe aceste locuri va ieși mâine,la lumină,o altă generație,în stare de fapte mari,așa cum rar ni s'a dat să întâlnim.

Timișoara,primul popas,primul contact cu țara mea,după atâta înstrăinare. A doua zi o luăm spre Lugoj. Aici,urmele cruntei lupte cu moartea mărturisesc singure,intensitatea revoltei. Prefectura județului,sediul a 45 de ani de crime și siluiri,arsă de furia robilor redeșteptați. Doar zidurile și deschizătura ferestrelor,înegrite de fum,mai aminteau o epocă de tristă îndeletnicire.

-Avrame! mă adresez eu șoferului meu. În acest oraș locuia pe vremuri Moisă,verișorul meu primar?

-Vrei să-l vezi?

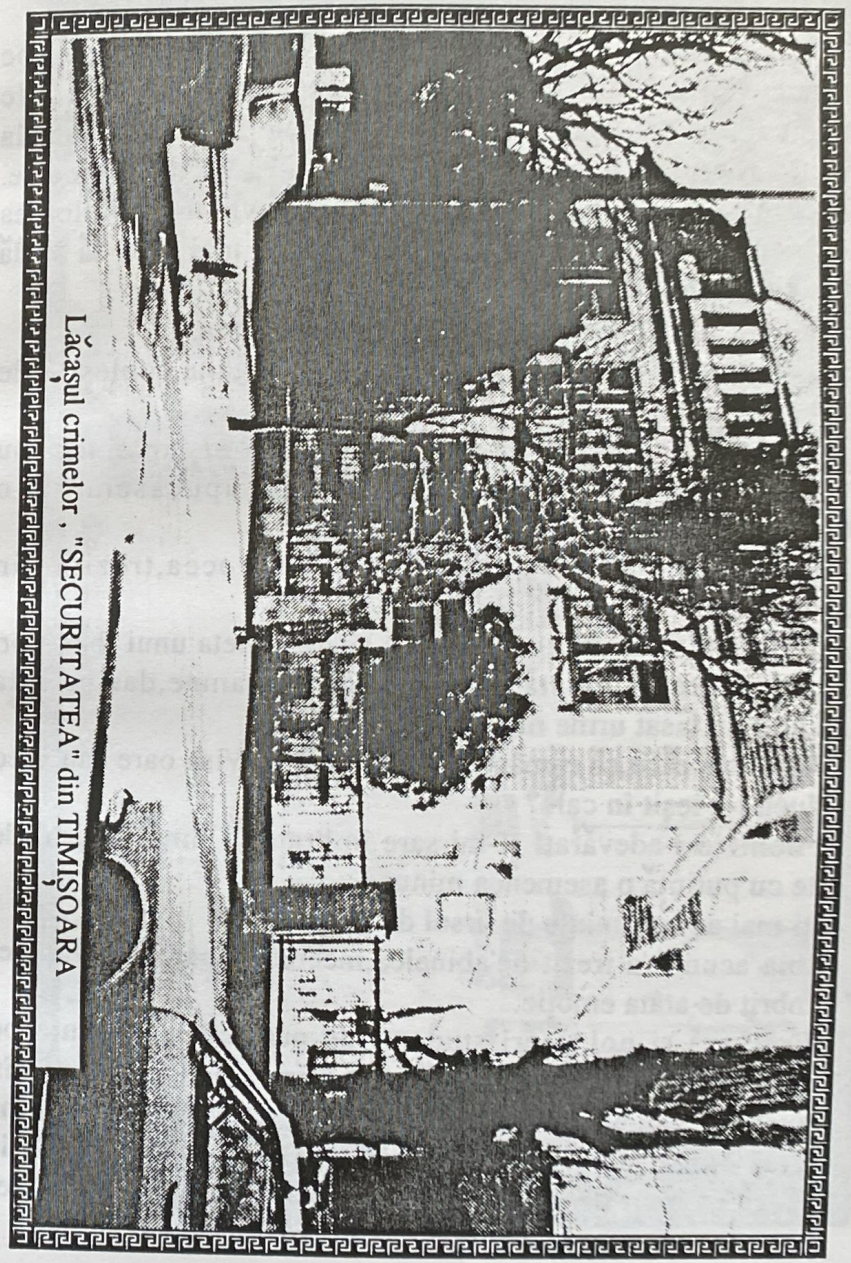

Lăcașul crimelor , "SECURITATEA" din TIMIȘOARA

-Mi-ar face o mare bucurie!

Părăsim centrul orașului și pe străzi lăturalnice ajungem pe strada Petru Maior,unde ne oprim la No.4. O căsuță de țară,cu grădină. Sunăm și curând,o femeie în vârstă apare la poartă. Se uită la mine și pare intrigată,că nu mă cunoaște. Nici mie,dealtfel,nu-mi părea cunoscută. Avram și cu Floarea stateau mai deoparte,să nu fie văzuți dar mai ales să vadă reacția surprizei.

-Filon! șoptesc eu,pentru ai risipi nedumerirea.

-Dumnezeu te-a adus! reușește ea să îngâne,copleșită de emoție.

Am surprins-o așa,ca din senin. Era soția verișorului meu,nu voiu întârzia să o aflu,pe care nu apucasem să o cunosc,înainte de plecarea mea în exil.

-Moisă!Moisă! strigă ea cât o ținea vocea,trezită din nedumenire.

Din fundul grădinii,cu pași agali,apare silueta unui bătrâior. Era de aceeași vârstă cu mine,75 de toamne,dar pe fața lui,anii au lăsat urme mai adânci.

Abia m'a zărit,că rămâne pironit locului. Visa oare sau vreo nălucă i-a ieșit în cale?

-Filon!Nu-i adevărat! și-mi sare în brațe,să simtă singur ,de este cu putință o asemenea minune.

-Îți mai aduci aminte de ursul de pe Țarcu?

Abia acum s'a trezit de'abinelea,încercând parcă,un zâmbet, ,umbrit de atâta emoție.

Era vară și noi,tineri studenți ne petreceam vacanța pe Țarcu,colindând pădurile,să respirăm aerul de munte,în căutare de smeură și căpșune. El mai înainte și eu în urma lui,mă oprisem la o tufă de smeurari. Deodată îl văd că o ia la fugă ca lovit de streche. Trece pe lângă mine ca un fulger

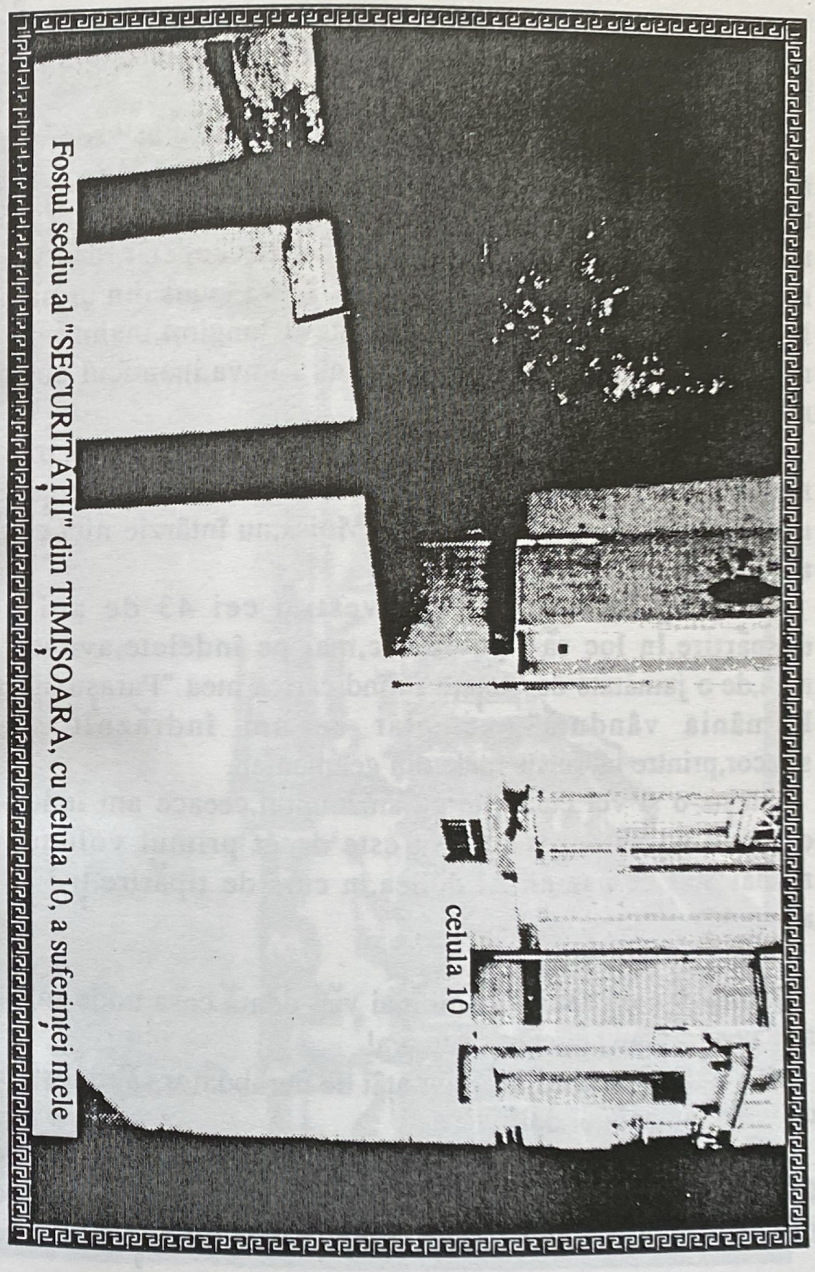

Fostul sediu al "SECURITĂȚII" din TIMIȘOARA, cu celula 10, a suferinței mele

și...se tot duce .Degeaba strig eu după el,că nu mai e chip să se oprească.

Nu întârzii mult și descopăr enigma. La numai vreo zece pași de mine,un urs cenușiu,uriaș,culegea liniștit smeură,ca și noi. N'am mai insistat mult nici eu.În atari împrejurări,singura salvare era fuga.Așa m'am descoperit,fără voia mea,a fi un mare alergator de viteză. L-am ajuns din urmă pe Moisă ,ba chiar l-am depășit de câteva lungimi,înainte de a mă opri la capăt de suflu,să văd,de nu cumva,inamicul nostru nu ne amenința viața.

Nu știu de am văzut ceva sau mi s'a nălucit,că am luat-o din nou la goană și nu m'am oprit până la stână,unde mă simțeam mai în siguranță,cu câinii alături. Moisă,nu întârzie nici el să mă ajungă.

Am intrat în casă,să ne povestim cei 43 de ani de despărțire.În loc să-i povestesc,mai pe îndelete,aventura mea,de o jumătate de viață,îi întind cartea mea "Parașutați în România vândută",exemplar ce am îndrăznit să-l strecor,printre lucrurile mele din geamantan.

-Citește-o și vei cunoaște cu amănuntul,ceeace am îndurat de când nu ne-am văzut. Nu este decât primul volum,de numai 500 de pagini. Al doilea,în curs de tipărire,ți-l voi aduce,la proximul meu voiaj.

-Te duci la Petroșnița?

-Păi de asta am venit! Să-mi mai văd odată casa unde m'am născut și mi-am petrecut tinerețea!

-Atunci ne vedem acolo! Sunt atât de nerăbdător,să mai stăm de vorbă,numai noi doi!

Am plecat mai de grabă,pentru că aveam rendez-vous la Caransebeș,la orele 12,cu primarul orașului și cu un medic dela spital,pentru a-i pune la curent cu inițiativa de

Piața REVOLUȚIEI , fostă Piața Operei din TIMIȘOARA

ajutorare,întreprinsă de Primăria orașului Gagny,precum și Asociația "Medecins du Monde".

Tapia,Găvojdia,Cărăvan,Sacul,Jupa....drumul întors,care-mi înșiră satele,de acum 43 de ani,cu cătușe la mâini,prins între doi securiști.

Nimic,parcă,nu s'a schimbat de atunci. Lanuri întinse,fără hotare,doar sufletul meu nu mai era cel de pe acea vreme. Priveam totul cu ochii anilor scurși,ce nu mai schițau perspective pe lungă durată.

Cu cât mă apropiam de Caransebeș,orașul copilăriei mele,inima îmi bate mai tare,într'un ritm dezordonat.

Iată gara! Aceeași,doar mai veche,fără nimic deosebit,care să dovedească o evoluție,în afară de un strat de fum,mai gros,care s'a depus pe pereții de ieri.

Peste drum,cotul Timișului,lunca și casa lui moș Dragu.Un crâmpeiu de viață,rămas uitat de mult,comoara ascunsă de nemernicia omenească. Moș Marina s'a dus și el,odată cu feciorul lui,uciși de această fiară,și apoi în dreapta.

Podul lung întins de-alatul Timișului. Nici el nu și-a schimbat podoaba. Aceeași vopsea un gri închis,ca praful de țară,vechiu veșmânt. Parcă ieri l-am călcat,drum fidel vremilor de demult. Pe el treceam,adeseori,să mă întâlnesc cu mama. Acum face parte din istoria vieții mele.

Strada lungă ,ce duce spre centrul orașului. Azi și-a schimbat traseul .Mai încolo,o clădire înaltă,cu toate ferestrele arse,cu urme de tăciune.

-A fost un incendiu? pun eu întrebarea,la întâmplare.

-Da! un incendiu,îmi răspunde Floarea.Aici a fost,nu de mult,lo-calul de chibzuință,a celor sortiți să piară,Securitatea

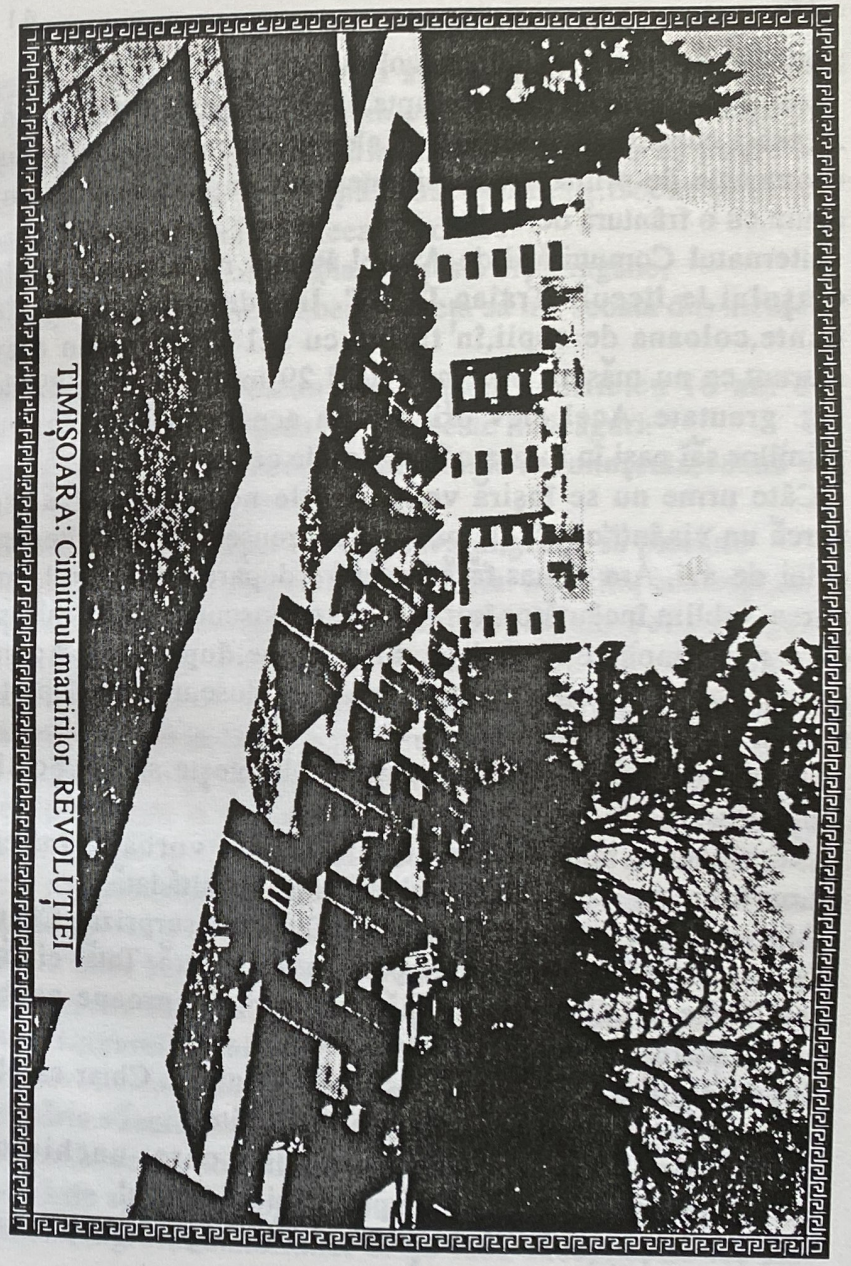

TIMIȘOARA: Cimitirul martirilor REVOLUȚIEI

Statului! Si pe aici a trecut Revoluția.

Cotim la stânga, apoi la dreapta,pe lângă parcul Drăgălina. Aceeași copaci multiseculari,pe aleele cărora îmi pregăteam examenele de primăvară,în dimineți pretimpurii,mai bătrâni acum,cu o frântură de veac.

Internatul Comunității de Avere! Primii mei ani la școala orașului,la liceul "Traian Doda". Îmi defilează acum în minte,coloana de copii,în frunte cu cel mai mic.Un elev marunt,ce nu măsura mai mult de 1,29 m. de înalt și 29 de Kg. greutate. Acel elev privește,în acest moment,lăcașul primilor săi pași,în lumea oamenilor de carte.

Câte urme nu se înșiră vederii mele nesățioase! Trăiesc parcă un vis,într'o țară de basm și nu reușesc să mă integrez celei de azi. Am rămas,fără de vrere departe,când totul îmi părea sublim,încântător,într'o lume cunoscută numai mie și care mă cunoaște,numai ea,după nume,după chip. Acum rătăcesc,parcă,printre ruinele unei vieți,duse,undeva,departe de anii nemiloși.

Avram cotește din nou la stânga și lungește strada Școlii Normale.

-Nu mergem la primărie,cum ne-a fost vorba?îl întreb eu,oarecum,contrariat de imaginația mea de altădată.

-Mergem mai întâiu la Cheța,să-i facem o surpriză! Cheța era sora lui Moisă și ea verișoara mea primară. Tatăl ei era fratele mamei.Ovăd parcă,mărunță,timidă,aproape neobservată,mereu surâzând.

Strada Țiglariei! Mi-o amintesc încă de nume. Chiar casele sunt aceleași,neschimbate,doar mai învechite.

Ne oprim și,dintr'odată recunosc casa unchiului Moisă,învățătorul. Avram intră primul și eu după el.

Deodată stupoare! Două ființe din altă lume parcă,se privesc

față în față. O clipă doar și surpriza înăbușe totul,într'o îmbrățișare. Simt în taină,cum o lacrimă caldă se prelinge pe obrajii mei. Să fie lacrimile mele,ale ei? Nu aș putea să definesc.În spate un "tânăr",uscățel,înalt,trecut și el de ani,mă îmbrățișează cu aceeași ardoare.

-Bine ai venit,Filoane! abia reușeste el să îngâne.

-E soțul meu,Ion! se grăbește Cheța să mă scoată din încurcătură.

Ion Munteanu,ardelean,fost deținut politic,cu 16 ani de temniță grea,fapt nu prea rar pe aceste meleaguri.

Am mai sărutat apoi,copii și altă lume necunoscută,venită să vadă făptura,venită din altă lume.

-Nu stăm mult,Cheța,intervine Avram,grăbit să plecăm.

De aici o luăm pe jos,până la Primărie. Străzile, aceleași,fără nici o schimbare,amprentele unui regim de constrângere permanentă și susținută.Dar,cine era să reînoiască așezămintele familiale,atunci,când toate energiile creatoare erau mobilizate în lupta pentru supraviețuire.

O surpriză totuși agreabilă,piața centrală,odinioară domeniul precupeților,de o suprafață de mai bine de un hectar,a fost transformată într'o grădină de flori și pomi decorativi. În locul magazinului de unelte și material mecanic,proprietatea fostului evreu Polak,s'au făcut săpături,care au scos la iveală ruinele unei biserici,veche de câteva secole. Nu se știe încă din ce epoca datează,cercetările și studiile istorice continuă.

Sunt singurele schimbări în 45 de ani. Chiar și popoarele subdezvoltate,din întinsul arid al Africii au evoluat mai mult.

Primăria,văzută din afară,prezenta un aspect de abandon.Din interior,aceeași nota de ruină. Nici măcar un minimum de toaletă de suprafață,vopsea sau cel puțin zidurile spălate.

Cinematograful,alături,nici el nu face excepție. La fel clă-

dirile din jur,așa cum le-am lăsat cu ani mulți în urmă.

Lăsând deoparte impresia primului contact,cu ceeace a fost odată,frumosul oraș,stațiune balneară,întrăm în localul primăriei și urcăm treptele la primul etaj,unde ne așteptau vreo 15 persoane,printre care,un medic,dela spitalul orașului;consilieri municipali,etc...Printre ei,mă recunoaște unul,Jumanca. Îmi amintesc bine de el,era tânar pe atunci. Fost Director al liceului "Traian Doda",timp de 20 de ani,azi pensionar. Dela el aflu,că liceul meu de altadată,a suferit anumite schimbări. Așa,a fost rebotezat în "Liceul de Mecanică",să se piardă urma istorică a gloriosului general,fondatorul acestei instituții,Traian Doda.

Dintre vechii mei colegi,nu mai trăesc decât foarte puțini și ei duși de vârstă.Domnul Jumanca îmi vorbește apoi de biblioteca liceului, care a suferit și ea de restricțiile ideologice,unde se impunea mediocritatea, operelor de valoare. El vedea în mine,un fost elev și profesor al acestui liceu și deci,sentimental foarte atașat,o speranță de a convinge Franța în generozitatea ei,să reconstitue clasicii francezi,complectați și cu contemporani de valoare,pentru instruirea tinerilor elevi.

Ce era să-i promit? Mijloacele mele erau prea limitate.Da! i-am promis că voiu insista pe lângă primăria orașului Gagny, să facă apel la populație,să dăruiască din volumele ei de prisos.

După o jumătate de oră de așteptare,iată și primarul . Se scuză,fiind reținut la uzină,unde era Director peste câteva mii de salariați. Matei Gașpar era numele lui..

În mână cu scrisoarea sa, adresată primarului din Gagny,pe care acesta mi-o va înmâna la plecare și prin care primarul Gașpar Matei își exprima bucuria lui,de a accepta asocierea

orașului Gagny cu Caransebeș.

-Eu nu sunt decât un emisar al locuitorilor,care au participat la efortul de ajutorare a României,în ceasul greu. Astfel am explicat,că s'au colectat:medicamente,îmbrăcăminte și alimente,care au fost trimise în țară,prin Prefectura județului Seine-Saint-Denis. S'a adunat și o suma de bani,care vor fi transformați,dupa dorința Consiliului municipal,în articole de primă necesitate. Suma era evaluată la aproape 10 000 franci.

Le arăt apoi, lista cu instrumentele medicale,trimisă de direcția spitalului din Caransebeș,doctorului Porrini,Vice-Președintele Asociației "Medecins du Monde",care,la fel,mi-a pus-o la dispoziție. Această listă am trimis'o deja la Asociația IFPPF,Femme et Cooperation,"Marthe Mercadier",care recuperează materiale și instrumente medicale,din toate spitalele din Franța,în stare încă bună,înlocuite fiind de altele mai performante. Aceste aparate sunt revizuite și apoi dăruite țărilor la mare nevoie.

Repet ,că nu sunt decât un român,care bate la toate porțile,ca să-mi ajut frații. Dacă voiu reuși să realizez ceva sau nu, depinde doar de bunavoința sau disponibilitatea intențiilor franceze.

Scepticismul vădit al celor prezenți,mi-a lăsat o tristețe greu de reținut. Se așteptau,poate,la un angajament precis din partea mea,când,de fapt,calitatea mea nu era decât de interpret, dozat de o mare afecțiune,pentru cei ce indură lipsuri elementare.

Domnul primar,în fața unicei evidențe, existența celor 100.000 de franci disponibili,ar fi dorit,pentru nevoile orașului,un camion de curățat străzile.

Ce era să-i răspund? O astfel de mecanică costă de zece ori micul nostru capital.

-Voiu transmite primarului din Gagny dorinta Dvs.m'am

mulțumit eu să-i replic.

Erau orele unu și jumătate când am părăsit primăria. Întorși la Cheța,ne aștepta o masă întinsă de vreo zece persoane,de toate vârstele. Am închinat un păhărel,așa cum se obișnuește la zile mari,am povestit,am întors filele anilor dar mai mult ne-am privit,să ne reamintim chipurile uitate de vreme. Ion,soțul Cheței,făcea parte din Asociația foștilor deținuți politici. N'am îndrăznit să-l întreb dacă a pătimit ca legionar,cu toate că-mi aduce o veste,care m'a bucurat profund. Ion Chirilă,țăranul din Giuchici,parașutat în Decembrie 1944 cu mine,camarad de aventură,un adevărat frate de cruce,pe care-l credeam mort de mult,este în viață. Ba mai mult,făcea și el parte din această asociație a celor martirizați. Azi se apropie de 80 de toamne. Cât n'aș da să-l mai văd odată,să mai depănăm amintiri de neuitat.

Era să uit însă,că în această țară unde am văzut lumina,patria mea,prea multe s'au răsturnat de când am scăpat eu și că...pentru o simplă revedere a unui frate de suferință,o simplă revedere,să nu-i aducă alte neajunsuri.

-Avrame! pentru că am avut fericirea să calc din nou străzile acestui oraș al copilariei mele,aș mai dori să-mi văd câțiva prieteni!

Plecăm cu mașina lui și mă depune în fața casei lui Cornel Olariu,teolog,pe vremuri și un prieten bun,originar din satul Buchini,la numai 5 Km de satul meu Petroșnița.

-Acum poți să mă lași,voiu veni eu singur la Cheța. De acum cunosc eu bine drumul,mă adresez eu lui Avram.

Sun la numărul 15,din strada 28 Martie. Oare ce s'o fi întâmplat la această dată.Desigur ceva foarte important,ca să poarte numele unei străzi! E adevărat,că am rămas cam în urmă cu istoria? o anumită istorie,ce aparține partidului.

Peste câteva clipe aud zgomot la poartă. Ușa se deschide și...

-Bată-te norocul,Filoane! Da de unde mai răsari?în timp ce mă îmbrățișează cu o emoție abia reținută.

-Nu te-ai schimbat deloc,te-am recunoscut în dată ce te-am zărit!

Înalt,uscativ,cu părul lână de oaie. Iată ce mai rămăsese din feciorul frumos,ca tras prin inel,modelul ideal al junelui visat de fete de internat.

Am întrat în casă,unde mă aștepta soția lui Cornel. La prima vedere observ și la ea urmele nemiloasei toamne ale vieții.

Mă recunoaște și mă îmbrățișează cu aceeași emoție. Cine ar mai fi crezut într'o minune? Și totuși,împlinirea ei este atât de vie,atât de prezentă. Doar Dumnezeu mai îngăduie astfel de înfăptuiri.

Timpul este atât de scurt,să ne povestim totul. M'am rezumat la un singur gest.

- Cornel. Iată spovedania mea. O găsești în aceste 500 de pagini,scrise cu multe lacrimi amare. Din ele vei cunoaște tot ceeace am îndurat,am viețuit,în cei 42 de ani de înstrăinare.

O ia în mână,o întoarce pe toate fețele. Mă priveste apoi, parcă voia să-mi răsplătească darul. Se multumește doar,să-mi fixeze ochii ,cu atâta duioșie,ca și cum i-am întins o mare comoară.

De el mă leagă o anumită taină:prețul vieții mele,atunci,când răii căutau să mă răpună.

Alături,la numărul 13,locuiește și Lungu! Cred că-l cunosti? El n'a fost prea de treabă,s'a mai dat cu regimul și n'a făcut întodeauna,numai bine...Și-a salvat și el pielea!

-Aș dori totuși să-l văd,mă grăbesc eu să-i întrerup povestea.

Lungu Jiulian,fost coleg de liceu,apoi profesor de geografie,la același liceu cu mine,stiință mai accesibilă și fără

prea multă osteneală.

După impresia culeasă de la Cornel,poate nu era bine să-l văd. Dar dacă află că i-am ocolit casa,o va interpreta ca un complot împotriva lui, pregătit de vecini şi se va răzbuna to pe ei, ceeace trebuia să o evit. Au îndurat prea mult,ca să mai adaug şi eu câteva picături de fiere.

Parcă-i văd şi azi,Stefănigă Nicolae,şeful organizaţiei naţional-ţărăniste a oraşului şi Lungu Jiulian, împreună cu Ilie Ponoran, ajutorii lui. Amintiri îndepărtate, care-mi revin azi în minte. Stefănigă a făcut ani grei de închisoare, iar Lungu s'a aranjat mai bine.

Era în timpul campaniei electorale din Decembrie 1946. Ei erau convinşi că vor scăpa ţara de comunişti, prin consultarea poporului. Îmi vin în gând ultimele cuvinte ale avocatului Nicolae Stefănigă, la una din întâlnirile noastre:

-Îi vom mătura ca pe nişte gunoaie! - se credea la bară, într'un proces banal. Până şi aliaţii noştri vor rămâne uimiţi să constate, această unanimitate împotriva comunismului!

Bietul om politic! A supravieţuit naivităţii lui, după ce a plătit-o cu ani grei de temniţă.

Lungu m'a primit ca pe un vechi coleg. Dar... ca relaţiile dintre noi să nu suporte un echivoc, a ţinut, dintr'un început să mă avertizeze, că... el nu face nici o politică, nu se amestecă deloc în ... agitaţiile partidelor politice, orice opinie ar susţine.

Cunoştea foarte bine atitudinea mea de totdeauna,ba chiar a citit amintirile mele,la biblioteca din Freiburg,cu ocazia vizitei pe care o făcuse fiului lui în Germania. Deci,cunoştea,la fel de bine activitatea mea din exil şi o legătură prea apropiată cu mine - şi-o fi spus el - nu i-ar putea aduce decât neajunsuri. Prudenţa era preferată amintirilor de la scoală. Şi,

atunci,parcă,tacit, am adoptat amândoi o atitudine ne-angajantă. Banalităţile zilei au rămas subiectul de predilecţie.

-Ce aş vrea eu,reîncepe el,să pot primi reviste din străinătate,să ştiu şi eu ce se întâmplă în lume! Admit şi eu,că nu cerea prea mult,la dimensiunea lui,în timp ce alţii cer esenţialul:libertatea de gândire,de exprimare, de a-şi chivernisi talentul, după cum inima lor o înţelege.

Mi-a povestit momente din viaţa liceului "Traian Doda" , de unde a ieşit la pensie.

-Şti că Stefănigă trăieşte!Are 80 de ani şi este acum Preşedintele de onoare a foştilor deţinuţi politici din Caransebeş?

A fi Preşedinte peste ceva,peste cineva,iată modestia întruchipată a fiecărui om politic,care şi-a făcut o predispoziţie, un fel de "misiune",ca cele exercitate între cele două războaie,care ne-au adus ţara de râpă. Politica,politicianismul, două noţiuni care se confundă, până la identificare, în detrimentul unei comunităţi.

-Dar tu n'ai suferit prea mult din partea regimului,mai ales că erai angajat în politică,alături de Stefănigă şi Ponoran?

-Eu mi-am văzut de treburile mele...

-Şi ei au fost de acord,să te lase în pace?

-Ce era să-mi facă?

Şi-a văzut de treburile sale! Cum şi în ce chip,rămânea misterul lui. Desigur, şeful lui a plătit şi pentru el, că doar purta o anumită responsabilitate!

N'am mai insistat şi ne-am despărţit, aşa cum ne-am cunoscut...colegi de liceu.

Revin la Cornel şi...din întâmplare...

-Nu cumva şti unde stă Petru Hamat?

-Ba da! Este aici în Caransebeş!

-Nu ţi-aş cere prea mult,dacă am putea să-i facem o vizită?

Drept răspuns, ne urcăm în mașina lui, cu soția și plecăm spre Pătru. Pe drum...

-Dar Mia mai trăiește și dacă este pe aici?

-Dacă vrei, ne oprim pe la casa ei, să-i dăm o bună ziua!

Strada Poștei, o casă burgheză și...gândul mă întoarce cu ani în urmă, departe, așa de departe, că nu-mi mai găsesc firul.

Da!...Era prin luna Mai1947, Măialul, sărbătoarea primăverii, la sfârșit de an școlar...În Teiuș, stațiunea balneară a orașului, toate liceele, corpurile didactice, somitățile orașului, în frunte cu muzica militară, converg spre pădure și într'o livadă verde se întinde hora, se lansează perechi, să uite, o clipă, drama ce cuprinsese toată țara.

Printre fericiții momentului figuram și eu, profesor de limba și literatura română, gata să particip la euforia generală.

-Filoane!mă ia de brat Pătru Hamat,hai să dansăm și noi...Iată-ți partenera!

Ne-am strâns mâna, de bună cunoștiință. Mâna ei mică,într'a mea. Un profesor, o elevă...Așa începe legenda...Și lansăm piruietele...Așa, am dansat, ca la noi...când de una, când de alta...iaca, iaca-șa...

Nu știu cum s'a terminat ziua. Știu doar, îmi amintesc și azi, parcă ar fi fost ieri, că amurgul m'a prins într'o stare, vecină cu fericirea.

Fetița...frumușică, marunță, să o ții într'o palmă și ... imboldul de a urma firul tinereții, întrerupt de atâta nedreptate, m'a furat... Am căzut parcă, într'o cursă a vieții.

Anul școlar pe terminate, îmi revăd partenera de la Măial. Așa s'a legat,cu încetul, între noi o temeinică prietenie. Poate chiar ceva mai mult, o prietenie vecină cu dorința, reciprocă, de a ne lega viața, să fim mereu împreună, mereu aproape.

Într'o seara, singur cu mama...

-Mamă!Am cunoscut o fată serioasă.... de familie bună ....și....după cum ți-a fost vrerea... aș dori să ți-o fac noră!...

-Ce ai ales tu, e bine ales. Eu binecuvântez ceasul, când te-ai hotărît să faci pasul ăsta!....

Revăd pe Mia - pentru că așa îi era numele și-i dezvălui,naiv, ,intențiile mele.

-Gândește bine, adaug eu, nu este decât un vis, care, nu va vedea, poate,niciodată zorii....

-Nu stiu ce să-ți spun! Lasă-mi două,trei zile....

Ne revedem peste trei zile.

-Am vorbit cu părinții și....mama este de partea noastra - deja eram doi,de-acum.Tata,abia îndrăznește ea să-mi destainue primul obstacol și nu din cele mai mărunte,lui...îi este frică....Știi bine câte se vorbesc....într'o zi, totul se poate nărui....

Era prea frumos ca să se poată împlini.Fără a mai spune un singur cuvânt,am plecat, cu amarul dupa mine.

Era pentru prima dată, când simt ceva greu,ce mă apasă pe inimă. N'aș putea-o numi ca o durere,mai mult o profundă deșertăciune. Căzusem singur în cursa propriei mele interdicții.

După câteva zile primesc un bilețel dela ea,prin care îmi cere o întâlnire. Iată-mă, din vreme, pe aceeasi bancă, pe dâlma Sebeșului, de unde ne-am despărțit ca pentru totdeauna.

-A fost greu,îngână ea, dintr'un suflu, fără să se așeze pe bancă....Foarte greu.... dar.... am câștigat.... Părinții sunt de acord, să ne unim viețile și să trăim împreună,cât o vrea Dumnezeu!

Am respirat adânc, cu atâta inconștiență. Dar, trebuia totuși să o avertizez, conștiința nu-mi dădea pace.

-Mâine...s'ar putea să se întâmple, de ceeace părinții tăi se tem...și atunci...

-Dacă și tu începi, ca și părinții mei, eu la cine să mai fac apel? Să lăsăm la o parte neprevăzutul, cu tot ceeace ne-ar putea rezerva. Azi, prezentul este mai aproape, să-l trăim așa cum este, să fim fericiți!

Așa, fără să mai pierdem timpul, am hotărît logodna, pentru Duminică 3 August 1947. A doua zi am comandat verighetele, pe care să fie gravate:Mia, 3 August 1947 pe verigheta mea și Filon, 3 August 1947, pe a ei.

În dimineața lui 3 August, mă scol mai devreme, îmi spăl fața, îmbrac haine noi și o iau spre gara Petroșnița, însoțit de martorii mei: Floarea, nepoata mea și tatăl ei Moisă.

Și... de ceeace mă temeam, trebuia să se întâmple, mai devreme decât mă așteptam. Într'o clipită, totul se năruie. Logodna mea își consumase ultima ceremonie, fără martori, cu cătușe în loc de verighete, așa în pripă, la început de calvar.

Destinul a voit ca întâlnirea noastră să se amâne cu 43 de ani, peste o viață de om.

Așa a urmat cursul vitreg, trasat din zile negre. Lugoj cu disprețul, umilința și brutalitatea, exercitată de omul mediocru, în slujba ocupantului, investit cu puteri discreționare, să suprime cu sadism tot ceeace reprezintă substanța națională românească.

Timișoara, Securitatea, cu izolarea de restul lumii, cu anchetele nocturne, de unde atâția martiri au trăit ultimul popas pământesc.

Infernul trăit aievea, când fantome vii își târau calvarul spre termenul fatal.

Curtea Marțială, în așteptarea procesului, când, o sentință programată pecetluia pe ani mulți ființe nevinovate.

M'a căutat mai târziu,la venirea ei în vacanța Crăciunului,pe când era studentă la Cluj. Eu fusesem transferat de la Securitate,după trei luni de"anchetă",dar nu m'a găsit,eu evadasem deja,doar cu câteva zile mai înainte,în preajma procesului,care-mi rezervase 20 de ani de temniță grea,pentru..... "trădare de neam".Să precizez însă,că nu era vorba de neamul românesc, pe care l-aș fi trădat, ci de cel ce ne ocupa țara.

Nu puteam însă,să mă expatriez, fără a nu o mai vedea odată, pentru a-i da deslegare de tot ceeace am decis împreună, de tot ceeace ne lega, de orice angajament. Ea era tânără și viața ei trebuia să-și continue cursul. A mea... doar Dumnezeu îi va cunoaște soarta.

Mașina oprește în fața casei. Cornel bate la poartă și, după câteva clipe, ușa se deschide și în față apare.... Mia.

Ochii gonesc anii dar inima rămâne în urmă. O emoție, o surpriză. Intensitatea însă, își pierduse și ea din efect. Vremile au lăsat, fără menajare, amprentele.

Mă așteptam să revăd partenera de la Maial. Dar.... în locul ei.... o femeie între două vârste, corpul mai împlinit. Statura aceeași, doar privirea mai păstra lumina de altădată, puțin înourată, de anii trecători.

Ne-am privit îndelung, parcă ne-am cunoscut odată. Căutam un punct comun, un semn ,care ne apropiase cândva. Și unul și altul încercam să disimulăm emoții întârziate.

E mult de atunci.... Nu știu cum să încep,ce să spun!Dar,mai aveam ceva de spus, de răscolit? La ce bun?

Cornel ne salvează dintr'o tăcere prea lungă, dintr'o stângăcie reciprocă.

Să mai reînviez trecutul,când prezentul ocupă atâta spațiu,că

nu mai lasă un colțișor doar, pentru amintiri îndepărtate.

Soția lui Cornel a sesizat scena, atrăgând atenția cu o banalitate?

-Doriți o cafea? intervine Mia. O mică diversiune....

-Sunt doar în treacăt!fu răspunsul meu.Nu voiu sta mult pe aici.... Va trebui să plec....

Fără o vorbă,dispare și peste câteva clipe reapare, cu cestile de cafea. În timp ce serveam cafeaua dispare din nou și reapare cu o copilă în brațe.

-E nepoata mea! Nu are decât câteva luni!

Am aflat mai apoi. Se căsătorise târziu, după ce-și terminase studiile la Universitate. Timp suficient să uite prima idilă.

-Soțul meu a murit acum doi ani și acum sunt cu fiica mea și cu nepotica! complectează ea povestea.

Am plecat, așa, pe nesimțite,să nu mai deranjez pe nimeni. Bunică... nepotică.... o altă lume....Totul întrase pentru mine,de acum,în capitolul fapte diverse. O vizită obișnuită.... Îmi părea că n'a existat vreodată, idila unei tinereți apuse....

Tăria emoțiilor merge alături cu anii.Adolescența nebună,inconștientă,sublima tinerețe pasională,cu elanul și visurile aievea, proiecte îndrăznețe,la nivelul inimii în flăcări Maturitatea,apoi,chibzuită,cântărită,calculată,unde prietenia și obisnuința,de a simți pe cineva aproape,tind să gonească singurătatea. Într'un cuvânt,asigurarea zilei de mâine,spre care totul converge inexorabil. Ș'apoi,toamnele vieții, amintirile dezgropate,redifuzate pe ecranul unei vieți calme, până la saturație.

Se spune, că de la o vreme,trăim din amintiri, majoritatea dintre noi. Cât amarnic adevăr nu ascunde această târzie constatare?

-Cornel! Plecasem să vizităm pe Pătru Hamat! Nu este,oare,prea târziu,de acum? Drept răspuns,ne urcăm în

masină și o luăm spre gara mare. Trecem podul peste Timiș,cotim în stânga,înspre linia ferată și iată-ne pe Fundătura CFR. O stradă, dacă am putea numi ca atare,câteva case la periferia orașului.De aici începe izlazul, pentru câine și alte animale libere.

Ne oprim în fața unei căsuțe de țară, cu grădină și fațadă modestă. Cornel bate la fereastră. O femeie bătrâioară iese în poartă, dornică de oaspeți. Ea recunoaște numaidecât pe Cornel și pe soția lui. Privirile ei se opresc apoi interogativ asupra mea. Eram un necunoscut, pentru ea,după cum necunoscută îmi părea și mie figura ei.

-Filon! dezleg eu enigma.

-Petre! Petre! începe ea să strige,cât o țineau puterile.

Am sărutat-o pe obraji,ca și când ne cunoșteam de când e lumea. Era profund emoționată, la auzul numelui meu. El ascundea, parcă, o întreagă poveste. Se vede, că în casa lor s'a vorbit de mine, parcă aș fi făcut parte din familie, atâta afecțiune manifesta femeia.

Era soața lui Pătru. Pe fața ei observ urmele unei vieți zbuciumate.

În timp ce ne priveam, fără a crede ochilor, un muncitor în salopetă, cu o pensulă mare în mână și o caschetă lăsată pe ochi,înainta agale, din fundul grădinii. Atât fața,cât și halatul ,erau pătate cu stropi de var, urmele trebilor la țară. Văruia pomii fructiferi, că se apropia primăvara, atât de dulce era temperatura.

Când m'a văzut, a scăpat pensula din mână și a rămas locului, să-și dea bine seama, de nu e o nălucă. Câteva frânturi de secundă și.....

-Filoane! Tu ești? și-mi sare de gât. Am rămas așa,clipe nemăsurate,îmbrățișați, să adeverim, prin simțuri,că nu-i

înșelăciune. Eram,parcă, fiul risipitor, din povestea sfintelor scrieri, întors dintr'o lungă aventura.

-Lasa-mă să te văd la față! reușesc eu să îngân.

-Și ceeace descopăr,îmi umple inima de o adânca tristețe. Pleoapele căzute și se ridicau în permanență,ca o ușă trântită de vânt. Fața și ea se încrețea,mascând un surâs continu,în timp ce capul se înclina mereu într'o parte. Credeam că surâsul era expresia regăsirii noastre dar,mi-am dat repede seama,că erau consecințele unei vieți prea greu încercate. Șaisprezece ani de închisoare și tot pe atâția de torturi, foame și întuneric.

Intrăm în casă și ne așezăm cu toții în jurul mesei; Ochii mei nu încetau, însă, să cerceteze enigma acestei stări.

-E o boală contactată în decursul unor continuri șocuri psihice,începe el povestea. La început,o clipire prelungită a ochilor,care a antrenat închiderea lor involuntară "Blefarospasm", se numește această boală. Continuă apoi, cu o rotație a capului spre stânga,care s'a agravat atât de mult,că a degenerat într'o torticolita spasmodică dureroasă.

Nu există remediu la această boală,ajunsă la un stadiu ireversibil. La 70 de ani,nu-i mai rămânea, decât să aștepte verdictul final.

Iată produsul unei ideologii antiumane, care a depășit, prin metodele ei diabolice,tot ceeace imaginația ar fi putut concepe vreodată. Chinurile fizice nu mai satisfăceau sadismul paranoic și atunci,au deplasat agresiunea asupra psihicului, sensibilitatea interioară,unde au făcut o disecție de laborator, pentru a răvăși țesutul intim, afectiv al individului. Această operație a durat timp de doi ani de zile,provocând șocuri succesive, mărind doza, pe măsură ce rezistența persista.

Ce urmăreau ei, prin aceste metode? Să-l transforme într'o unealtă oarbă, care să denunțe, să ucidă chiar,pe cei mai buni

prieteni ai lui.

Așa s'a produs în sufletul lui o răsturnare de echilibru psihic,care a antrenat această stare. O boală necunoscută până acum în medicină.

Acest act sălbatec s'a petrecut,după cei 16 ani de temniță,din poziția de om "liber","invitat" la Securitate,pentru o "declarație" sau un compliment al ei.

Ceeace nu au reușit în anii de închisoare,s'au înversunat atât, până au reușit să-l distrugă, din poziția de "libertate".In fond,durata temniței lui este de 40 de ani. Cruzimea cu care s'au năpustit asupra lui, denotă, că aceste brute nu erau o specie umană normală, care să fie afectată de suferința semenului lor. Înseamnă,că și ei au fost supuși la un dezechilibru psihic,un fel de spălare a creierului,din care au fost extrase celulele simțurilor afective,lăsând,doar,instinctul de fiară.

Virusul acestei boli a fost cultivat artificial,pe un corp viu,devenit,în acest caz,un cobaiu. Acest cobaiu nu a fost sacrificat în slujba medicinii,pentru a salva ființa umană,ci din contră,pentru juisarea "omului nou sovietic",împins până în faza finală a vieții, prin chinuri și privațiuni prelungite,pe decade de ani de durată.. Aceste șocuri de gradație a intensității lor,au mutilat definitiv chipul de om.

Starea mutilată a cobaiului,nu este altceva,decât suma de deșeuri,a unor experiențe de laborator eșuate, care,totuși,au dat un rezultat. S'a constatat,până unde se poate duce experiența asupra rezistenții umane,atât fizice,cât și mai ales,psihice,pentru a transforma omul într'un robot,fără voință,supus unei comenzi centrale,fără însă a se ajunge la deformarea definitivă a individului.

Acești torționari programați,condiționați,nu sunt altceva,

decât produsul unei experienţe reuşite,bine înţeles,în sens negativ. Ei prezintă simptomele unui paranoism ireversibil, care devine un pericol permanent,pentru societate.Incontrolabil,cu reacţii neprevăzute. Pentru a proteja societatea de acest monstru,nu este altă solutie,decât neutralizarea lui.

Pătru,Frate de Cruce,poet de o rară sensibilitate,care ar fi putut da literaturii noastre,cele mai frumoase ode,închinate dragostei,în feluritele ei sensuri. O mare durere mi-a cuprins sufletul,văzând ceeace au reuşit,satanicele creiere să scoată,din acest profesor de limba si literatura română,de o fină structură intelectuală.

Iată mai jos,o poezie,scrisă ,ca deţinut la Periprava,în anul 1963:

ÎNTOARCERE

Mă 'ntorc tot trist şi mai îndurerat
Din crunta aurorilor furtună.
Un domn mă 'ntorc sau un străin argat?
Sub paşi pustiul mic îmi răsună?

Risipitor prin locuri fără nume,
Mă 'ntorc cu cerul în desagă....
Lovit de bici am biruit în lume,
Pe calea mea,de chipul tău beteagă.

Mă 'ntorc să te privesc şi renăscut,
Să mă mângâi ca'n basm cu apa vie,
Adâncul plaiurilor să-l sărut
În ochi-ţi lăcrimând de bucurie.

Mă 'ntorc să te cuprind,iubit-o 'n veci
Cu volbura nesocotinţei sfinte,

Să-mi simţi ardoarea ceasurilor reci
Şi voluptatea zborului ferbinte.

Poate,de mult,surâsu-ţi de regină,
Să-l preaslăvească-apuse diademe?
Pe-atunci-m'auzi? - Din codrii de lumină,
Cu florile îţi culegeam poeme.

Sau,poate,pe cernite latifundii,
Crepuscular te-o alina vreun lord?
Oceanul meu,însă,curat şi-afund îi
Ş'oi pribegi pe- acelaş bord.

Voiu bea din plin paharul suferinţii
Însângerat ca misticul Heatclift.
N'am să răzbun nici plumbul necredinţii
Şi nici mirajul vieţii apocrif.

Voiu arde-apoi cu nopţile 'n castel,
Învăluind stihiile cu spadă.
Un nou rubin voiu pune în inel,
Închipuirii albe ca zăpada.

Târziu,amară cuminecătură
Va da rod greu, ca stihul lin din lege,
Ingenunchiat solemn, pe stânca pură,
Acolo,unde numai eu sunt rege.

A urmat la catedra de limba română,la liceul"Traian Doda", din Caransebeș,timp doar de un an,ca și subsemnatul, predecesorul lui,catedră la care au succedat: Nicolae Pătrășcu, Horia Sima,Filon Verca și ultimul,într'o Românie,relativ,liberă încă,Petru Hamat.

Un șir de dascali,care și-au dedicat viața copiilor acestui neam.

Nicolae Pătrășcu,ucis,după 16 ani de închisoare,Horia Sima și subsemnatul,goniți din patrie și Pătru Hamat,astfel mutilat

-Petre! dar tu ai consultat medicii de aici? Ce ți-au spus?

-Nu este leac ,doar pentru o atenuare a durerii a simptomelor!

-Dă-mi,te rog,diagnosticul și tratamentul aplicat. Am să consult anumiți specialiști neurologi,la Paris și dacă va fi nevoie să vii la Paris,ai putea să o faci? Eu îți voiu da de veste!

-Voiu încerca,îmi răspunde el sceptic,ca omul resemnat cu soarta.

Am plecat de la el cu o povară ce-mi apăsa pe inimă,cu un gând,că paguba produsă de comunism este mai sinistră, ,decât cele mai pesimiste ipoteze,ce s'ar fi putut concepe. O generație ucisă ,alta mutilată,la capăt de viață și o idiologie instaurată să distrugă acest popor,ce se încăpățânează să supraviețuiasca.

Când m'am întors la Cheța,după vreo patru ore de absență, am găsit pe Avram neliniștit. Se temea să nu mi se fi întâmplat ceva. Mai știi? Sistemul,puțin zguduit dar mereu operațional,nu s'ar jena deloc să-mi joace o farsă,o revanșă târzie.

-Acum să nu mai întârziem! mă zorește el,gata de explozie.

Ne-am luat rămas bun de la Cheța,soțul ei Ion și de la toți ai casei. Rămas bun,care,Dumnezeu știe cât va dura,nori negri acopereau deja cerul țării.

Mașina era deja sub presiune. Urcăm în grabă și pornim încet,,lăsând în urmă mâini multe,fluturând despărțirea.

Strada Țiglăriei,azi rebotezată în strada 1 Decembrie 1918,patriotism de paradă,Școala Normală,aceeași,cu nimic schimbată,doar cu 45 de ani mai veche. Piața cea mare și iată-ne spre moara lui Meingast,Adam Andrei,Caransebeșul-Nou. În dreapta,la mijlocul satului,postul de jandarmi, popasul ultimei mele zi de libertate. Zoltan Kling,tinichigiul,șef de Securitate,locotenentul rus și lanțurile ce-mi încingeau tot corpul,îmi apar încă viu în minte. Parcă era ieri. Timpul a păstrat intact imaginea de altădată,contrariată puțin de un final,care confirmă cuvintele din popor,că Dumnezeu nu uită și,mai ales,nu iartă fărădelegile comise asupra aproapelui. Acest sort,asvârlit așa,la mare necaz,se aplică și lui Zoltan Kling,care a plătit crunt toate crimele lui,murind în chinuri de lungă durată,măcinat de un cancer neiertător.

Iată însă,ce scrie despre el un consângean,pentru a-i"salva" memoria:"Zoltan Kling nu a fost un comunist convins,el a fost un sionist convins...."

O nedumerire,totuși,respectând morții,care nu mai pot face nici bine nici rău,în ce calitate a chinuit el atâția români și a ucis fără milă,zeci de suflete,fără nici o vină? În calitate de comunist sau de sionist? Mai știu,că sioniștii sunt un fel de naționaliști,care au luptat și ei,să aibă o patrie și merită toată admirația. Dar,cei ce au prigonit,martirizat neamul meu,de orice origine ar fi ei,nu merită altă soartă,decât aceea,pe care au aplicat-o însăși celorlalți.

Continuăm drumul. În stânga,casa lui Stuiber,coleg de clasă și de profesiune. Dar,nu văd capătul satului,Caransebeșul-Nou. Nu! pentru că el continuă,prin case noi,asezate de ambele părți ale șoselii,până la Balta-Sărată,devenit acum oraș,legat direct de Caransebeș.

Inginer Kelner,șeful fabricii de cherestea. Și aici am îndurat

umilința,gonit din funcția,pe care o aveam aici,pentru că idealul meu prezenta un obstacol la internaționalizarea solului românesc. Plutonierul de jandarmi din Borlova,dublu salariat,al Statului și...pe dedesubt,al fabricii,pentru "serviciii"aduse. Și-a făcut datoria dar nu față de jurământul depus țării,de a o servi cu fidelitate,ci față de comunitatea evreiască care dirija această fabrică,denunțându-mă ca legionar,cu consecințe imediate. Licențiat pe loc,fără nici o justificare sau vreo indemnizație,cum prevedeau legile în vigoare, în toate țările din lume.

Lăsam în urmă frântura de amintiri și rulam spre Buchin, satul lui Pătru Hamat. Acum văd casa lui pustie,părinții decedați iar el obligat să emigreze aiurea.

-Avrame! Nu vrei să oprești puțin ? În casa aceea,cu obloane verzi,locuia,pe vremuri,Ion Popescu. Aș vrea să-i bat la poartă! Așa,întreb pe o femeie ce trecea prin fața noastră,dacă dom' învățător e acasă. Aflu că el nu mai locuiește în sat,ci la oraș,în Caransebeș.

Mă întorc la mașină,oarecum contrariat. Doream atât să-l revăd. El a fost primul meu prieten,din clasa întâia de liceu și camarad de ideal,mai apoi.(În cartea mea,"Parasutați în România Vândută",primul volum,amintesc de el) Rănit în războiul din Răsărit și mare mutilat,nu a fost cruțat de tâlhari și a făcut și el 16 ani de temniță roșie. În ce stare se va mai găsi acum?

-Dar Busu Busuioc,mai trăiește?îl întreb eu pe Avram.

-Nu mai trăiește,el a murit cam de mult. Un alt grav rănit de război. Și el a plătit din plin tributul,persecutat,chinuit în ani mulți de închisoare. Parcă-l văd și acum,alături de elevii lui din sat,curățind crucea din fața bisericii,în timp ce eu eram dus,legat de loitra trăsurii, ca tâlharii,spre ispășire.

Se duce,așa,un anumit simbol al României de ieri!

Lăsăm satul Buchin în urmă și drumul se întinde spre satul

meu. Gara Cârpa,cârciuma lui Dugalia,de odinioară și curând apare,la o cotitură Timișul,cu undele lui repezi și limpezi. Coborau din satul copilăriei mele,oprite o clipă,de iegazul lui Suciu.

De acum,totul îmi pare mai cunoscut.Lunca,zăvoaiele, uitate în fundul subconștientului,ieșite,deodată la suprafață,imagini vii,cu tăria anilor scurși,departe.

Cârpița,Șeșul și crucea drumului,ce duce,de la halta Petrosnița spre sat. În stânga,Pădureaua,pământul meu. Și aici arșița de soare mi-a mângâiat obrajii,ani de-a rândul,cu coasa în mână,din zori și până în apus de soare. Pe șoseaua asta,cu ani mulți în urmă,mi s'au tăiat,pentru o viață,firele ce mă legau de sat și de cei ce locuiau într'ânsul.

Mă văd,ca acum,urmărit,ca un raufăcător,de către zbirii roșii,să-mi pună cătușele,să mă desprindă de tot ceeace am iubit mai mult. De mama,surorile și comunitatea de simțire a satului meu. Și iarăși îmi vin în minte, odată cu imaginea acestor locuri,cele petrecute,în dimineața lui 3 August,1947. Floarea era prea tânără dar,cred că le-a gravat în memorie, amintiri de mult îngropate în negura anilor,dar nicidecum uitate. Ele ies cu putere,în cale,atunci,când sunt prea tare zguduite.

Podul Mic,începutul calvarului. Îl trecem în fugă,să-l pierd mai repede din cuget. În stânga și în dreapta Șpornul,despărțit de sat,de Timișul băilor mele de vară.

Podul din lemn n'a mai rezistat nici el timpurilor,înlocuit de unul mai solid,din beton,construit de o societate de exploatare a pădurii.Pe el nu puteau trece cu greutăți mari fiind făcut doar pentru a suporta carul cu boi. Timișul,dedesubt grăbea undele. Pe vremuri,iegazul lui Suciu forma o mare lină,unde petreceam zile de vară ,când eram copil,la scăldat.

În momentul când roțile mașinii ating podul,inima începe să-mi bată cu furie,să iasă parca,din carapacea pieptului.

O femeie în vârstă avansa agale pe pod. Când mașina se apropie,ea se dă deoparte,în timp ce ochii ei se prelungesc spre mașină,să vadă mai de aproape pe ocupanții ei.A cunoscut imediat pe Avram și se pregatea să-i răspundă la bineţ̦e. Deodată ochii ei se opresc spre mine, cercetători. Eram necunoscutul ce o intriga. Ca lovită de trăsnet,cade în genunchi,în mijlocul podului și începe să-și facă semnul crucii,de mai multe ori. M'a recunoscut și în clipa următoare,nu avea decât un singur gând,să mulțumească lui Dumnezeu,că i s'a dat ei să vadă minunea.

-Dumnezeu e mare!Dumnezeu e bun! aud ecoul glasului ei ce se pierde în undele Timișului.

-Nu! Nu! Nu m'au uitat! șoptește un graiu ascuns,în sufletul meu,această certitudine,după atâția ani de beje nie.

În dreapta,recunosc Valea Mare,pârâiașul subțire,vara,dar tumultuos primăvara,când ploile îi umplu matca,îl umflă,revărsând valurile lui nebune,peste maluri,ducând cu ele,din satul țiganilor,case dărâmate ,animale surprinse de potop,să le verse în Timiș.

La poalele lui începe coasta Dealului Mare,cu platoul ce domină Timișul. Mai bine de un hectar,era,odinioară proprietatea autorului acestor rânduri.

Priporul marchează urcușul spre sat,de unde se înșiruie:casa lui Fâc,a Mărgăriei,a lui Romolos,Anisia,Mihai Piparcă (Dorca),Ana Boboanță,vecina mea de ieri și.... mașina coteş̦te spre poarta casei mele. Se oprește,odată cu respirația mea, lipsită de aer.

Atâtea emoții deodată,ce dau năvală peste mine,să mă sufoce.Imaginea păstrată în minte,în inimă,se confruntă cu cea de azi,prezentă în fața ochilor mei.

O casă batrână,privită din afară.Aceeași,părăsită cu anii. Am

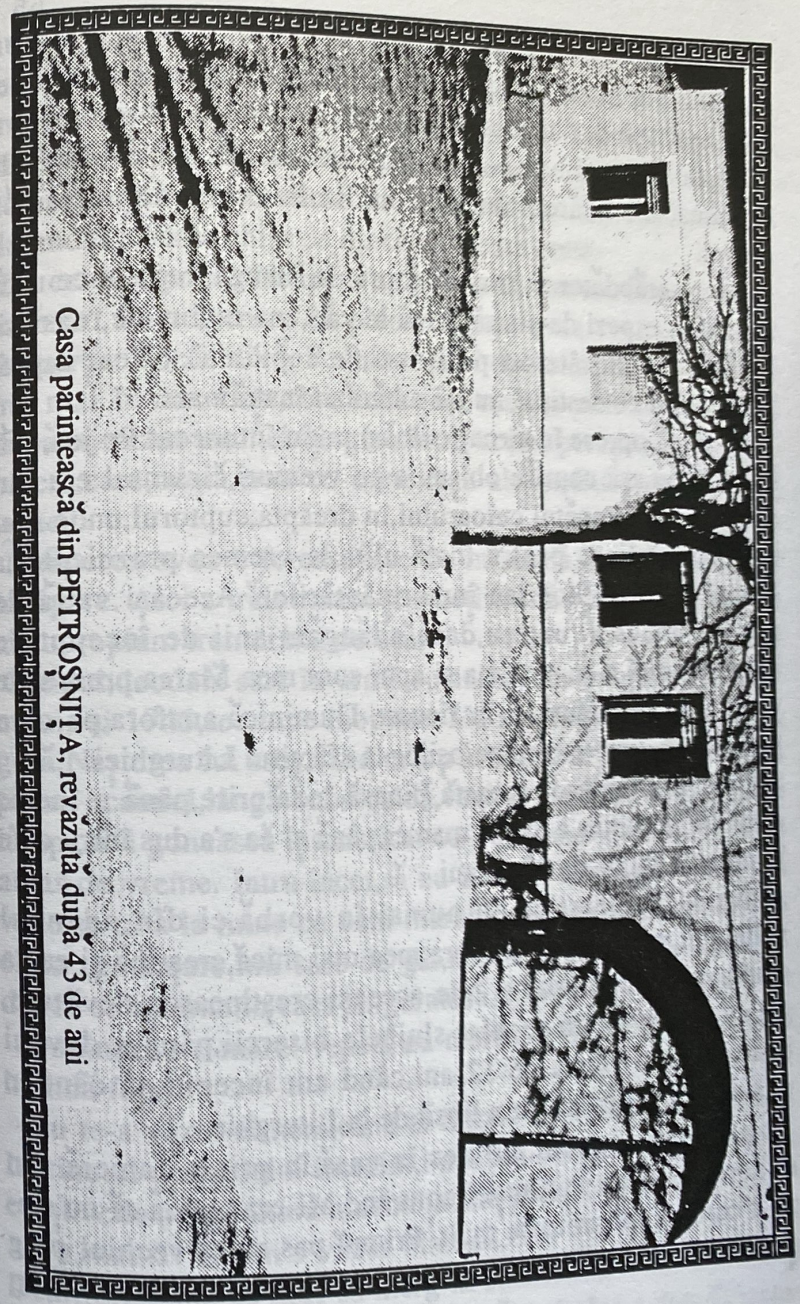

Casa părintească din PETROȘNIȚA, revăzută după 43 de ani

ajuns-o din urmă,vechiu şi eu,ca silueta ei,amprentele unei vieţi,aproape de scadenţa nemiloasă.

Poarta mare şi ea aceeaşi,doar îmbrăcată într'o placă de tinichea,să-i întărească încheieturile învechite,de numai 43 de ani.

Cobor nerăbdător şi întru în şopru. În stânga,treptele ce urcă în casă. Lespezi de piatră,parcă le văd,una mai mare,roasă,ca o bătătură. De câte ori paşii mei,de copil,n'au călcat aceste pietre până ce destinul nu mi-a hărăzit înstrăinarea.

Urc şi mă opresc în târnaţ(culoar),puţin întunecat.Pe jos, pământ bătut,aşa cum se obişnuia pe vremuri,cimentul era rar, pe atunci. La capătul culoarului,în dreapta,cuptorul,unde mama cocea pâinea pentru toată ulita,la vremea praznicelor,a botezelor,a nunţilor sau înmormântărilor. Aceeaşi vatră de foc.Un adevărat muzeu,dacă adăugăm anii de început de veac. Tot aici a copt mama şi apoi sora mea Marea,prescurile pentru cuminecătură şi în fiecare Duminică,anafora,pe care preotul o împarţea credincioşilor la sfârşitul Liturghiei.

Mama şi-a împlinit această pioasă îndatorire,până a închis ochii iar sora mea a urmat mamei,până şi ea s'a dus întru cele veşnice,la vârsta de 83 de ani.

Erau adânc creştine,nu numai în vorbă,ci din adâncul sufletului,prin faptă. Veta,sora mea mai mică,creştină şi ea ca mama,mi-au imprimat şi mie aceeaşi creştinească devotare. De mic,frecventam regulat slujbele bisercii,până a deveni cantor. De la vârsta de 12 ani,când am început să cânt în strană,o singură dată n'am lipsit de la Liturghie.

În stânga culoarului,intrarea în casă,în prima cameră din mijloc.Pun mâna pe clanţă tremurând.Mi-era teamă să nu trezesc comori adormite de mult. Primul pas calcă vechiul prag şi,deodată,mă regăsesc,din nou,copil.Din tot ceeace am lăsat,

nu s'a schimbat nimic,mă asteptau,parcă,cu fidelitate. Sunt anumite locuri,aşezări,obiecte,păstrate intacte,după plecarea în necunoscut,a unei fiinţe dragi.Ele rămân aşa,să amintească viaţa trăită alături,de toate aceste obiecte,care să mărturisească prezenţa ei permanentă aici.... de nu cumva,se va întoarce, de undeva,poate chiar de dincolo de astă lume.

De ce oare,prima încăpere a rămas aşa,cum am lăsat-o eu,de demult? Poate,pentru că plecarea mea avea ceva comun,cu despărţirea definitivă. Pentru că,nici eu nu mai eram sortit să mă mai întorc. Gita,sora mea mai mare,a păstrat-o intactă, după moartea mamei.Singură,între aceşti pereţi,trăia prin obiecte,care,odată,erau cu mine,erau ale mele,fratele dus,fără veste.

Încăperea avea o fereastră,ce da în stradă, în dreapta,o altă încăpere. Aici a trăit mama şi emoţiile mă cuprind,în timp ce mă apropiam tremurând de uşă.

Gândul,deodată sare în urmă cu anii.... Era în ajunul Crăciunului,lui 1945,seara,pe înoptate. Mă ştia fugar şi aştepta singură,Naşterea lui Isus,când m'am întors acasă. Mama asezată pe un scăunel,lângă soba caldă,veghea flacăra palidă a unei lămpi,să-i gonească întunericul ce-i cuprinsese inima,de atâta amar de vreme. Intru încet,să nu-i tulbur meditaţia. Când mă vede,se uită la mine cu ochi mari,că nu-i venea să creadă. In clipa următoare,îmi sare de gât,mă ia în braţe şi o tăcere adâncă se aşterne,în casa singuratecă.

-Dumnezeu e mare! repetă ea mereu,în timp ce lacrimile îi inundă faţa.

-Nu te-a văzut nimeni,când ai întrat? se trezeşte ea speriată. Instinctul pericolului imediat,i-a trezit simţurile şi,ca o fiară, ce-şi vede progenitura ameninţată,ia poziţia de apărare.

-Nu,mamă! Nu m'o văzut nimeni...Dar acum,mi-e tot una. Dealtfel,mâine aş dori să merg la biserică..... e atâta timp de când n'am mai fost.... Cât n'aş da ,să mai cânt o data Priceas-

na, ca pe vremuri.....,Apostolul,în fața altarului..... tare mi-e dor.....

-Da! Da!.... o să cânți.... dar o să afle și poliția.... și o fi mai rău de noi,atunci.....

Era în ziua de 24 Decembrie 1945. Venisem de la Siguranță, de la Lugoj,unde m'am prezentat,pentru regularizarea situației mele.

Eram liber! Pentru cât timp însă?

În spatele acestei uși,câte drame nu s'au consumat câte lacrimi nu s'au prelins pe fețe ofilite de durere,de zadarnică așteptare,până ce absolvirea nu le-a împăcat suferințe și prea puține bucurii?

A plecat spre liniștea eternă,acolo, unde nu mai este nici durere,nici întristare....

Aud voci,ce străbat din camera cu atâtea mistere. Apăs pe clanța ușii și o deschid,în timp ce ochii mei caută,în fuga amintirilor,scăunelul,pe care mama își aștepta feciorul,în seri târzii și singuratice,alături de plita joasă,unde pâlpâia o mică flacără,să-i încălzească vremelnica amorțire.

Întoarcere acasă.... sau,mai de grabă,un pelerinaj,pe locuri, ,unde,de acum,s'a instalat pustiul,liniștea cea mare,care mă îndeamnă la reculegere.

Aici,odată,o viață zbuciumată și-a încrustat povestea.....

Camera,aceeași,doar plita veche a fost înlocuită cu o mașină de gătit,încălzită și ea cu lemne. Patul înalt,unde mama și-a odihnit trupul chinuit,este același,de atunci,în care și-a luat și rămas bun de la viața pământească,pentru drumul cel lung. Un miros de tămâie întârzie încă,în gândurile mele,copleșit de atâtea aduceri aminte. Floarea,nepoata mea,cu nora și nepotica Ioana,umpleau deja camera cu veselia lor regăsită.

Ies,pe nesimțite,să caut camera mea,acolo,unde m'am născut,am copilărit și unde am visat să-mi împlinesc și eu o chemare: elev de liceu,student,profesor și apoi.... neant..

Cu smerenie mă apropii de locuri,unde,de mult se așezase marea liniște. Deschid încet ușa ,care mă despărțea de o comoară,adânc îngropată:copilăria și o parte din tinerețea mea.

Mai aveam eu oare dreptul să tulbur taina atâtor amintiri? Mă opresc în prag,o clipă doar, pe ochi îmi cade deodată,o pâclă deasă,să-mi acopere vederea,a ceeace a fost odată,cuibul fericirii mele,la care mă întorc acum,să mai savurez cu gândul,inocența anilor duși.

Mă văd iarași copil,întârziat în patul meu,când soarele se strecura prin crăpătura obloanelor,de pe creasta Țarcului,să-mi inunde chipul. Țarcul maiestos își prelungea razele răsăritului,până în așternutul meu,îndemnându-mă,parcă,să mai întârzii alene,încă o frântură din zi.

Și,iarăși mă întorc cu anii.... Era în dimineața Crăciunului,lui 1945,întors acasă,după trei ani de pribegie. Dormeam încă dus,când,deodată,aud la fereastră,acord de instrumente și,în clipa următoare,o melodie,bine cunoscută mie,despica liniștea zorilor. Echipa lui Gau,lăutarul,îmi taie firul viselor,să-mi ureze,în felul lui:Bună dimineața de Crăciun .

E obiceiul,la noi,de sărbători mari,ca lăutarii să trezească în muzică,pe fruntașii satului. Era o mare cinste,ce se traducea, întodeauna,drept răspuns,cu câteva hârtii de bancă,prinse de panglica șefului lăutar,ca un trofeu.

Am sărit ca ars,am deschis larg ferestrele,să văd ce se întâmplă. Lăutarii,cu zâmbete pline de înțeles,mângâiau vioara, trompeta,clarinetul,saxofonul,basul,etc....cu atâta măiestrie, să scoale,parcă și morții.

Lăutarii erau prezenți la nunți,la sărbători și chiar la înmormântări. Atunci,când murea un tânăr,obiceiul satului

era să nu fie tânguit,ci să-l însoţească lăutarii,să-i cânte din instrumente,melodia lui preferată,în scurta lui viaţa. Şi eu veneam parcă de dincolo de lume.

Toate amintirile dau buzna,din această cameră,încărcată de atâtea emoţii explozibile. Şi nu mi-am putut reţine lacrimile. De bucurie,sau poate,nostalgia unei vieţi ,cu orizonturile sumbre?

Şi iarăsi mă întorc la vremea aceea,când eram profesor,la liceul "Traian Doda" din Caransebeş,visul mamei,de acum împlinit. La fiecare sfârşit de săptămână veneam acasă, pentru că,visul meu aici îşi torcea firul.Era într'o noapte, târziu şi eu dormeam,după o săptămână bine încheiată, când,deodată,ca într'un vis,aud un cântec îndepărtat.Îl aud din ce în ce mai tare,ieşit din multe piepturi de bărbaţi. Un grup de tineri,prinşi de braţe,umăr la umăr,ca la horă,se pregăteau să înceapă un alt cântec. Unul dintre ei dă tonul şi,în clipa următoare,răsună lent,duios,melodia:

Doamne nu mai da la nime,
Ce-ai dat codrului şi mie.
Codrului i-ai dat nuiele,
Mie mi-ai dat dor şi jele,
Codrului i-ai dat verdeaţă,
Mie,doar o tristă viaţă.....

Era cântecul meu,parcă. Şi acum,când comunismul,prin armatele de ocupaţie sovietică ,stăpânea ţara,nota cântecului lua nuanţe de amărăciune,de tristeţe.

Ies afară,în mijlocul lor,al feciorilor din satul meu,mă simţeam mai tare. În această comuniune de cugete,îmi vine pe buze o întrebare. Dacă aş fi dat un alt curs vieţii mele,decât acela,urmat până acum,aş avea,azi,ceva comun cu ei? Viaţa

mea,aşa cum am apucat-o,nu era pentru ei,în acele clipe grele,un refugiu?

Omul,la răspântia destinului,îşi găseşte semenul,întru simţire,să parcurgă o bucată de drum împreună,să nu mai fie singur,ameninţat din toate părţile. Aşa căutam eu să-mi explic,de ce s'au oprit ei în faţa casei mele

Atâta frumuseţe de cântec,îmbuiat în aceste voci,tot atât de frumoase,dacă le-am pune pe note,să ramână şi după noi? Mâine,cine ştie,poate nu vom mai fi pe aici ,cel puţin eu,le vorbesc eu pe graiul lor,pe graiul meu,de totdeauna.

În razele lunii,văd chipurile lor triste,mai triste,decât cântecul însuşi.Din noaptea aceea,a ieşit mai târziu,de Naşterea Domului,acel cor,format din 30 de voci,care au zguduit,prin farmecul melodiei lor,o biserică plină de credincioşi,în răspunsul dat preotului din altar,de sfânta Liturghie.

Câţi din acesti tineri,între 18 si 25 de ani,vor mai fi în viaţă şi câţi n'au fost desfiguraţi,de anii nemiloşi,care au trecut,ca un tăvălug peste ei?

Din camera mea regăsită,încerc să adun cioburile destinului vitreg,să refac dacă, nu în gând,siluetele vremii,deja apuse,ajutat de speranţa,de a mai întâlni pe cineva din acea epocă.

M'am întins pe acelaşi pat,am închis ochii,să filmez oameni şi timpuri,ce mă despărţeau de legende,învechite şi ele.

M'au trezit voci multe,de afară,din coridor,până în camera mamei.

Unde-i domnul Filon? Am auzit că s'a întors! Am vrea să-l vedem,dacă-i adevărat! desprind întrebări pripite,să vădă cu ochii lor minunea. Şi minunea s'a desăvârşit pentru ei dar mai mult,pentru mine.

Satul a aflat repede ştirea întoarcerii mele. Tinerii de altădată,bătrânii de azi,vin să mă vadă. Să afle ei,să aibă certitu-

dinea,că mai sunt încă în viața.

Cu trei săptămâni înainte de venirea mea,se spunea în sat,că s'a comunicat la radio Europa Liberă,că aș fi trecut în cele veșnice,de aici intensitatea emoțiilor.

Primul care mă îmbrățișează,un bătrâior pretimpuriu.

-Mă mai cunoaște-ți,finule?

-Dacă mă ajuți puțin!

-Eu sunt Ionel,fiul lui Ilia Cristoi! Nepotul nașului meu din Poeni,Ion Leu,la care am găsit adăpost,după prima mea fugă de la închisoarea Curții Marțiale,de pe Popa Șapcă, din Timișoara.

-Erai copil,când te-am văzut ultima oară! Cum de ai îmbătrânit așa? încerc eu să leg firul.

-Am trăit și noi din greu! Poate știți?

-Da! Da! pentru toți a fost greu. Acum,că ne-am revăzut,să uităm o clipă și să ne bucurăm de această mare zi!

-Vasile Crăciun! trece un alt bătrân la rând. Era vecinul meu, de pe aceeași ulița. Îl lăsasem și pe el tinerel.

Cum era pe la sfârșit de săptămână,bărbații apăreau mai bătrâni,pentru că era zi de lucru și ei nu-și rădeau barba decât Dumineca,când îmbrăcau și haine de sărbătoare. Așa,că aparențele le mai adăugau câțiva ani,la cei împliniți deja.

- Mitoge (Metodie,pe graiul bănățean,litera d este înlocuită cu g,printre altele) a lui Călina,colega mea de scoală primară, plecată în lumea drepților,doar cu un an ,înainte de sosirea mea. Reținn acest fapt,pentru că de el se leagă o mare tragedie. Sora mea,Marea,după obiceiul creștinesc,s'a dus să vegheze noaptea,pe Călina,prietena casei. A veghiat-o o noapte întreagă,în toiul iernii și a prins'o frigul. A contactat o pneumonie și cum,la vârsta ei,de 83 de ani,această boală nu iartă,a luat-o pe drumul Călinei,doar la câteva zile ,de la moar-

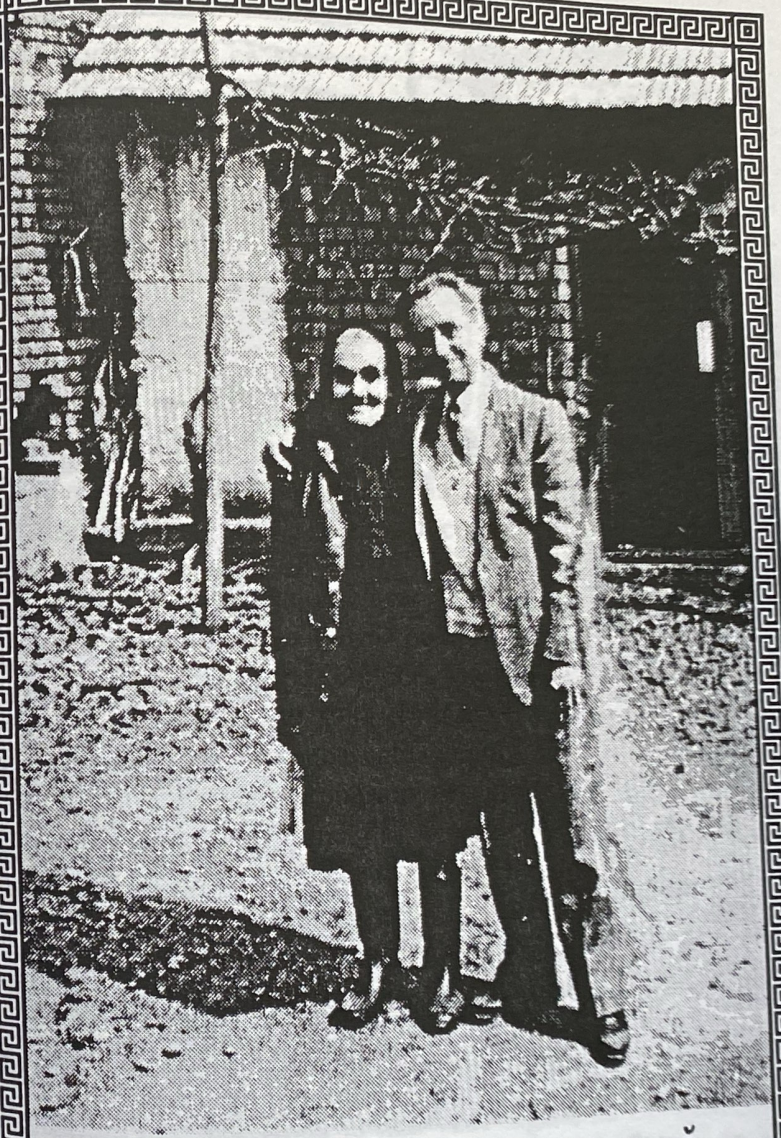

Cu DODA după 43 de ani, din nou împreună

Alături de DODA și o parte din familia sa

tea ei.

Metodie Suru,că așa era trecut în registre,a fost elevul meu,în prima clasă de liceu,în vârstă acum și el. N'a rămăs mult la scoală,el a preferat viața la țară și pe bună dreptate,cu mai puțină bătaie de cap,mai liber pe țarina lui,care-i rămăsese necolectivizată,deoarece,fiind regiune deluroasă, pământurile satului Petroșnița nu au fost colectivizate,cultura ne fiind posibilă cu mașini agricole.

-Tiberiu a Anisiei! Vecin pe rândul casei noastre,a treia casă, înspre podul Timișului. În vârstă și el,robust însă și mai bine conservat,în ciuda anilor.

Arunc o privire înspre coridor,unde numărul celor ce așteptau să mă vadă,era impresionant.De toate vârstele,unde predominau fetele albite pe tâmple,cei ce m'au cunoscut odată.

În această dupa-masă,până seara,târziu,am îmbrățișat atâtea figuri,am încercat atâtea emoții,că timpul îmi părea o clipită.

Satul întreg s'a perindat la casa mea,ca un pelerinaj pe locuri demne de aducerì aminte. Și s'au vărsat multe lacrimi,abia reținute,de atâta tensiune sufletească.Lacrimi ce s'au împreunat,pe obrajii ofiliți de timp,senini totuși,de o bucurie nereținuta,întru aceeași adâncă trăire.

-Doda! Doda!Iată pe sora mea,unica supraviețuitoare a vremurilor haine,venită,din celelalt capăt al satului,să-și revadă fratele mai mic,pe Filon,cel pierdut și regăsit.

-Mare-i Dumnezeu! reușește ea să exclame,abia reținându-și lacrimile.

-Fratele meu! Fratele meu! e tot ceeace mai putea pronunța,înnăbușită de emotii.

-N'am mai crezut să te mai văd! îngână ea mereu,parcă era un vis. Se uita în jur,privește mulțimea adunată în jurul meu,să-i vestească,parcă,minunea,că și-a regăsit fratele. Strigă,plânge în hohote,îngenunchie,se închină,făcând semnul crucii,de mai multe ori.Nu putea să creadă,ca este aievea,

ceeace i s'a dat să traiască.

-Biata Marea! a plecat prea repede. Daca mai zăbovea un an .... Nu mai mult.... Câtă bucurie nu ar fi avut.... Ar fi închis ochii împăcată.... Dumnezeu a luat-o la El,înainte de vreme... Păcat,că n'o mai întârziat puțin...să vă întâlniți o ultimă oară...

-Te-o așteptat mereu,mulți ani.... Dumnezeu o vrut altfel...

Două surori,un frate si 43 de ani în urmă. Iată treptele ce duc spre împăcarea cea de apoi.

Le-am părăsit pe amândouă. Gița avea 40 de ani iar Doda, 37,când ne-am despărțit. Gița a murit în Ianuarie,1989. Avea 83 de ani. Doda numără azi 80 de toamne iar fratele regăsit,75.

Cât amar nu închide acest răstimp de viață?

O privesc acum,în fața mea. Mică,uscată din picioare,anii nu i-au rezervat decât amărăciuni. Și totuși,azi i s'a rezervat bucuria cea mare. Dumnezeu i-a îngăduit-o!

-Acum nu mai pleci..... Rămâni acasă.....Casa o rămas pustie,de când o plecat Marea....

-Nu pot rămâne mult.... Am venit în grabă,să te văd.... Am să mă întorc cu soția si o să stau mai mult.... o vară întreagă.... în vacanță...

-Da! Da! Să veniți mai repede,cât o mai fi timpul.... Să cunosc și eu pe soția ta și copilul.... Să vii la mine să mânci. Oi pregăti un miel,așa cum îți plăcea ție.....

-Vin,desigur dar să văd cu Floarea,cum facem....

Lumea din jur s'a oprit,într'o tăcere de rugăciune.Scena regăsirii fratelui cu sora,nu se putea descrie.Pentru ei era ceva, ce se imprimă în suflet,cu tăria unui vis

Seara se lasă dar casa rămâne mereu plină de oaspeți,în timp ce afară,alții așteptau să mă vadă. Floarea pune masa.

-Mă iertați,oameni buni dar lui nana i-o fi foame!

-Nu-i nimic! dvs puteți cina,noi ne vom mulțumi să vă privim,dacă nu vă deranjează?

Mă așez la masă,unde mă aștepta o supă de miel,cu aburi ademenitori. Câte o lingură,întreruptă de o întrebare. Alta și cursul continu,fără oprire. Unii ies,alții intră. Câte o privire,semnul crucii,aducând mulțumire lui Dumnezeu,care a îngăduit acest moment.

E noapte,târziu,la a doua jumătate,dar pentru cei veniți să mă vadă,pentru mine,în taina ei,se deapănă cele mai sublime amintiri. Încet,încet,câte unul,se pierd în întunericul de afară,ducând cu ei două realități. Cea de ieri,dură,neagră,cea de azi aievea,cu emoțiile ei răscolitoare.

Am adormit așa,în patul adolescenții mele,păstrat intact,cum l-am lăsat eu pe vremuri.

N'am apucat să visez.Dar,oare,de când am călcat acest prag, nu trăiesc eu un adevărat vis? Zorile reiau firul.

După un dejun frugal,cobor în curte,să mai descopăr vreo urmă din trecut,ca geologul ce scarmănă pământul,în căutare de comori rare,îngropate de vremi. Văd grajdul lung,cât casa, așezat în paralel. Un șopru,unde carul cu roți uscate,scos din uz,din lipsă de brațe,să-l urnească din loc,mai amintea urmele unei vechi gospodării. Văd poarta ce separă curtea de grădina cea mare,și ea bătrână.

Era un soare de Mai,cald ca o zi de vară. Un câine întins,cât era de lung,se prelingea molatec la soare. Mă apropii de el. Nu mișcă,cu toate că nu mă cunoștea.

-Al cui este câinele?întreb eu pe Avram.

-Este al nostru!mai precis a lui muma,(sora mea Marea era soacra lui Avram) sună răspunsul.

-Dar cine-i dă de mâncare?Casa este pustie!

-Vecinii!

-Pare cam bătrân!

-Este foarte bătrân şi se mişcă greu!

Iată ce a mai rămas din casa mea!Abandonată! Doar un câine îmbătrânit şi el,mai păzeşte locurile de altădată!

Parcă s'a împlinit profeţia,rostită la începutul acestui secol,de către un muncitor agricol,pe care bunicul meu l-a concediat. Acesta azvârlind cu mânie pălăria,pe acoperişul casei,a strigat,ca un blestem:"Atât să mai rămână stăpân la casa asta,cât o sta pălăria mea pe acoperiş!"Mama îmi amintea adesea acest incident şi voia să vândă casa,să cumpere alta,tot pe ulița noastră. Aşa credea ea,că vom scăpa de blestem. Ne legau multe de această casă. Mama a închis ochii înainte de a-şi împlini voia. Am plecat şi eu,gonit de soartă şi n'a rămas decât Giţa,să locuiască mai departe casa,cu soţul ei,care a murit şi el.. De curând a murit şi sora mea Marea(Giţa,cum o numeam eu) iar fiica ei s'a stabilit la Timişoara.

Privind ultimul locatar,credinciosul câine,nu fără convingere, simt totuşi,cum se adeveresc cuvintele unei furii,după aproape un veac de vreme.

Nu sunt deloc pesimist,dar dramaticul deznodământ mă pune pe gânduri. Nici eu nu eram aici decât un călător,în treacăt.Adevăratul stăpân rămâne câinele,ultimul născut în casa asta. Şi el va pleca curând,să se adeverească tragica prevestire. Îl mângâi,îi vorbesc,ca la o făptură umană. Mă priveşte cu nişte ochi trişti. Şi el a rămas singur,fără stăpân şi va păzi casa,până va trece şi el dincolo. L-a lasat Giţa,cu limbă de moarte,să nu părăsească casa,să rămână ultimul întârziat pe aceste paragini.

M'a înteles poate,că mişcă din coadă,semn de mare afecţiune. M'a simţit din instinct.Urmele paşilor mei,de odinioară,au lăsat amprentele şi mirosul lui le-a adulmecat.Şi aşa,

poate,a recunoscut în mine,pe adevăratul stăpân al casei, întors de departe. Pentru puţin timp,însă,destinul mi-a hărăzit un alt făgaş.

Las câinele şi mă îndrept spre grădină. Cobor în vale,spre vechea fântână,de sub nucul meu,care-mi umbrea atâta răcoare,în arşiţa verii. Fântâna aceeaşi,doar nucul a dispărut,dus şi el de ani. În fund,Valea Mare,îşi curge mereu apele,din piatră 'n piatră,ce coboară de la Nemanu. Peisaj neschimbat. Natura,singură,rămâne fidelă anilor fugari. Privind-o,tot trecutul mi se strecoară în inima,forţând ritmul bătăii,să spargă carapacea,supusă la prea grele cumpene.

Singur,faţă cu atâtea amintiri,mă podideşte un plâns amar. Asistam parca,la înmormântarea unei vieţi,ce şi-a consumat scadenţa.

Simţeam ,că cel de odinioară,va părăsi curând,toate aceste imagini prea vii. Un fel de rămas bun,între cel de ieri,cu lumea lui şi cel de azi,întârziat zadarnic,într'o natură ce nu-l mai recunoaşte.

O întrebare mă chinue,de vorbă cu cugetul meu. De ce am revenit pe aceste locuri,după atâţia ani de absenţă. Am tulburat,parcă,natura în liniştea ei. Am voit să o reînviez în sufletul meu!Ce blasfemie! Dar,ea n'a murit niciodată,natura satului meu,a casei,a grădinii mele,a tot ceeace le înconjoară. Ele sunt,cutremurător de prezente,ca niciodată,că le simt pulsul profund,ce mă chinue.

Un neastâmpăr mă învăluie,ca mantia morţii,să-mi îngroape aici fiinţa,în eterna odihnă.

Incet,încet,o resemnare mă cuprinde,cu pacea ei interioară.

Da!. Numai aici voiu mai găsi liniştea,atunci,când totul se va contopi,într'un corp,natura copilăriei mele şi ultimul meu popas.

Avram,de mult m'a lăsat singur. Şi-a dat seama,că în aceste

clipe, martorii sunt de prisos. Ca un somnambul,ies din gradină și urc în casă. Floarea și ceilalți,cu trebile casei, fiecare avea un rost aici. Ei locuiau la Timișoara și veneau,la sfârșit de săptămână,să mai schimbe aspectul de casă abandonată,să-i mai dea puțină viață..

Numai eu nu-mi găseam astâmpăr. Voiam parcă,să evadez dintre ruine și totuși,captiv atâtor amintiri. Îl rog pe Avram să mă însoțească,să facem înconjurul dealurilor,ce margineau ulița noastră,Cracul Cireșului.

Coborîm pe pripor,până la pod. În stânga,Valea Mare se grăbea să se împreune cu apele Timișului. O trecem sărind din piatră în piatră,apa fiind pe scăzute și iată-ne la poalele terenului meu,Dealul Mare. O colină,cu o denivelare de vreo 50 de metri,care se termina,la partea superioară,cu un platou,de o suprafață de circa un iugăr,unde cultivam cu mama,grâu,porumb sau lucernă,în mod alternativ,pentru a evita epuizarea solului. De pe platou se desprinde o priveliște,de o frumusețe rară. Podul lung,sub care alunecau valurile Timișului,atât de limpezi,că se vedeau pietrele pe fundul apei,plin de culori multiple

. În depărtare,lunca,întinsă ca un fond de tablou,natură vie odinioară,Apele Timișului erau frânate,în cursul lor,de iegazul lui Suciu,să îndrepte o parte din ele pe un canal (ieruga),ce alimenta cu energie hidraulică,moara fraților Metodie și Vasile Suciu. Apa,astfel reținută,forma o întindere lină,ca un lac,unde se scăldau copiii satului. Zăgazul (iegazul) dispăruse,odată cu moara de apă,lăsând undelor drum liber la vale.

Continuăm urcușul,până ajungem la un punct mai înalt,de unde cuprindeam cu ochii satul întreg. Dispoziția străzilor forma o cruce,aproape perfectă. Ulița noastră,Cracul Cireșu-

lui,se oprea în centrul satului,cu școala,biserica și primăria,prelungindu-se cu ulița Gârliogașului,ce se oprea la poalele dealului Tâlva. Din centrul satului pornește perpendicular pe ulița noastră,ulița din Gruni,prelungită,în sens invers, cu ulița Lungă,numită așa,pentru lungimea ei de 500-600 m.,formând,la întretăierea cu Cracul Cireșului și a Gârliogașului,o cruce complectă.

În stânga noastră,privind mereu din deal,observăm cursul Timișului,care face o cotitură și se izbește de dealul Poenii. Văd clar și sălașul lui Ion Leu,care domina albia rîului.Pe alocuri,colinele din jur erau presărate cu pete albe în mișcare,turme de oi la păscut. Un peisaj de pastel,unde verdele câmpului se îmbină cu turmele de oi,într'un decor fermecător..

Coborîm apoi, în partea opusă Văii Mari,care și ea face o cotitură,până în Valea Țiganilor. Un adevărat sat,de circa 100 de persoane,de o parte și alta a văii,complect separat de satul propriu-zis,atât ca situație geografică,cât mai ales,ca ocupație și tradiție.Ei nu cultivau pământul,pentru că predilecția lor era muzica instrumentală și în timpul verii,fabricarea cărămizilor. În timpul iernii Valea Mare răsuna,din zori și până în noapte,de melodii vesele,al căror ecou urcă spre satul mare.Era școala de muzică a celor tineri,instruiți de mai vârstnicii lor,pentru a le transmite pasiunea melodiilor. Aici erau renumiții muzicanți,angajați,la sărbători mari,să execute cântece din folclorul bănățean,săltărețe,vii,să antreneze perechile de tineri și tinere,în dansuri pline de ritm și voioșie.

Mai era și câte un fierar,mai bine zis,potcovar și unul sau doi zidari. Restul trăiau din muzică și numai din muzică. Nu erau nomazi,fiind stabiliți aici de secole și au transmis din tată în fiu aceeași comoară:o vioara,un clarinet,o trompetă,un saxofon etc... De la vârsta de 4-5 ani copiii învățau să cânte dintr'un instrument. Erau renumiți în toate satele din jur,care

se întreceau să-i angajeze,cu luni înainte,fie la nunți, la sărbători mari,ba chiar la înmormântări,când cel decedat era un tânăr. Să-i cânte de jale,că i-a fost prea dragă viața,pe care soarta i-a răpit-o,prea de tânăr.

Când ajungem acasă,pe sub seară,lume multă mă aștepta deja.

-Domnul Filon! Mă mai cunoașteți? era prima întrebare ce-mi răscolea memoria. Pe unii îi ghiceam,după asemanarea leită cu părinții lor,vârstnicii mei,pe altii,ezitam să-i definesc dar,odată numele pronunțat,îmi ieșea în față,familia toată,așa cum am cunoscut-o pe vremuri.

Un fapt m'a înduioșat mult. Cei ce veneau să mă vadă,nu veneau cu mâinele goale. Veneau cu daruri,fiecare cu ceeace avea în casă. Cei mai mulți scoteau din laibărul lor,câte o sticlă de țuică,renumita răchie de prună de Petroșnița,monedă forte.

Nașul Ionel a venit cu un dar de soi, în aceste vremi de lipsuri, de ale mâncării. Un miel de lapte,gata de frigare.

În seara asta,citeam în ochii lor atâta dărnicie,împletită cu o mare mulțumire,de a fi reușit să-mi facă o anumită bucurie.

-Voi știți că eu nu beau răchie!Luați-o îndărăt,că vouă vă face mai multă placere.

-Tineți-o,să o aveți,nu strică!insistau ei. Să o gustați,numai! Așa ceva nu se găsește pe acolo,prin Franța. Ș'apoi.... ne faceți o bucurie,să o primiți de la noi!

Pe vremuri,de Sfântul Ion,mă duceam cu daruri la nașul meu,după tradiție,azi,populația satului întreg se poartă cu daruri,la casa mea,din toată căldura sufletului ei. Un fel de recunoaștere,că ceeace am îndurat o viața,am făcut-o și pentru ei,să-i avertizez ,că vor cădea la grea osândă,din cauza atâtor complicități,dacă se resemnează întru indiferența. Mă acceptau ca fiind de al lor,cu toate că anii m'au ținut lungă vreme,departe de ei,de toată suferința lor.

Floarea pregătește cina dar unul nu mișcă. Masa era întinsă sub privirea lor și am cinat așa, pe apucate,în timp ce răspundeam la atâtea întrebări.

-Domnul Filon! vă mai aduceți aminte de cântecul dvs. pe care-l cântam prin pădure,că,doar,doar îl veți auzi și veți ieși în cale,dintr'un tufiș?

-Dar cum să nu-mi amintesc ! Vă auzeam și cât p'aci,nu mă împingea ispita,să vin să vă țin isonul. Să cântăm împreună,cum am cântat la corul nostru,cu atâta pasiune. Odată,pe culmea Certejii,mi-am dat drumul la glas,de răsuna codrul. Mi-era tot una,că mă vor prinde tâlharii. Mi-era atât de dor, să-mi mai vărs tot focul,ce mă ardea pe inimă! Nu știu de m'a auzit cineva?

-V'am auzit,că s'a vorbit mult în sat. Toată lumea știa că sunteți pe aproape. De aceea,unii dintre noi,plecam în plină vară ,timp de coasă,cu carul la pădure,după lemne,că poate,s'o îndura Dumnezeu,să ni vă scoată în cale!

Simțeam,cum acest tineret,de atunci,se legase de mine. Nu pentru vreo calitate excepțională,ce aș fi avut,ci pur și simplu,că eram de ai lor,așa cum am rămas și azi,cu toată viața mea,plină de mister,pentru ei,transformată în legenda haiduculuí,urmărit de poteră,pe care Dumnezeu îl ia sub protecție,îl apară de dușmani. Evadările mele complectau legenda, care lua proporție în mintea și sufletul lor.

-Domnul Filon! Aș vrea să știți,că de pe urma dvs. n'a pătimit nimeni. Nu același lucru a fost cu alții!

M'a mișcat adânc mărturisirea lui. Acest gest m'a apropiat mai mult de ei,așa,cum ei îmi răspundeau cu aceeași fidelitate.După atâția ani n'au uitat acest fapt și țineau să mi-l desvăluie,ca o dovadă de atașament. Unii dintre ei au făcut chiar ani grei de temniță,pentru aceeași"vină" ca mine.

Cu toate chinurile la care am fost supus,n'am ajuns până acolo,să denunț pe cei ce m'au ajutat sau au împărțit cu mine aceeași taină.

Nu știe omul cât poate să rabde. Dumnezeu mi-a dat tăria să evadez,înainte de a fi atins limita răbdării umane.Toate ipotezele își aveau rațiunea lor. Se spune,că unii dintre aceia,care aveau anumite responsabilități,au cedat puțin din intransigența lor. Să nu se uite,însă că această ierarhie a responsabilităților,a avut parte de chinuri echivalente pozițiilor lor în viața publică. Călăii s'au înverșunat mai crunt asupra unor oameni,cu un prestigiu și o anumită valoare,pentru a-i face să cedeze,să-i diminueze în fața trupei,înainte de a-i ucide. Sunt morți,însă,care devin forța umbrelor,mai puternici decât în viață,fiindcă imaginea lor nu mai poate fi supusă. Ei formează cohortele invizibile,care imprimă istoriei dorința de împlinire a unui neam.

Era noapte târziu,când ultimul oaspete se îndură să plece.

-Pe Duminecă,la biserică!le dau eu întâlnire la toți.

A doua zi,Sâmbătă,același soare cald învăluie satul cu razele lui. Am promis surorii mele,Doda,,să luăm masa de prânz la ea,la celălalt capăt al uliții Lungi. Împreună cu toată familia,o luăm spre cimitir. O întâlnire amânată cu anii,care mă așteaptă azi,în dealul morminților.

În drum,pe ulița mea,vecinii au prins de veste și mulți ies în fața casei lor,în semn de omagiu,de bun sosit. Le dau bineț și din răspunsul lor,îl citesc pe fețe,era atâta afecțiune.

-Ne-ar face o mare bucurie,să întrați și în casa noastră!era invitația,care se repetă la fiecare pas.

-Mai târziu! Acum aș dori să mă duc la morminți (cimitir),să văd mormântul mamei,a lui Moisă,Gița,Pătru etc.... Un refuz

bine înțeles de toți. Le-am dat,însă întâlnire pentru Duminecă la biserică.

Cu toate că distanța până în centrul satului,nu era mai mare,decât de vreo 300 de metri,mi-a trebuit mai bine de o oră să o parcurg,cu opriri dese și tot pe atâtea invitații de popas la casele lor.

Gârliogasul,ulița ce urcă spre cimitir. În deal,față cu cucuiul Tâlva,mă opresc o clipă. Două case,una lângă alta,vechi și ele,ca anii scurși. În prima locuia,pe vremuri,mătușa Milca,sora mamei iar într'a doua,unchiul Rușalin Băcilă, fratele mai mic al celor două surori,mătușa și mama. În casa asta s'a născut și mama ,de unde-și trage obârsia. De mult și-au schimbat reședința și ei,cu cea din urmă,unde-și odihnesc toți trei oasele:mama,fratele și sora mai mare.

Mai în fund,casa lui Dosia Bona,de care mă leagă o tristă amintire. Prins la Nemanu și legat între jandarmi,de loitra trăsurii cu cai,ne opriserăm pe șoseaua națională,în dreptul câmpiei numită Gura Vălișorii. Plutonierul,șeful convoiului, voind să gonească o trupă de țigani,din zona lui,i-a amenințat să le azvârle în cap o grenadă,găsită la mine,în momentul arestării. În momentul când simula aruncarea grenadei și-a scrîntit brațul. Ne mai putând suporta durerile s'a oprit din drum. Caporalul Dragomir încerca să-i dreagă scrîntitura, când nenea Gin Huza,arestat împreună cu mine,zărește pe luncă, la munca câmpului pe Dosia Bona,care se pricepea la scrintituri. El sugerează plutonierului să fie chemată,să-i dreagă brațul. Ea era prima persoană din sat,care m'a văzut încătușat,atunci,când toți sătenii mei mă credeau în America. Ea a dus mamei dureroasa veste.

Dar.... e mult de atunci! Acum,cotim în stânga și continuăm drumul de care,cu urme adânci,săpate de roți,în anotimpul ploios.

Drumul nu era altceva,decât un pământ galben,cleios,fără

La locul de veci al surorii mele, GIȚA

pietriș,să-i întărească traseul.Pe aici,convoaiele mortuare urcă spre cimitir. Iarna sau primăvara,când plouă mult, carul ce purta spre ultimul parcurs,resturile celui adormit,nu mai putea avansa,roțile împotmolindu-se în mâlul vâscos.Atunci, sicriul era purtat pe brațe și,nu rareori purtătorii poverii se înfundau și ei sau alunecau,antrenând în cădere și prețioasa sarcină.

Azi,în urma secetei îndelungi,totul se transformase în praf, ce se ridică în urma pașilor,în nori gălbui,sufocanți.

Sus,pe culme,iată și cimitirul. Puțin îngrijit,împrejmuit doar de un zidișor,făcut din pietre îngrămădite de-avalma,lăsau un aspect sărăcăcios.

Cruci multe din lemn. Unele mai vechi,altele mai proaspete. Printre ele,câte o cruce din marmoră,cu inscripții și imaginea celui dispărut,încrustată în piatră. Cele mai strălucitoare în marmoră albă,ascundeau sub ele un tânăr,o tânără,plecați prea de timpuriu din astă lume.

Mai era și un alt drum,care conducea la cimitir,în partea opusă,care pornea de la jumătatea uliței Lungi,în dreptul casei lui Filaret.Traseu mai scurt,însă urcușul mai greu,aproape imposibil pe timp de ploaie.

Abia mă apropii de gard,că inima începe să-mi bată cu putere. Un tremur mă cuprinde,respirația îmi devine anevoioasă. Floarea merge înainte și se oprește în fața unei cruci de fier. Îngenunchiază,fără un cuvânt. Ochii mei se opresc pe inscripția de pe cruce:Marea Băcilă. Era locul de odihnă a lui Gița,sora mea mai mare,plecată dincolo,la drumul cel lung,doar cu un an înainte de venirea mea.

Ea refuza să creadă că nu ne vom mai vedea și s'a dus cu aceasta speranță,care a surprins-o, și nu i-a mai dat timpul să exprime regretul zadarnicei așteptări.

Așa a fost să fie și-a spus ea,înainte de a închide ochii. Resemnarea cu soarta,iată dezlegarea tuturor întrebărilor,tu-

FLOAREA și IOANA la crucea sorei mele GITA

turor durerilor..

M'am plecat pe cruce,m'am închinat,pentru liniștea sufletului ei nealinat,în timp ce lacrimile mele scăldau atâtea doruri neîmplinite,care și-au găsit popas,sub un bulgare de pământ.

Alături de ea,o altă cruce,mai veche,pe care sta scris,rece,ca brațele de fier:Moisă Băcilă,soțul ei.El a plecat cu câțiva ani în urma. Viața lui a fost prea zbuciumată,doar aici și-a mai găsit astâmpăr. A lucrat în fabrică,cu fum și văpaie,care i-au ars plămânii. A chinuit mult,înainte de a adormi. Acum e liniștit nu mai suferă de nimic.

Amintirea lui mă doare,îmi răscolește momentele petrecute împreună.

Un cântec mă poartă cu ani mulți,în urmă.Cu el intonam cântecul său,pe care,el îl cânta cu pasiune.Avea o voce minunată.

"Păltinaș cu frunza lată
Și cu umbriță rotată,
Lasă-mă la umbra ta
Pe mine și mândra mea.

Eu voinice te-aș lăsa,
Dar mă tem că m'oiu usca,
Du-te colea peste mână,
Este-o salcă mai bătrână
Și-ți dă umbră-o săptămână."

Îl cântam la zile mari, azi mi-e sufletul greu,când mă întorc cu anii,la acele timpuri. Totul a apus,totul a intrat în tăcerea

Mormântul mamei mele

cea mare,cântec și cântăreț,trubadur în lumea celor ce nu mai cuvântă. Odihnește în pace,Moisă! Mai de vreme sau mai târziu,ne vom întâlni pe aceleași cărărui!

La numai câțiva pași,mai la dreapta,o cruce de marmoră gri, o fotografie încrustată în piatră. Sub ea doarme mama.Pe fața ei o tristețe amară,un regret adânc poartă urmele unui vis ,ce n'a mai apucat zorii.

În ziua când credea că și-a împlinit voia,că am ajuns, prin osteneala ei să fiu un om cu carte, să nu mai îndur ca ea,viața la țară, să muncesc din greu pământul, cu recolte problematice,care să nu asigure nici măcar hrana zilelor unui an,sleită de puteri, înainte de vreme, totul s'a prăbușit. A rămas singură,să înfrunte bătrânețea,calvarul singurătății și răutatea omenească. Și,și-a pierdut curajul,n'a mai vrut să lupte,așa cum era obișnuită să o facă,de la vârsta de 29 de ani când a rămas singura cu 4 copii de crescut, tovarășul de viață își lăsăse anii tinereții pe câmpurile Flaviei,luptând într'o armată străină, cea maghiară, pentru un scop străin idealului lui de român.

Au părăsit-o puterile,doar la șase luni de la ultimul nostru rămas bun. S'a liniștit oare sub pământ? După fotografia de pe cruce,tristețea ei nu are margini.

Nu este mai cruntă dezamăgirea decât o întâlnire neizbutită. Și întâlnirea noastră,din noaptea Invierii,când și-a dat duhul i-a fost piatră de mormânt.

E din vina mea! Zadarnic m'a chemat în ceasul ultim,n'am reușit să vin acum, mamă! după 43 de ani,să te regăsesc așa, cum am sperat atâta vreme. Mă vei ierta oare, că promisiunea mea a fost deșartă.

O lume întreagă s'a împotrivit revederii noastre,doi necunoscuți din mulțimea fără nume. Nici acum nu era să vin,tâlharii

s'au opus mereu. Dar, trebuia să ne întâlnim înainte de a nu fi prea târziu. Dumnezeu a îngăduit această ultimă înfățișare.

De m'ai vedea,am îmbătrânit și eu. Împlinesc deja 75 de toamne. Nu mai sunt ceeace am fost,anii și pribegia mi-au ofilit fața. Dumneata ai plecat prea de timpuriu,abia împlinise-și 61 de veri. Spun veri,pentru că sudorea feței tale,bătută de arșița lui cuptor și munca pământului,care ți-a secat vlaga,ți-a grăbit sfârșitul.

Eu voi pleca iarăși,de unde am venit. Străin printre străini.

Aici nu mă lasă nemernicii să întârzii prea mult. Ne vom întâlni dincolo, mai mult timp,o eternitate. Acolo unde nu va mai fi opreliște,să ne povestim tot ceeace am pătimit o viață, sperând întorcerea la casa noastră.

Știi,poate,că la numărul casei noastre,nu mai trăiește nimeni. Doar un câine îmbătrânit și el,mai păzește casa;

Ce destin!Si nu cred să fi fost noi cei mai nevolnici din sat sau am fi osândit pe Dumnezeu,în așa chip,ca azi,casa noastră să semene a pustiu.

Ce sa fac eu acum?Aș veni să mai dau de mâncare câinelui dar sunt prea departe ș'apoi,cu greu voiu mai obține permisunea de la cei ce se ocupă azi de trebile țării,să mai viu acasă!

Știi bine,iarăși,că eu nu mai sunt român,ca Primul-Ministru.

Alții mai buni și-au însușit această identitate,pentru că eu am rătăcit prea mult timp printre străini.

E adevărat ca port și eu o vină! Era să viu mai devreme,după numai patru ani de la plecare,prin 1952,pe calea Cerului,cu o echipă,așa cum am mai făcut-o,după prima pribegie,în Decembrie 1944.

Dacă mi se împlineau gândurile,ne-am fi întâlnit atunci unde ți-ai găsit odihna cea de-apururi,așa cum au făcut-o ceilalți

prieteni ai mei: Ică Tănase,dr. Ion Golea, Ion Samuilă,etc...

Îmi plec fruntea pe crucea de piatră,rece ca inima mea înnegrită de căință.

Lacrimile curg șiroaie,să-mi potolească amarul ce mă sufocă.

Nu știu cât am stat așa,că fruntea mea caldă a luat temperatura pietrii.

Ce mai puteam schimba acum?Am plecat fără un rămas bun!

Nu mai sunt capabil să-mi respect promisiunile,doar atunci,când Dumnezeu îmi va trimite dezlegarea ultimă.

Am mai rătăcit așa,printre cruci. Am citit nume,multe nume,din cei de ieri,care formau populația satului,azi sub pământ. La fiecare cruce,mai veche,mai proaspătă,regăsesc un prieten,un vecin,unul de ai mei.

În sufletul meu se produce o deșirare. Nu rămâne decât un gol imens. Satul întreg s'a deplasat în dealul mormintelor!

Am părăsit lăcașul celor adormiți,unde am lăsat o parte din mine. Atâtea amintiri îngropate,o generație dusă. Dramatic epilog! Îi port cu mine,odată cu nostalgia hoinară,care mă va însoți,până în ziua de apoi.

Nu știu cum am ajuns pe ulița Lungă,la jumătate calea. In fața caselor lume multă. Ne oprim,strâng mâini,îmbrățisez și răspund la binețe. Nu mă mai desparte de Doda,decât vreo sută de pași și totuși,atât de lung,întâmpinat la fiecare pas de cunoscuți ,între două vârste sau tineri,care doreau să mă cunoască,după spusele părinților.

Când ajungem la Doda,ora prânzului își trecuse de mult vremea. Ea mă aștepta în poartă,cu aceeași maramă neagră ce-i acoperea capul. Restul hainelor,totul în negru,culoarea doliului,după cei dragi,care au părăsit-o prea de timpuriu.Ea a rămas ultima,să încheie șirul celor ce au trăit în această casă. După ea,ca după sora ei,pustiul va pune stăpâ-

nire,să instaureze paragina.

Casa veche şi ea, să complecteze peisajul de la ţară, sub ciubota bolşevică. Pe unde a trecut ideologia satanică a blocat evoluţia progresului la început de eră.

Intrăm în curte,să regăsesc acelaşi tablou,lăsat la plecare cu urme vădite de ruină. În ziua când Doda va părăsi şi ea aceste ziduri,va rămâne o casă abandonată. Una în plus.

Feciorul ei, Gin (Constantin) inginer la Reşita îşi va trăi anii pe alte meleaguri iar nepoţii,Adrian şi Otilia, nu se vor mai întoarce să muncească pământul. Desigur, că schimbarea lor de condiţie socială este benefică,o tendinţa logică a fiecărui individ de a urca treptele piramidei de valori.

Un fapt rămâne totuşi. Rezervorul fiinţei naţionale păstrat de secole,în contra atâtor agresiuni, nu se conservă decât în viaţa rurală. Credinţa,tradiţia,morala,identitatea şi întreaga istorie aici s'a refugiat atunci când năvăleau barbarii. Şi tot aici s'a structurat rezistenţa împotriva proletarizării.

Dacă Gin,inginerul,a părăsit satul,nu a făcut-o pentru a-l uita ci conştient că de pe poziţia lui avansată,va putea mai eficace apăra acest patrimoniu.

Tragedia însă rezidă în transhumanţa ţăranului în mediul uzinei,unde mizeria şi nostalgia îi seacă vitalitatea,îl face dependent de o altă voinţă ,străină sensibilităţii lui. Devine suspendat. Rădăcinile lui de unde îşi trăgea seva vieţii,smulse din propria-i glie,se vor usca şi vor muri,cu ele va disparea şi conservatorul acestui muzeu al naţiei,care să amintească încă,prezenţa de milenii pe aceste plaiuri,cu toate valorile proprii numai nouă.

În gradină,pomi fructiferi: pruni,meri,peri,cu coroanele pe jumătate uscate.Şi ei au ajuns limita vârstei şi nu este nimeni să-i înlocuiască.

În casă,masa era deja întinsă. Ne aştepta.

O supă de miel,miel la frigare,bunătăţi rare,într'un sistem de sărăcie generală. Doda face mereu naveta de la bucătărie la sala de mese. Nu mai are astâmpăr.

-Aşază-te, Dodo!să luăm masa împreună!insist eu.

-Nu mi prea foame,îngână ea,în timp ce ochii ei luceau ca focul.Sunt aşa de bucuroasă,să vă am pe toţi adunaţi în jurul meu. A trecut atâta vreme că n'am mai sperat o asemenea bucurie, în timp ce-şi ştergea cu mâneca lacrimile de fericire. Bucuria ei era atât de profundă,că lacrimele ei au imprimat pe toate feţele urme de stropi cristalini,altele de o amară aducere aminte.

De la întâlnirea noastră lipseau atâţia. Ultima fiinţă plecată de numai un an, sora mea, Gita (Marea). Doda şi Gita,ultimile supravieţuitoare s'au legat să meargă împreună,până la capăt. Aşa,nu mai erau singure. Se destăinuiau şi se încurajau una pe alta,să gonească singurătatea,să trăiască din amintiri.

Acum,Doda nu mai are cui să-i comunice,ce o apasă pe inimă. Aşteaptă cu resemnare,să se tragă cortina,să regăsească dincolo,pe cei plecaţi cu timpul şi liniştea cea de apoi.

Ne-a prins seara aşa,marea familie împrăştiată,reunită pentru o clipă:Floarea,Avram,Filon(Puiu),strănepotul meu, Carmen,soţia lui,Ioana,fiica lor,Gin feciorul Dodei,Adrian,Otilia nepoţii şi cu mine să complectez numărul până la zece. Am plecat cu imaginea unei lumi apuse, lumea copilăriei mele.

Ne-am promis să ne revedem a doua zi,Duminecă,la biserică,la Liturghie.

Pe tot parcursul întoarcerii,s'a răspândit ştirea întâlnirii celei mari,în aula sfântului lăcaş,acelaşi,de acum 44 de ani,când corul satului,în ziua Naşterii lui Isus,aproape în aceleaşi condiţii,ca azi,a implorat,în melodii,Cerul,să le dea tărie în greaua probă,ce se contura la orizont.

Întors acasă,găsesc din nou vecinii adunați la sfat,că timpul era măsurat,când iarăși ne vom despărți.

Am adormit târziu,cu gândul la ziua de mâine,o zi de mare sărbătoare,cum rar mi s'a dat să trăiesc în viață.

Zorii mă apucă treaz și aud deja zgomot prin casă. Mă grăbesc și eu să-mi spăl fața,să îmbrac haine de sărbătoare. Azi e o zi mare pentru mine. Nu o mai speram,de mult întârziată în visurile mele.

Ulița prinde viață. Voci multe schimbă binețe și noutățile proaspete. Desigur,subiectul de predilecție nu scapă nimănui,slujba la biserică,mai altfel decât cele obișnuite,la care ar dori să asiste,până și cei,care,de mult,nu i-au simțit mirosul de tămâie. Disperarea lor era atât de mare,pentru că glasul zadarnic le-a implorat ajutor,de vreme uitată.

Un glas,un dăngăt răsună departe. E clopotul cel mare,care vestește credincioșilor,apropiata Liturghie. Intonează de trei ori sublima melodie,la intervale de cinci minute. A treia bătaie de clopot, coincide cu începerea slujbei.

Ies afară și grăbesc pașii,să ajung la vreme. Pe ulița forfoteală mare. Pornit singur de acasă,iată-mă acompaniat de credincioși de toate vârstele,grăbiți și ei să nu piardă pasul.

Centrul satului,lume multă în fața bisericii,așteaptă să între.

Cu cât mă apropii,cu atât inima-mi bate mai tare,să iasă parcă din coșul pieptului. Ajuns la ușa ogradei,mi se face loc să întru. Biserica era plină,curtea bisericii la fel. Ușa bisericii era larg deschisă. Valul de credincioși se scurge spre întrare,care era însă blocată. Nu mai era loc pentru nimeni.Reușesc să mă strecor încet,până ajung în fața icoanei,pe care credincioșii o sărută,apoi se închină,înainte de a-și lua locul. Mă opresc și eu,așa,ca pe vremuri, sărut

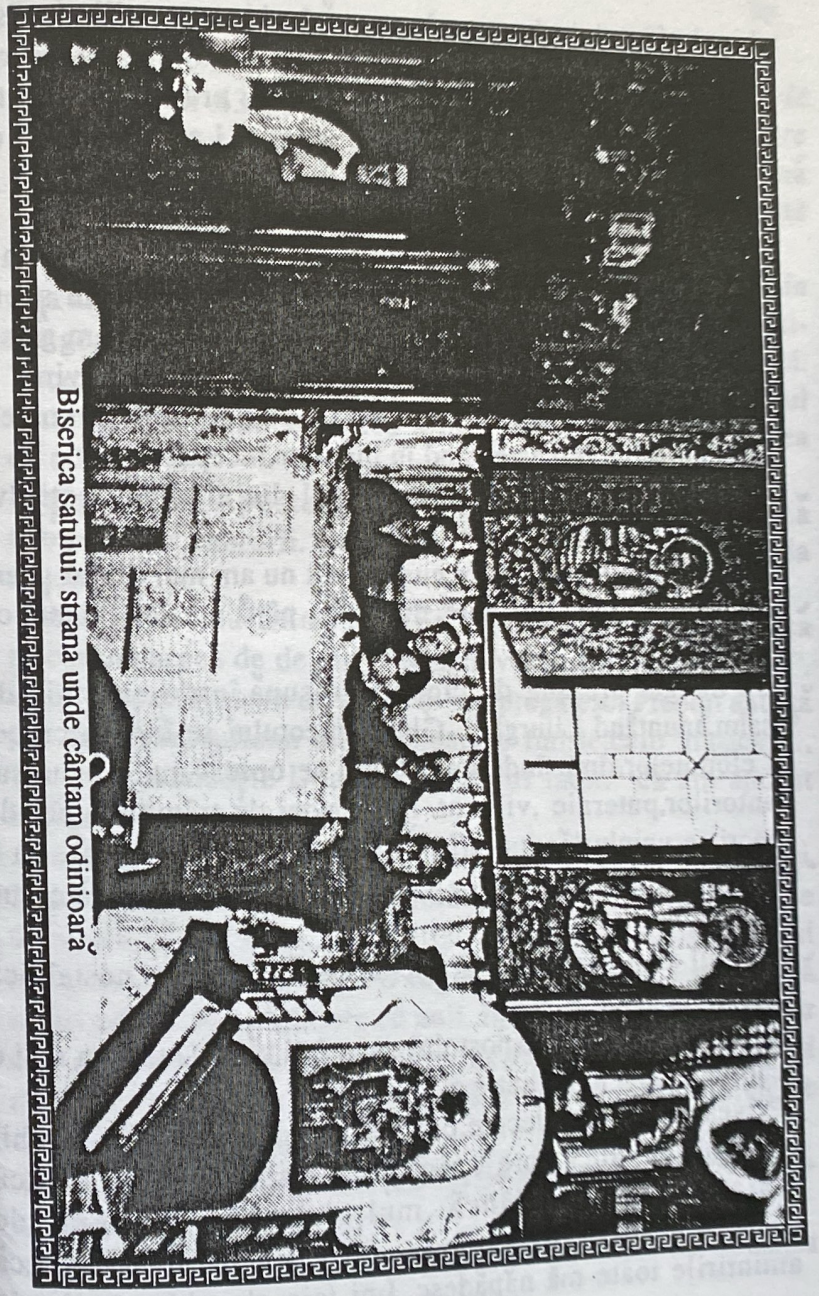

Biserica satului: strana unde cântam odinioară

chipul sfântului pictat pe lemn,mă închin cu umilință. Este acelaș sfânt,pe care l-am sărutat, când eram copil. Privirea lui,parcă mai tristă sau lemnul pe care era întruchipat,a îmbătrânit și el. Totuși,l-am recunoscut și l-am preamărit cu aceeași pioșenie.

Strana era și ea plină de cântăreți,mai tineri sau mai în vârstă. Pe locul meu era un tânăr. La ivirea mea se dă la o parte și-mi lasă scaunul liber. Cei mai în vârstă i-au șoptit ceva,ei n'au uitat că odinioară,de pe acest loc înalțam glasul meu,de la vârsta de 12 ani,lui Dumnezeu,întru preaslăvire.

Strâng mâna pe rând,tuturora,înainte de a-mi sprijini coatele pe pervazul străniI,așteptând,în picioare,începutul.

-Domnul Filon! mă îndeamnă unul din ei,să începeți dvs. răspunsurile,așa se cuvine!

- Vă rog să răspundeți voi,eu de mult nu am mai cântat și am uitat atâtea. O voi lua încet, după voi, până mă voi obișnui cu melodiile.

Un dangăt prelung de clopote răsună,într'o armonie de psalm,anunțând Liturghia. Glasul preotului se îngână cu cel al clopotelor,timp îndelung. Când se opresc,aud răspunsul cantorilor,puternic ,vibrant. Niște voci de trâmbiță,voci de tenori,ce umplu lăcașul sfânt. Îmi amestec și eu vocea, cu a lor,cu încetineală, până ce se pierde într'una singură,ca un cor reînviat.

Preotul avea o voce lină, melodioasă,un fel de nostalgică aducere aminte.

-Domnul Filon! dar Apostolul va trebui să-l cântați,nu mai e scăpare,insistă unul dintre ei.

Privesc capetele plecate,pentru închinare. Deodată, ochii mulțimii se ridică spre strană și se întâlnesc cu ai mei,cu atâta duioșie,o adâncă mulțumire,un moment de comuniune,într'un singur cuget. Clipa era atât de intensă,că amintirile toate mă năpădesc. Îmi taie glasul,înecat într'o

șiroaie de lacrimi. Emoția era prea puternică,prea adâncă,cât sorocul celor 43 de ani de înstrăinare. În clipa următoare preotul anunță Apostolul. Un calm surprinzător mă cuprinde,ca înaintea unui mare examen,care-mi risipește atâta înfrigurare.

Iau cartea cea mare și mă îndrept spre mijlocul bisericii,în fața amvonului,acompaniat de zeci de priviri.Mă opresc,schitez gestul de închinăciune și glasul meu intonează răspunsul. Vocea nu mai era aceea,a anilor tineri, luase și ea timbrul maturității dar simt,totuși,că a mai păstrat ceva,din suplețea de odinioară.

La sfârșitul Apostolului revin în strană și continui să acompaniez cantorii. Deodată,o voce îmi șoptește încet la ureche.

-Am dori mult,domnul Filon,să mai cântați odată priceasna,aceea de de mult "Ridica-voiu ochii mei la ceruri". Înclin capul în semn de acord și mă pregătesc. Preotul anunță priceasna. În sufletul meu coboară o liniște,ca o împăcare... "Acum slobozește Doamne pe robul tău..." că am apucat încă,să trăiesc această clipă....

Aceeași liniște,așteptare,se așterne,peste lăcaș și credincioși. Toate privirile erau îndreptate spre mine. O frântură de secundă,să-mi adun gândurile și, din adâncul sufletului meu,am intonat imnul ,ca o rugăciune prelungă. Eram parcă iarăsi,cel de demult,întors cu anii. În fața mea o altă lume,dar cea de ieri îmi dă putere în voce,tenorul de altadată,îmi modelează melodia,îmi mângâie firea,mă poartă,ca pe valuri,spre pacea din urmă.

Era aievea sau,poate,doar un vis,de o încântătoare frumusețe,ce mi s'a dat să trăiesc.

Un salt în timp,să leg firele rupte de destin,să fie iarăși,ca

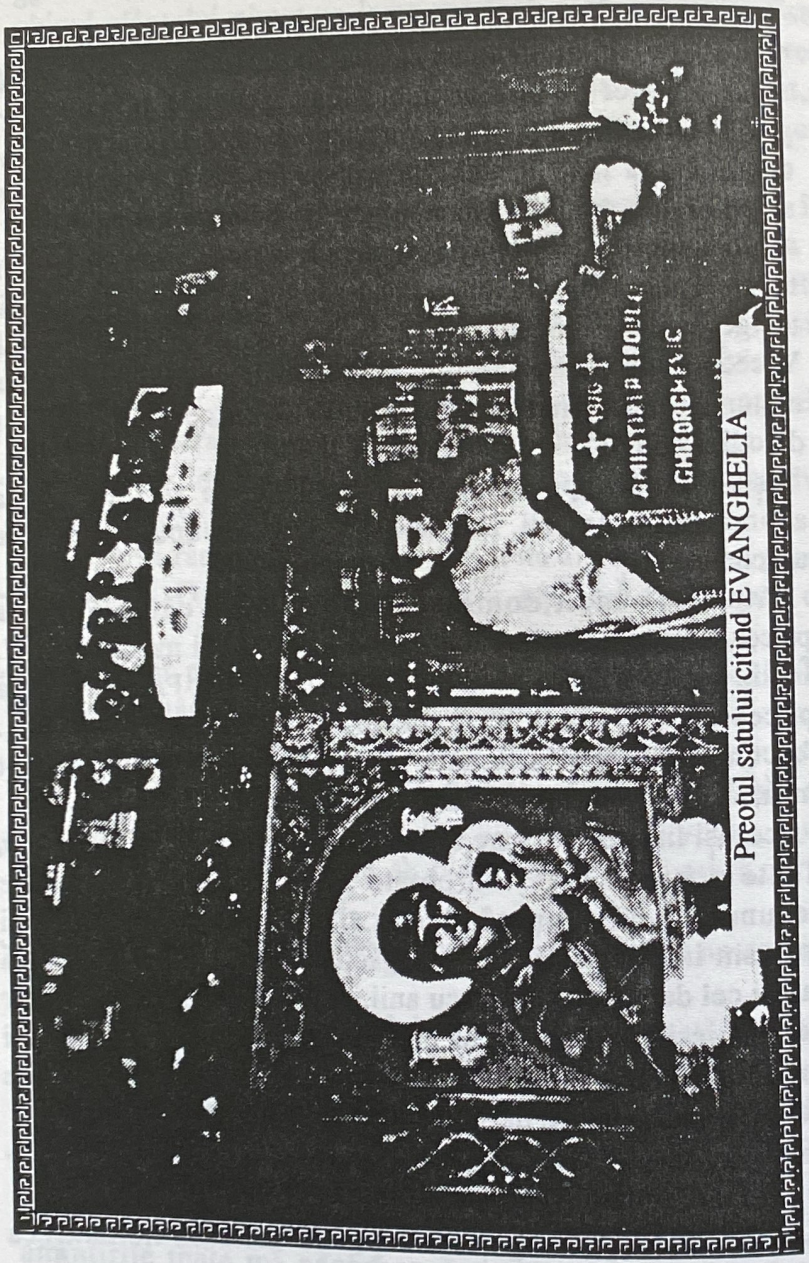

Preotul satului citind EVANGHELIA

odinioară. O bisericuță,într'un sat mărunt și credincioși adunați să se roage. Ei nu cereau mai mult,decât să-si ducă grijile și micile bucurii,pe dimensiunea unei vieți.

Între atunci și acum,nu s'a întâmplat,parcă, nimic. Totul și-a urmat ritmul,monoton,fără frânturi,fără zgomot. Doar în acest crâmpeiu de țară,a mai rămas un pic de liniște,unde răul n'a izbutit să se cuibărească. Așa l-am regăsit și m'am integrat lui,să facem una,discret dar ireversibil,ca o taină ce-și împlinește voia..

Ultimul glas se pierde în ecou prelung. Slujba și-a încheiat solemnitatea. Preotul apare în fața credincioșilor,pentru predica obișnuită. Azi,însă,predica lui anunță ceva nou. Privește mulțimea de capete,se îndreaptă apoi spre strana cântăreților și ochii lui se opresc în ai mei,cu o duioasă insistență.

-N'am cunoscut pe mama Icoana,mama d-lui Filon,eram prea tânăr,începe el predica. Știu însă,că atât cât a trăit,a pregătit prescurile,pentru biserica noastră. În schimb,am cunoscut pe mama Marea,sora d-lui Filon,care a continuat serviciul mamei,până ce a închis și ea ochii,anul trecut. O familie care și-a închinat viața sfintei noastre biserici. Avem acum permisa bucurie,de a regasi în mijlocul nostru,pe acest fiu al satului,după atâția ani de absență.

Nu știu,dacă amintirea mamei,a surorii mele,duse departe sau atmosfera de caldă simpatie,ce se degajă din atâtea priviri,spre locul meu,spre făptura mea,că n'am mai putut să-mi stapânesc emoțiile și lacrimile mă podidesc ,ca o năvală nestăvilită. Pe obrajii mei se preling șiroaie,stropi calzi,să-mi inunde atâtea amintiri reînviate.

Mulțimea credincioșilor plânge cu mine. Ne unim răvașele reținute de vremi vitrege,într'o comuniune rar imaginată.

Preotul și el,își oprește predica,din ochii lui cad stropi,ce-i înecă vocea.O tăcere adâncă înlocuiește vorba.

. Singur,seninul ochilor desăvârşeşte miracolul regăsirii,înfrăţirea cea mare. Aşa se termină etapa ultimă. Mă strecor încet,fără grai ,prin mijlocul consătenilor mei,care manifestau atâta solidaritate,cu profunda mea simţire.

Afară sunt înconjurat ca un trimis din altă lume. Fiecare mă invită să le onorez casa iar eu nu mai ştiam ce să fac,încotro s'o apuc,atât de mare era solicitudinea. Un cântăreţ mă ia de braţ şi mă îndeamnă spre casa lui din Gruni,acompaniat de vreo zece persoane,fericiţi toţi,de a mă şti aproape de ei.

Am ciocnit un pahar ş'apoi am coborît ulita,mereu însoţit de grupuri,din ce în ce mai compacte.

Iată şi casa lui Iancu Hamat,cântăreţul şi prietenul meu de odinioară. Feciorul lui,Petru,îmi iese în cale şi mă invită să-i onorez şi casa lui. Uitasem,că mama lui era verişoară cu mine. Bunicul lui,de mamă,era frate cu tatăl meu,rămaşi amândoi pe Piave,în primul război mondial,unde-şi dorm somnul de veci,într'o groapă comună. Ei au luptat sub steagul imperiului de tristă memorie,pentru neamul nostru.

La doi paşi de casa lui Iancu,cea a mătuşii mele Veta,sora tatălui meu. Nepoţii ei mă invită şi ei dar,Doamne cum să mă mai împart la atâta solicitudine?

Drumul până acasă,un adevărat pelerinaj,cu opriri dese şi prânzul amânat cu tot atâtea ore.

Dar,ora plecării se apropie,ora când clopotele vor înceta dangătul lor şi imaginea satului meu va întra din nou în album.

Cobor iarăşi,în curtea casei,fac înconjurul grădinii,să iau totul cu mine,în gând,în memorie,în cele mai ascunse cute ale sufletului meu.

Câinele bătrân mă urmează în cursul meu,parcă voia şi el să stea mai mult,alături de stăpânul vremelnic.El simte nevoia

să fie fidel şi plin de afecţiune,pentru cel,pe care îl consideră ca stâlpul casei.Cobor apoi mai jos,pe coasta grădinii şi marchez ultimul popas,la vechea fântână şi bătrânul nuc,rămasi aceeaşi,peste ani.

De câte ori nu mă aşezam pe marginea fântânii,la umbra nucului,să-mi răcoresc dogoarea verii,când grijile multe,mă năpădeau,aşteptând scadenţa zilelor de libertate!

Odată,demult,revăd o ultimă dată pe mama,înainte de a fi obligat să părăsesc tot ceeace am iubit mai adânc,coclaurile copilăriei mele,urmărit de potere,care-mi căutau pieirea.

Azi,nu din aceeaşi pricină,sunt silit sa plec. În ţara mea nu mai rămâne un colţ de pământ,să-mi aşez aşternut,urmaşii celor de ieri,ghidaţi din Răsărit,mi-au luat acest drept şi mi-au pus pecetea de străin. Străin sunt în afara hotarelor patriei mele,străin în propriile hotare. Nu mai sunt român,după legea lor şi va trebui să părăsesc aceste meleaguri.

Iată o pildă mai mult decât grăitoare. Un prieten bun,după ce a îndurat 24 de ani de temniţă grea,în chinuri şi foame,a reuşit să se salveze în Occident. După vreo zece ani de înstrăinare,odată cu Revoluţia,s'a întors şi el la casa lui,unde-îl aştepta nevasta lui,să ducă împreună,puţinii ani ce le mai rămăseseră de trăit. El se apropia de 80 de toamne grele,ca toţi bunicii din poveste. Ajuns la casa lui,nu s'a bucurat mult, de atât râvnita revedere. Oamenii stăpânirii i-au bătut la poartă,să-l anunţe,că el nu mai are dreptul sa trăiască în ţara,în casa lui. Şi legitim s'a revoltat,că de-acum -zice-se - democraţia şi-a reluat drepturile şi că libertatea este garantată tuturor,ea a luat locul dictaturii.

Aşa credea el,în naivitatea lui,că s'a sfârşit cu calvarul şi că va putea trăi ca om liber. Speranţa lui a durat cât o zi lungă de vară. A fost urcat cu forţa într'un avion,care a aterizat în Germania,de unde pornise spre casă.

Nici el nu mai era român şi zadarnic s'a plâns asociaţiilor,

care predicau"drepturile omului".El nu se încadra în categoria celor ce ar mai avea drepturi!

Nici eu nu mai aveam nici un drept și va trebui să plec, înainte de a nu fi azvârlit peste hotare,ca indezirabil.

-Mamă! îți mai aduci aminte... era pe dealul ce coboară spre Berbecele.... am venit pentru ultimul rămas bun... Cum ai scos din traistă o pită mare,coaptă în țăst,o gâscă friptă,o placintă cu ouă și brânză,la fel de delicioase,ca atunci, când mi le aduceai la închisoare....?

Ar fi toate bune, acuma, mai stai pe aproape și ți-oi mai aduce eu de mâncare,până o da Dumnezeu,să se mai schimbe încotrova,începe ea.

-Da! mama.... ar fi toate bune.... Mi se pierdeau vorbele pe drum. Nu știam cum să încep și....totuși... va trebui să-i dau și ultima lovitură... M'am socotit mult.... situația asta va mai ține.... La Nemanu nu mai pot să stau.... Prietenii... m'ar mai ține ei dar, văd că li-e frică și lor,să nu cadă odată cu mine și... atunci... va fi prăpăd mare.... Nu mai știu unde să însăr... să-mi pun capul....

-Îi greu... se agață ea de o nădejde vagă. Dapă că-i greu.... da om face cum om putea....

N'a înțeles încă,ce vream să-i spun sau,poate,se lega de vreo nălucă. Să-i mai las câteva zile? De va mai veni odată,îi iau urma și.... mai bine acum....

-O fi mai greu dar.... mai bine acuma,pentru amândoi....

-Iar pleci?rupe ea tăcerea,odată cu cea din urmă speranță,care a agățat-o în disperare,de umărul meu.

- Mă lași iar singură.....singură de tot.... Patru ani n'am știut nimic de tine,de ești viu ori mort... Acum... nu mai vii...nu mai vii... Când vei veni tu... voiu pleca eu...voiu pleca pentru totdeauna... Nu te voiu mai vedea....

Vorbea ca pentru ea,de dincolo de viață,parcă. Îmi sfâșâia sufletul. Simțeam și eu ca ea,că nu ne vom mai vedea și... nu mi-am mai putut opri plânsul.

De-acum,pentru ea nimic nu mai era taină. Nu-i mai puteam ascunde nici măcar gândurile mele. Ochii ei seci au citit în întunerec, scrisul destinului meu,al amândoura.

Îmi prinde capul în palme,îl sprijină încet pe pieptul ei și... din ochi,o lacrimă,ultima,îmi dă binecuvântarea.

-Dumnezeu sa fie cu tine,pe unde vei fi,copilul meu....

La el ne-a mai rămas speranța,pe care răutatea umană a spulberat-o,ca pe praful drumului de țară.

-Când ai de gând să pleci? reia ea,calmă,resemnată,de-acum.

-Aș vrea să nu întârzii mult... până nu s'or tăia holdele! Era deja începutul lui Septembrie,1948. Patruzeci și doi de ani,de atunci....

-Nu mai ai mult. .. la pustă se strânge țarina mai de vreme....

La munte,pe Țarcu,zorile grăbesc lumina. N'o fi mult și m'o prinde pe cale. Cautând din ochi traista și arma,mă întorc la mama. Îi cad în brațe,îi sărut chipul,ca de mort.

-Filoane! Filoane!.... Tufișul pădurii se desparte și-mi lasă loc de trecere.... pe altă lume ,parcă....

Ii aud înca glasul,ce se stinge,odată cu pașii mei

-Filoane! Filoane!... sa nu stai mult... că nu mă mai vezi....Nu mă mai vezi....

Se pierde cu încetul,glasul în pustiu,abandonat la apusul vieții. Îi aud și azi ecoul....

S'a stins la câteva luni... în noaptea Invierii,când trăgeau clopotele toate,să anunțe o nouă viață ce se naște.

O piatră grea mă apasă pe inimă. Și eu... i-am grăbit pieirea. Poate,din durerea ei,se vor naște vreodată,copii mai buni,care,să-și împartă dragostea,cu mama și neamul lor de-opotrivă. Eu i-am rămas dator,prea mult dator. Aveam de ales,însă,Neamul se găsea la grea răspântie și ne cerea pe toți

prezenți,acolo,unde dușmanul de moarte reușise să spargă un front,să ne amenințe existența însăși. Așa a fost,că nu mai aveam de ales.Părinții au plătit nota,mai mult mamele,care au zămislit în durere,copilul,azi pe drumul fără întoarcere. Nu știu de ce, sunt eu prea nedrept cu mama sau natura își potrivește legile,în contra firii umane ? Ieșit însă, din chinga dragostei nețărmurită,pentru mama,trecută în rândurile celor fără de prihana,mi-a rămas,de-acum o singură datorie. Nu să o uit pe ea,jertfa ei,ci prisosul de afecțiune,atribuit ei,să-l transpun total neamului meu,ce se află și azi în grea osândă.

După 42 de ani ,mi se refuză și acest atribut natural,pe care orice ființă umană îl datorește comunității,unde a zărit lumina zilei,pe meleagurile unde a trăit cei mai frumoși ani ai lui,,neuitata tinerețe.

Va trebui să plec... Dacă așa a fost să fie,să nu viețuesc pe acest pământ,nu-mi rămâne decât unica nadejde,să mă amestec lui,în veșnică odihnă. Așa și numai așa,voiu aparține din nou neamului meu,în contra tuturor opreliștelor,pentru totdeauna.

Privesc încă,pentru o ultimă oră....grădina,grădinița mea,cu părul plantat de mine,îmbătrânit de acum,casa,cămăruța mea,de unde admiram razele de soare,apărând la răsărit,după coama Țarcului,ulița ce forfotea de lume... și singura reacție,ce nu mai puteam reține,câțiva stropi de lacrimi,ce-mi scăldau fața prea fierbinte.

Avram la volan ,motorul în plin efort,mă așteaptă.

Dar eu,de ce mai întârzii,alungat ca un străin,de pe locurile nașterii mele?

Deșărtăciunea deșărtăciunilor și toate sunt deșarte.... răsună în sufletul meu,verdictul ultimului rămas bun.

Mașina se pune în mișcare. În urmă mâini multe,ridicate

spre cer,fac semnul revederii,semnul de adio. Le răspund cu aceeași căldură,până ce valea Priporului mă pierde atâtor priviri.

Podul Timișului.... mă năpădesc iar amintirile și bune și rele. Aici am învățat să înot, în undele lui îmi răcoream sudoarea verilor lungi și tot pe acest pod de lemn,am călcat ultima zi de libertate.

Podul mic,nu departe. Aici,zbirii puterii mi-au pus cătușele,mi-au răpit dreptul de a mai trăi ca om liber. Porumbiștea mătusii Milca,sora mamei,unde mi s'au spulberat atâtea visuri.

Drumul spre crucea drumului de țară, Timișoara-București. Văd parcă,mașina neagră,ce gonea spre mine,să mă încarce,odată cu toate năzuințele mele. Floarea,nepoata mea,alături de mine,acum,își mai aduce aminte,de acele zile negre. Era elevă de liceu și s'a zbatut să mă zmulgă din mâna impostorilor. Azi,se apropie și ea de vârsta celor cu tâmple cărunte.

Cum trec anii,lăsând în urmă,zadarnice aduceri aminte!

Ultima lovitură

Când am părăsit ţara şi satul meu şi văzând cum speranţa întoarcerii se îndeparta tot mai mult,ca să nu rămân singur dar mai ales,ca toată osteneala mea în slujba unui ideal de neam,să nu se piardă,odata cu mine,mi-am construit un cămin,târziu,la vârsta de 44 de ani.

Un fecior,pe nume Silvan,dela latinul silva-silvae(pădure), să-mi amintească pădurea Nemanului,unde am creat un nucleu de rezistenţă împotriva comunismului,un urmaş al gândurilor mele,a văzut lumina. Prin el speram să transmit răvaşul ultim,să-l ducă,în locul meu acolo,de unde m'a zmuls destinul.

Când era mic,în fiecare seară,nu adormea,înainte de a nu-i fi povestit aventurile lui Harap Alb, cât şi alte poveşti ale lui Ispirescu,Eminescu sau hazliile amintiri ale lui Ion Creangă. Il fascina în deosebi,peripeţiile eroului năzdrăvan, din Harap Alb.

Anii trec şi conturul năzuinţelor mele se profilează. Feciorul meu avea sânge şi inimă de român şi era pregătit să-şi ajute -când împrejurările o vor permite - neamul din care a fost zămislit.

Când am reuşit să scot primul volum al amintirilor mele şi i-am destăinuit toată aventura vieţii mele,o mândrie,complectată de un elan propriu tinereţii,de a face

ceva pentru acest popor,care era si al lui,l-a cuprins în mreje. Impreună împărtăşeam,în seri târzii,frumuseţea peisagiilor româneşti,bunătatea şi generozitatea sufletului românesc. Dorea atât să le vadă aevea,să le iubească,aşa cum le-a iubit tatal lui. In vara lui 1992 proiecta să petreacă acolo vacanţele,împreună cu soţia şi copilaşul lor,Matthieu (Matei).

Dorul de satul meu,de tot ceeace am lăsat acolo,m'a îndemnat să reconstitui un crâmpeiu din natura lui. Aşa, am reuşit să achiziţionez o jumătate de jugăr de pământ,la marginea unei paduri,hotar, un râulet,să-mi amintească Valea Mare,care curgea prin fundul grădinii mele din Petroşniţa,satucul meu îndepartat,ce-şi trăgea izvoarele din coastele Nemanului.

Aici am plantat pomi multi,i-am altoit,i-am îngrijit,i-am observat cum cresc,pe măsură ce treceau anii. O grădină din visurile mele. De jur împrejur, am plantat vreo 30 de brazi,înalţi azi,de 7-8 metri,formând,cu coroana lor, o citadelă de verdeaţă,oprind vântul să tulbure liniştea acestui colţ retras de lume.

Tot aici,când nostalgia vremilor de de mult mă ajungea din urmă,mă apucam de scris,să evadez cu gândul în satul meu.

Feciorul meu venea adesea cu mine şi petreceam zile de vară împreună,departe de tumultul oraşului. Voia şi el să-şi crească vlăstarul lui,abia născut (avea doar 11 luni),ca să iubească natura,unde să găsească un refugiu,un echilibru,sănătatea,inspirând ozonul pădurii de brazi.

Feciorul meu ducea o viaţă sportivă,de nivel ridicat,care i-a structurat caracterul.Cintură maro de karate,box tailandez,domeniu,care i-a permis să deschidă o şcoală pentru tinerii sportivi,sala fiind oferită de primăria oraşului unde locuia.Era,mai ales, campion de motocicletă ,specialitatea enduro,al provinciei Ile de France,care cuprindea întreg Parisul,cu toate suburbiile lui,pe o rază de aproximativ 100 Km. A participat la campionatul Franţei şi la campionatul Europei,cursă de 6 zile,unde rulau 8 ore pe zi,timp de 6 zile, probă foarte dificilă,rezervată doar sportivilor de mare rezistenţă,ca fiind foarte extenuantă.

Privesc acum,când el m'a părăsit,cele peste 20 de cupe,aliniate într'o vitrină,mărturie vie,care-mi vorbesc de el.

Vara practica un sport pe apă cu (planche a voile),o scândură cu pânză. In rezumat,un sportiv complect,dotat şi cu calităţi de tehnician în electronică,ordinatoare,specialitate,care-i permitea să-şi câştige viaţa. Intruchipa armonios lozinca:mens sana in corpore sano.

Aşa ducea o viaţă fericită,adorându-şi feciorul,pe care voia să-l crească după firea lui.

Era în 8 Mai,din anul acesta 1991. In acea după amiază,mă găseam la casa noastră dela ţară,unde aveam întâlnire cu el,soţia şi copilaşul lor. Cum era sărbătoare,aniversarea sfârşitului celui de al doilea război mondial,veneau să petreacă două zile aici.Am stat cu ei până pe la orele cinci şi jumătate. La plecare,îmbrăţişez feciorul. Era o fire voioasă,dar în acea după masă,îi vedeam,parcă o faţă tristă, ca niciodată. Să fi fost oboseala zilelor de muncă,prea încărcate sau o presimţire lăuntrică,ce nu se putea ascunde.

Nora,pe nume Nathalie, era în sala de sejour,ocupată cu

trebile casnice. Am îmbrăţişat-o şi pe ea,înainte de a pleca.Copilasul dormea la etaj si nu l-am trezit. Dealtfel,poimâne,Vineri,feciorul meu,care nu lucra,având concediu, urma să vină la noi cu copilaşul,să petrecem o zi împreună.

Nathalie era şi ea sportivă de bun nivel,practicând tenisul şi handbalul,disciplină la care participa în campionatul regional,în calitate de căpitan al echipei. La fel de voioasă şi ea,nota comună sportivilor. Deastadată îmi părea că citesc şi pe faţa ei,un fel de tristeţe,contrar obiceiului ei.

A doua zi,Joi,9 Mai,veneau părinţii fetei, dejunau împreună,pentru prima dată,la casa noastră dela ţară.

Seara de Joi,ca de obiceiu, le telefonăm acasă,,să avem veşti de la ei,dela copilaşul lor,care venea pentru prima data cu ei la casa dela ţară.

Tată! îmi spunea feciorul meu,am să vin mai des aici,cu Matthieu,să se obişnuiască,în natura calmă,odihnitoare. Pentru el voiu face o gradină aşa de frumoasă,ca să-l atragă şi pe el,să se simtă bine aici!

Desigur! De acum va fi casa voastră,să o aranjaţi după gustul vostru. Eu voiu veni mai rar pe aici,anii încep deja să apese şi nu voiu mai putea întreţine totul!

Avea proiecte şi un elan mare cât un munte,să le ducă la bun sfârşit.

La telefon aud doar glasul lui,înregistrat pe un disc,care se repeta automat: Fiind absent,lăsaţi un mesagiu. Nu sosiseră încă,mi-am zis eu. Soţia telefonează din nou,după orele 10 seara dar acelaş răspuns negativ.

A doua zi,Vineri,10 Mai,telefonăm din nou,de dimineaţa,cu acelaş răspuns. Soţia lui trebuia să plece la serviciu iar el venea cu copilul la noi. Mereu acelaş răspuns:absenţi,care ne

pune pe gânduri.

Pe la orele 10 ne telefonează părinţii Nathaliei,să ne anunţe că nu au veşti dela copii. In ajun au fost la casa noastră dela ţară,unde aveau rendez-vous cu ei,pentru a dejuna împreună şi au găsit totul închis. Maşina lor era în faţa casei,cu remorca ataşată dar fără motocicletă,pe care feciorul meu o adusese,să se antreneze. Au bătut în uşă,în obloane,fără nici un răspuns. Crezând că au uitat rendez-vous-ul sau că au plecat cu motocicleta în altă parte,cu prieteni,au plecat acasă.. Cum ei nu aveau cheile,nu puteau să deschidă uşa,să între în casă.. Mama fetei telefonase de dimineaţă la societatea unde Natahalie era angajată şi aflând că nu s'a prezentat la serviciu,fapt ce nu i se întâmplase niciodată,s'a alarmat şi ne-a alarmat şi pe noi.

Un fior mă cuprinde,un tremur ce nu puteam domina. Simţeam că o mare nenorocire s'a produs. Previn soţia că plec imediat acolo,dacă voiu mai putea salva ceva.Şi ea era în aceeaşi stare ca mine,se hotăraşte să vina cu mine.

Scot maşina şi o luăm la goană. Un gând de moarte mă cuprinde tot parcursul. Nu ştiu cum am ajuns acolo.

Nervos, tremurând mereu,deschid uşa. Din prag aud un plânset de copil. Alerg pe scări şi găsesc copilul în picioare,în pătucul lui,ţinându-se cu mâinele de speteaza patului. Aceasta fiind înaltă,el n'a putut să iasă din pat. Dacă,din nenorocire,ar fi reuşit să iese,se prăvălea pe scări şi se prăbuşea pe ciment,rostogolindu-se pe scări,dela o înălţime de 3 metri,care i-ar fi fost fatală..

Copilul plângea amar. Il iau în braţe şi cobor scările cu el.In acest timp,soţia întră în sala de şejour. Luminile erau aprinse,toate, şi apa duşului din bae curgea.

Deodată un urlet,aproape inuman străbate sala: Ils sont

morts! Ils sont morts! Sunt morţi! Sunt morţi! Ajung şi eu din urmă,ţinând copilul în braţe şi îngrozit privesc cele două corpuri inerte,căzute unul peste altul,ca loviţi de trăznet .

In acele clipe un gol imens mi-a cuprins tot sufletul,o durere ce mă sufoca. Nu realizam încă,că dintr'o lovitură,am pierdut tot ceeace aveam mai scump pe lume,odrasla mea,pentru care am muncit,am tremurat o viaţă. De câte ori pleca la competiţii pentru campionat,cu motocicleta,nu mai aveam linişte,până nu se întorcea, de multe ori, în miez de noapte. Odată a fost adus acasă, întins pe o targă,de o ambulanţă. Am plâns,cu sufletul la gură,că nu ştiam ce i s'a întâmplat. Cazuse,cu motocicleta de peste o sută de Kg. peste el şi şi-a fracturat tibia şi peroneul. Altădată,ne povesteşte el,târziu,că într'o cursă era cât pe aci să-i fie retezat gâtul,de un fir de sârmă ghimpată,întinsă anume,de către un ţăran nebun,pe circuitul oficial,la înălţimea gâtului unei persoane,aşezată pe motocicletă,pentrucă - zicea el - i se tulbura liniştea,de zgomotul făcut de motoare. A avut noroc,feciorul meu,că atunci când sârma i-a atins gâtul,a cazut de pe motocicletă,care a continuat cursa fără el.Insă a păstrat urmele sârmei,care i-a ars pielea în jurul gâtului.

De câte ori nu se întorcea cu răni,mai mult sau mai puţin grave,cauzate de căderea de pe motocicletă şi proiectat departe,la pământ. Nu mai trăiam,atât timp ,cât îl ştiam departe,cu pericolul după el.Emoţiile,tensiunea nervoasă,ne provocau griji, care nu se spulberau decât în momentul când întra pe poarta casei.

Dar,de fiecare dată se întorcea,îşi vindeca rănile,înlocuia piesele motocicletei,stricate în decursul cursei şi o lua din nou dela capat.

De acum ,nu se v a mai întoarce. A plecat pentru todeauna

şi ne-a lăsat singuri. Pe mine în pragul ultimei scadenţe. La 75 de ani,ce mai rămâne dintr'o viaţă,traită din firimituri? Zădărnicia zădărniciilor şi toate sunt deşarte.

Natura impunea,de obiceiu,o ordine de plecare,spre ultimul drum. Copiii duceau la groapă parinţii,ajunşi la limita biologică. Acum,să duc eu,pe copilul meu,cu paşii obosiţi,spre ultimul popas, o lovitură,ultima şi cea mai nedreaptă, atât de greu de supurtat.

De ce?Aceeaşi întrebare nu-mi dă astâmpăr,mă chinue fără încetare. De ce nu am plecat eu,aşa cum natura a hărăzit sorocul. E nedrept! Mult prea nedrept,ca să o pot accepta. E tot ceeace nu încetez să o repet,cu simţurile toate întunecate.

Erau atât de tineri,abia au început să trăiască şi,deja,a trebuit să se stingă! Nu-mi venea a crede. Trăiam parcă,un vis urît,,un coşmar chinuitor.. Aşteptam parcă să se trezească,să-mi vorbească,să-mi spună că nu e adevărat,că totul e minciună,o repetam şi eu până la obsesie. Păcatele mele să fi fost atât de mari,încât nu a fost deajuns să le platesc eu singur, a trebuit să se întindă ispăşirea şi asupra fiului meu unic. E înfricoşitor de nedrept şi nu pot să o accept.

Cu încetul iluziile se spulberă şi rămâne realitatea hâdă. Doar lacrimile mai uşurează povara,care mă apasă pe inimă.

Copilaşul lor,în braţele mele,plângea cu mine. El plângea de foame,de epuizare,neştiind ce se petrece. O va afla odată,când îşi va căuta parinţii,când va avea anii să înteleagă,că a rămas şi el singur pe lume. Nu l-am lăsat să-şi vadă părinţii,pentru ultima oară. Nu ar fi înţeles nemiloasa lege şi s'ar fi lipit de de trupurile lor,să-i scuture,să se trezească. Dramatică,cutremuratoare scena! El nu înţelegea,că şi-a pierdut pe cei ce i-au dat viaţă,că a rămas

de acum singur,orfan,iar noi,bunicii lui,cu puţini ani în faţă,să-l putem creşte, proteja,până ce va putea singur ,să-şi croiască un drum în această lume feroce,'unde lupta pentru existenţă este atât de crâncenă.

La bucătărie vasele erau nespălate,făcute grămadă în cuvetă. Se vede,că după ce au cinat şi au culcat copilul,au întrat în bae,să ia un duş,înainte de a se culca şi ei. Şi aici le-a fost sfârsitul Parinţii fetei veniseră în ajun,dupa cum erau înţeleşi. Dacă ar fi stiut,că în casa cu obloanele trase, ei zăceau deja fără suflare!

Soţia revenindu-şi în fire,aleargă la vecini,să anunţe macabra veste,sa le ceara ajutor. De aici telefoneaza la jandarmeria locală,pentru cele ce vor urma. Vecinii alarmaţi vin să-şi ofere serviciile lor,în starea în care ne găseam noi, nu mai eram capabili de nimic. Femeile,tot ele,mai practice,s'au gândit în primul rând la copil,să-l salveze. Aduc lapte cald,vreo două biberoane,pe care copilul le-a băut fără să rasufle. Semn bun,pentru el,pentru noi,tot ceeace ne mai rămăsese.

Va fi salvat? E prima grijă. Cel puţin el,rodul unei iubiri abia înfiripată.

Medicul,o femee,a sosit în grabă şi se ocupă de copil. Nimic grav,ne linişteşte ea,dar va trebui dus la spital,pentru o vizită generală.

Curând casa se umple de lume. Vreo 5 jandarmi,ambulanţa ,cu serviciul ei şi mulţi curioşi. O dramă neobişnuită a zguduit liniştea micului cătun,de nu mai mult de vreo 20 de case,pe nume Gennevray,aparţinând comunei Guerard.

Jandarmii demarează ancheta,începând cu evacuarea sălii şi înterzicând accesul la sala de bae,chiar şi a noastră. Nu

vom mai putea să-i vedem.Funcţia lor era să descopere cauza acestei cutremurătoare tragedii.

Prima constatare,cauza morţii era gazul. Au murit asfixiaţi. Fumul ieşit din consumarea gazului propan,dela chauffeau,în loc să fie evacuat prin conducta normală,care ducea afară,prin acoperisul casei,a fost atras din sala de bae spre sala de sejour,a fost atras de coşul care evacua fumul dela cămin (cheminé). Tirajul coşului dela cămin fiind mai puternic,atrăgând deci fumul din sala de bae,a umplut-o de monoxid de carbon,gaz,care inhalat paralizează într'o secundă toţi muşchii corpului,incapabili de orice mişcare. Usa salii de bae fiind închisă,gazul era tras prin deschizatura de sub uşă,sau prin gaura cheii,insuficiente pentru a evacua tot gazul. Victima rămâne conştientă,lucidă,dar muşchii nu mai reacţionează. Uşa se găsea doar la un metru de ei dar nu au putut mişca să o deschidă,să disipească gazul mortal. Aşa au asistat la propria lor moarte. Este îngrozitor să vezi moartea cum te prinde în braţele ei şi să fi incapabil să i te opui! Această explicaţie a fost dată de o persoana,care a fost salvată în ultimul moment,printr'o intervenţie din afară. Era soţia,care văzând că soţul nu mai răspunde,a forţat uşa şi l-a scos afară să respire oxigen. Monoxidul de carbon înlocueşte,cu încetul oxigenul,privând astfel victima de elementul vital. Pe ei cine era să-i salveze? Erau singuri şi drama s'a consumat în toată oroarea ei.

Expertul delegat de procurorul Republicii ne-a descifrat enigma. Mai întâiu a verificat dacă aparatul de încălzit apa (chaffeau) era în stare de funcţionare şi mai ales,conducta de evacuare să nu fi fost astupată şi deci fumul să fi fost întors spre interiorul sălii de bae. Aparatul de încălzit apa a fost revizuit cu câteva luni mai înainte,deci în bună stare. La fel

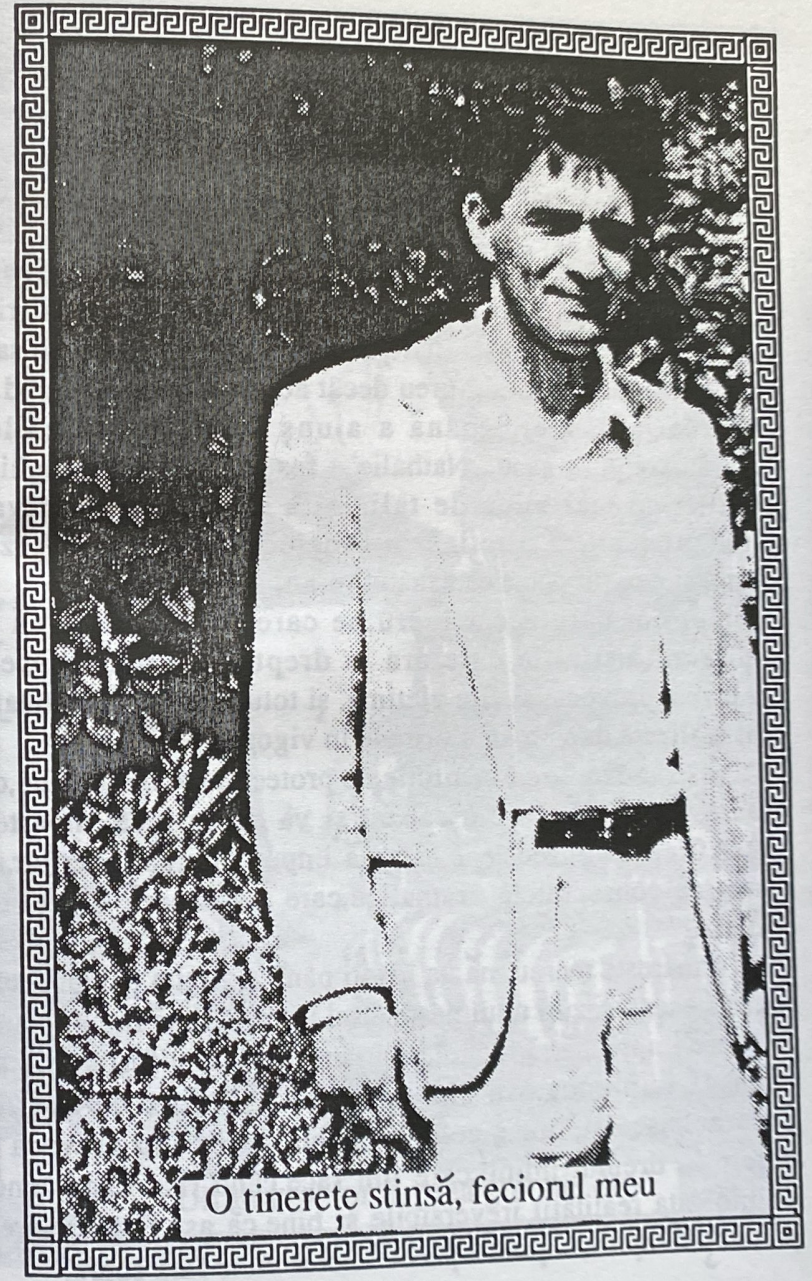

O tinerețe stinsă, feciorul meu

conducta de evacuare era în regulă. Ne cere apoi să aprindem focul în cămin. Cu o pompă degajează un fum inofensiv,în faţa aparatului de încălzit apa. Fumul astfel degajat,este atras spre uşa salii de bae,spre coşul căminului,pentru a fi evacuat spre exterior.

In seara aceea,ei au aprins focul în cămin şi au fript carne la grătar,încălzind,în acelaş timp sala,pentrucă era cam frig. Tirajul coşului fiind mai mare, a atras tot fumul,umplând sala de bae. Acesta fiind mai greu decât aerul,s'a depus la fund şi s'a urcat cu încetul,până a ajuns la înalţimea căilor respiratoare,gura nasul. Nathalie a fost prima,care a înghiţit gazul,fiind mai mică de talie şi a căzut prima. Silvan voind,probabil, să o reţină în cădere,a înghiţit şi el gazul mortal şi a căzut peste ea,aşa cum i-am găsit.

Ştiam noi oare acest lucru,pe care îl ignorau până şi jandarmii,instituţie care era în drept să cunoască acest caz,care a provocat şi alte victime. şi totuşi,astfel de instalaţii sunt realizate după toate normele în vigoare?

S'a sesizat oare vreo instituţie,de protecţia speciei umane,de această anomalie,care a cauzat şi va cauza încă, moartea atâtor fiinţe,sau vreo lege,care să impună intreprinderilor,să cunoască consecinţele dramatice,care antrenează astfel de instalaţii?

Mă urmăreşte mereu,mă va însoţi până la limita pământeană această scenă:căzuţi unul peste altul,într'o ultimă îmbrăţişare. Să plece împreună,să moară împreună,dacă n'au fost sortiţi să trăiască împreună.Mă chinue zi de zi,noapte de noapte nedormite,această imagine a cruntului destin. Imi provocă o durere în dreptul inimii,care îmi face,când rău, când bine. Rău,în faţa realităţii ireversibile şi bine,că aşa îi am mereu prezenţi în spirit,în preocuparile zilelor mele fără soare.

Ultima lovitură, prea greu de dus

I-am înmormântat împreună,să nu-i despartă nici moartea. Unul lângă altul,aşa cum au voit să trăiască uniţi. Un cavou mare. Ei la fund,alături. Deasupra lor,loc rezervat pentru părinţii lor. Vom fi aşa, într'o zi,mereu împreună. Eu,ca fiind mai aproape de popasul final,deasupra fiului meu,iar soţia deasupra mea. Aşa vom fi uniţi,familia întreagă,pentru veşnicie.O piatră deasupra,cu inscripţia: Familia VERCA....

E tot ce va mai rămâne dintr'o viaţă de hoinar,în pământ strein....

Aşa se consumă ultima lovitură,din şirul celor fără de număr.

Cuprinsul

	pag.
Introducere	3
Intoarcerea acasă	5
Revoluţia	7
Bilanţul victemelor	8
Dela libertate la impostura roşie	10
Un dor nestins	13
Intoarcere	55
Ultima lovitură	106